Carl Olof Rosenius

Pasjonsbetraktninger

Prekener i fastetiden 1861–62

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Carl Olof Rosenius: *Pasjonsbetraktninger* (Prekener i fastetiden 1861–62).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 24. november 2026.

Innhold

Forord 1
Første betraktning 2
Andre betraktning 14
Tredje betraktning 24
Fjerde betraktning, del I 35
Fjerde betraktning, del II 47
Femte betraktning 59
Sjette betraktning 71
Sjuende betraktning 83
Åttende betraktning 93
Niende betraktning 105
Tiende betraktning 118
Ellevte betraktning 129
Tolvte betraktning 142
Sjelens sanne omvendelse 158
Om Carl Olof Rosenius 174

Forord

Denne boken, som nå sendes ut i verden, inneholder prekener av C. O. Rosenius. De ble holdt i Betlehemskirken i Stockholm i fastetiden og skrevet ned med hurtigskrift av en av vennene hans. Rosenius' øvrige skrifter har fått stor utbredelse og er godt kjent og elsket blant vårt folk, og her vil en finne igjen de samme velsignede grunnsannhetene som i dem.

Noen av de mindre bøkene av Rosenius som er kommet ut i senere tid, er opptrykk av tidligere verker – «Hemmeligheter i lov og evangelium» og andre. «Pasjonsbetraktninger» foreligger derimot for første gang på dansk-norsk, oversatt fra originalen.

Flere steder i oversettelsen står det nok en del uttrykk som er lite moderne. Det er gjort med vilje, for at forfatterens egenart skal komme fram.

Det kjente diktet av A. C. Rutstrøm, «Sjelens sanne omvendelse», som står sist i boken, har aldri før vært oversatt i sin helhet. Det er tatt med fordi det er skrevet i den samme ånd og passer utmerket til dette herlige skriftet.

Utgiveren

Første betraktning

Onsdag 13. februar 1861

I Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn!

«Jesus, lær meg rett betenke
din så bitre, dyre død
og din pines tunge nød!
Hjelp meg nå at jeg må senke
meg i dine hellige sår,
der jeg liv og lægdom får.

Åpne nå min forstands øye,
så din kjærlighet jeg ser,
den du ville vise meg
da du hang på korset høye,
lik et lam som slaktet var,
og all verdens synder bar.

Syndens hardhet kan jeg kjenne
når du svettet blod for meg
da du døden så for deg,
og Guds vrede lot du brenne
over deg, mens det var jeg
som mot Guds lov syndet har.

Hovmod fra min sjel må svinne
når du, som den Høyeste er,
tornekronen ydmyk bær.
Verdens svik og gunst jeg finner:
først ble du med hyllest møtt,
siden til et kors fordømt!

Lysten må meg bitter bli
når den galle bys til deg
som skulle vært rakt til meg!
Grådighet må fra meg fly
når de deg til hån og spott
kaster om din kjortel lodd.

Grusomt ble du klaget an,
du som aldri gjorde ondt,
du som hjalp og alle skånte,
for at jeg, så full av synd,
jeg som ond og skyldig var,
skulle nyte ditt forsvar.

Dine lemmer måtte svie
da de deg med grumhet slo,
støtte, rykket, voldsomt dro,
for at jeg ei skulle lide
det min tunge synd fortjent,
så min straff ble fra meg vendt.

Du ble pisket og avkledd,
så min syke, nakne sjel
skulle leges, prydes vel.
Du ble hånet og forsmådd,
så jeg ære vente må
når jeg skal for dommen stå.

Derfor vil jeg nå forsake
verden med dens lyst og list
og hos deg, o Jesus Krist,
bli i liv og død og være
nøyd med korset her hos deg,
bare eie fryd i deg.

For ditt kors er all min ære
og ditt blod min høyeste skatt.
Ja, jeg har det fast forsatt:
din forsmedelse å bære,
heller lide med deg forakt
enn behage verdens prakt.

Gi meg, Herre, dette håpet,
styrk meg i den faste tro
at din møye ble min ro,
at du ville for meg tjene,
for at jeg, en syndens trell,
vinne må en frigjort sjel.

Hjelp meg, Jesus, dette lære,
hjelp meg dette alltid tro,
så får jeg i sjelen ro;
for jeg kan deg ikke ære
eller leve som jeg bør,
om jeg ikke med deg dør.»

Slik sukker vi i ditt navn, o Jesus, nå når vi begynner å betrakte historien om din bitre lidelse, og vi ber deg om å høre oss. Åpne vår forstands øyne og kom selv til oss med din Ånd. «Vi makter ikke å tenke en eneste god tanke av oss selv.» Gi hver og en av oss din Hellige Ånd. Du har jo selv lovt å gi den til alle som ber deg om den. Kom selv til dem som ikke søker deg, så også de kan finne deg. Hør oss, Herre Jesus! Amen!

* * *

Vi skal nå med Guds nåde betrakte begynnelsen av første avsnitt, som handler om hva Kristus gjør og lider blant disiplene sine, og som viser oss hans liv.

> Da de usyrede brøds høytid var nær, sa Jesus til disiplene sine: Dere vet at om to dager er det påske, og da skal Menneskesønnen overgis til å bli korsfestet (Luk 22,1; Matt 26,1–2). Yppersteprestene, de skriftlærde og folkets eldste kom nå sammen i gården til ypperstepresten, som hette Kaifas. De rådslo om å gripe Jesus med list og slå ham i hjel, for de fryktet folket. Men de sa: Ikke på høytiden, for at det ikke skal bli oppstyr blant folket (Matt 26,3–5; Luk 22,2). Da for Satan inn i Judas, med tilnavnet Iskariot, en av de tolv. Han gikk av sted og talte med yppersteprestene og høvedsmennene om hvordan han skulle forråde Jesus til dem, og sa: Hva vil dere gi meg for at jeg skal utlevere ham til dere? (Luk 22,3–4; Matt 26,15) Da de hørte det, ble de glade og lovte å gi ham tretti sølvpenger. Han godtok tilbudet og søkte en anledning til å forråde ham til dem uten oppstyr (Mark 14,11; Luk 22,6). På den første dagen i de usyrede brøds høytid,

da påskelammet ble slaktet, sa disiplene hans til ham: Hvor vil du vi skal gå og gjøre i stand, så du kan ete påskelammet? Han sendte da to av disiplene sine, Peter og Johannes, av sted og sa til dem: Gå inn i byen, og der skal det møte dere en mann som bærer en krukke med vann. Følg ham, og der hvor han går inn, skal dere si til husbonden: Mesteren sier: Hvor er rommet der jeg kan ete påskelammet med disiplene mine? Han vil da vise dere en stor sal ovenpå, ferdig og fullt utstyrt. Der skal dere gjøre i stand for oss. Disiplene gikk da av sted. De kom til byen og fant det slik han hadde sagt dem, og de gjorde i stand påskelammet (Mark 14,12–16; Luk 22,8–13).

Det var før påskehøytiden, og Jesus visste at hans time var kommet da han skulle gå bort fra denne verden til Faderen. Og som han hadde elsket sine egne som var i verden, slik elsket han dem til det siste (Joh 13,1). Da det var blitt kveld, gikk han til bords med de tolv (Matt 26,20). Han sa til dem: Jeg har lengtet inderlig etter å ete dette påskemåltidet sammen med dere før jeg lider. For jeg sier dere: Jeg skal aldri mer ete det før det er blitt fullendt i Guds rike. Så tok han et beger, takket og sa: Ta dette og del det mellom dere! (Luk 22,15–17) For jeg sier dere: Jeg skal ikke drikke av vintreets frukt før den dagen jeg drikker den ny med dere i min Fars rike (Matt 26,29).

Mens de holdt måltid, den natten da Herren Jesus ble forrådt, tok han brødet, takket, brøt det, ga dem og sa: Dette er mitt legeme, som blir gitt for dere. Gjør dette til minne om meg! Likeså tok han begeret etter aftensmåltidet, takket, ga dem og sa: Drikk av det alle! Dette begeret er den nye pakt i mitt blod, som utgytes for mange til syndenes forlatelse. Gjør dette, så ofte som dere drikker av det, til minne om meg! Og de drakk alle av det (Matt 26,26–28; Mark 14,22–24; Luk 22,19–20; 1Kor 11,23–25).

Herre, hellig oss i ditt ord og din sannhet; ditt ord er sannhet. Amen!

Allerede det som er lest, rommer mange emner som vi ikke kan ta for oss på denne korte stunden. Vi vil særlig prøve å hente ut det som er nødvendig for det åndelige livet.

I siste halvdel av teksten vår er det noe som kan vederkvege en syk samvittighet – en samvittighet som med tiden er blitt dratt inn i verden ved djevelens list. Her er noe som viser Kristi hjertelag, hans vilje til å lege det som er sykt. Å, om vi kunne se dette i hverdagslivet! Det vi trenger, er kraft fra Kristus, tro og kjærlighet i livet, og nettopp det vil vi nå finne i teksten vår.

Først får vi se et sørgelig eksempel. Her er et skremmende bilde som viser hvor lett en kan miste Kristus. Her tales det om en av de tolv, som var i stand til å si: «Hva vil dere gi meg om jeg forråder ham til dere?» Og det er om ham Jesus sier et annet sted: «Det er en av de tolv, en som dypper i fatet sammen med meg» (Mark 14,20).

Å, hvor forferdelig å bli fanget av djevelen midt i selskapet med Jesus og disiplene hans! Judas var i det beste selskap, for han var i Jesu selskap. Jesus sier selv: «Salige er de øynene som ser det dere ser! For jeg sier dere: Mange profeter og konger har ønsket å se det som dere ser, men fikk ikke se det, og høre det som dere hører, men fikk ikke høre det!» (Luk 10,23–24).

Den disippelen som gikk ut denne natten for å forråde Jesus, var også, som en lærer sier, «en av dem som himmelrikets tolv troner var gjort i stand for» (Luk 22,30). Hvem av oss kan da være trygg, når en av Jesu egne disipler kunne inngå forbund med djevelen? Dette er skremmende. Han vandret i mørket, slik Johannes sier om «den som hater sin bror, han er i mørket og vandrer i mørket. Han vet ikke hvor han går, for mørket har blindet hans øyne» (1 Joh 2,11).

Se, dette er det grufulle: at en i en slik tilstand ikke merker faren og ikke roper til Herren: «Å Herre, jeg kjenner ikke meg selv rett; ransak meg du!» Det er som Luther sier: Den som burde frykte, frykter ikke, men den som ikke burde frykte, frykter – unntatt i de stundene da vi ligger ved nådestolen og kjenner en slik glede at vi glemmer all slik frykt.

Men nå taler vi om dem som Jesus må si til, slik han sa til engelen for menigheten i Efesus: «Men jeg har imot deg at du har forlatt din første kjærlighet» (Åp 2,4).

Er det oss kjært å bli frelst og ha nytte av disse pasjonsbetraktningene, må derfor hver og en spørre sitt eget hjerte: «Hvordan står det til med meg? Hvordan er det med min første kjærlighet? Hvordan er forholdet mitt til Jesus?» Jo viktigere disse spørsmålene blir for oss, desto mer skal Ordet virke til velsignelse i oss.

Men du sier: «Ja, men jeg hører så mye og får likevel ikke noe ut av det.»

Tenker du etter, vil du finne at du ser mer på deg selv enn på Ordet. Du er mer opptatt av hva andre sier om Ordet enn av å bruke det på deg selv, og du tenker ikke på din dødsstund.

Hvordan har du svart på spørsmålet: «Hvordan har jeg det med Gud? Er jeg et Guds barn?» Har du virkelig slike spørsmål i hjertet, kan du ikke trøste deg med hva du selv er og gjør, slik noen gjør – de har så mye å si om hva de gjør og hva de er.

Om Judas den kvelden hadde falt ned for Jesus – ja, om enn i siste stund, den siste gangen han møtte Jesus i hagen, da Jesus sa til ham: «Forråder du Menneskesønnen med et kyss?» (Luk 22,48) – om han da hadde bedt: «Gud, vær meg synder nådig!» (Luk 18,13), da ville ikke Frelseren ha sagt: «Nå har jeg ikke mer nåde for deg.» Men han søkte aldri nåde.

Vi kan trygt si: Selv om vi kjenner oss fulle av «all svik og alt bedrag», som apostelen Paulus sa til trollmannen (Apg 13,10), skal vi også få nåde når vi faller ned for Jesus og søker nåde – og ikke blir sittende og si som noen: «Jeg får ikke nåde likevel; det nytter ikke å prøve.» For søker du, skal du finne.

Vi ser nå på det dyrebare ordet som står her: «Som han hadde elsket sine egne som var i verden, slik elsket han dem til det siste.» Når du betrakter Jesu lidelse, er det viktigste, som Luther sier, «at du får meningen og betydningen av den inn i hjertet ditt», så han ikke skal ha dødd forgjeves for deg, og så det blir klart for hjertet ditt at han gjorde det av kjærlighet til deg.

Tenk hvordan det ville bli med deg om du ble stående ved dette: at han er en Frelser som har gitt seg selv for deg! «For dette ordet ‹for dere› krever først og fremst et troende hjerte.»

Om denne kjærligheten sier apostelen Paulus at «Kristus døde for oss mens vi ennå var syndere» – eller, som det heter i grunnteksten, «mens vi ennå var ugudelige» – ja, slike ugudelige som ikke engang kjente sin egen ugudelighet.

Slik heter det i Romerbrevet kapittel 5: «For mens vi ennå var skrøpelige, døde Kristus til fastsatt tid for ugudelige.» Han har lidd døden for de ugudelige: for slike som ikke akter Gud og ikke spør etter Gud – nettopp slik vi vet at våre egne hjerter er i seg selv. For slike, sier apostelen her, er han død.

«For knapt nok vil noen gå i døden for en rettferdig – skjønt for en som er god, kunne kanskje noen ta på seg å dø. Men Gud viser sin kjærlighet til oss ved at Kristus døde for oss mens vi ennå var syndere. Hvor mye mer skal vi da, etter at vi er rettferdiggjort ved hans blod,

ved ham bli frelst fra vreden. For ble vi forlikt med Gud ved hans Sønns død, da vi var fiender, skal vi så mye mer bli frelst ved hans liv, etter at vi er blitt forlikt» (Rom 5,6–10).

Bare av disse ordene fra apostelen kan vi hente to trøstegrunner fra Kristi lidelse. For det første merker vi oss at det han gjorde i sin lidelse og død, gjorde han ikke for fromme, gode og fortreffelige mennesker som Maria og Johannes, men – som det står her – for slike som er ugudelige. Jesus er forsvarer for slike som selv er uverdige; derfor får de straks tro at de kan komme til ham slik de er.

Skulle det ikke være kjært for deg å få komme til Jesus nå, akkurat som du er, så syndig og ugudelig som du er?

Å, vi sier ikke dette om alle ugudelige. Nei, «de rike og mette har han sendt tomhendte bort» (Luk 1,53). De som selv synes de er fromme, fortreffelige og gode kristne, skal bli forherdet og forblindet, så de ikke får se sin elendighet. Bare «de sultne og fattige har han mettet med gode gaver».

Å, om hver og en kunne høre dette: at det dreier seg om bare nåde – nåde for uverdige og for slike som er fulle av synd! For slik kjenner vi oss når vi blir våkne. Slik kommer vi stadig tilbake til samme utgangspunkt: at vi, som apostelen sier her, får nåde for all syndighet og uverdighet i hjertet vårt. For det er nettopp for de ugudelige Jesus er død.

For det andre merker vi oss hva Paulus holder fram som årsaken og drivkraften til at Jesus døde for ugudelige, nemlig hans kjærlighet.

Da kommer jeg til den trøsterike slutningen at det er med Herren som med en mor: Med det svakeste og sykeste barnet, det som har mest smerter – ja, om det også skulle bli et ulykkelig barn, et sorgens barn – har hun nettopp den største medlidenheten.

Jeg ser altså at det ikke er for fromme og gode kristne Kristus har lidd døden. Hadde du i går og i forgårs og alle dager vært riktig from, kristelig og åndelig, kunne du håpe på Guds nåde, mener du. Men her ser jeg at Jesu kjærlighet er størst mot uvenner.

Se, slik er Guds og Jesu kjærlighet. Det er dette apostelen vil lære oss når han sier at Kristus har lidd døden for uvenner, og mens vi ennå var syndere.

Nå kommer vi til slutten: «Som han hadde elsket sine egne som var i verden, slik elsket han dem til det siste.» Slik Jesu kjærlighet har vært, akkurat slik er den ennå. Skal vi la noe slikt gå oss forbi?

Har du noen gang kjent Kristi kjærlighet – når du hørte eller grunnet på Ordet, når du gikk til nattverd eller ved en annen anledning – så er den slik også i dag. Kanskje du har opplevd noe i ditt eget liv som tydeligst har vist deg Kristi kjærlighet. Akkurat slik er Jesu kjærlighet ennå. Å, tenk på det!

Da kan du nettopp ha trøst av å betrakte disse stundene, for her står det jo: «Som han hadde elsket sine egne …, slik elsket han dem til det siste.» Han visste at timen var kommet da han skulle gå til Faderen – ikke gjennom en stille og rolig død, men gjennom smerte, vanære og forbannelse. Likevel lengtet han etter denne stunden, og det bare av kjærlighet til oss, sier apostelen.

La oss nå også stanse litt ved det som står her om at Jesus innstiftet den hellige nattverd. Den som kan se noe inn i denne guddommelige innstiftelsen, vil si at også den er et bevis på at Kristi kjærlighet varer til det siste. Vil du forstå hvorfor han innstiftet nattverden, så tenk på ordene: «Som han hadde elsket sine egne som var i verden, slik elsket han dem til det siste.»

Innstiftelsen av den hellige nattverd viser at hans blod ikke skulle være kraftløst, men tjene til frelse og salighet. Dette måltidet viser dessuten Kristi omsorg for sine. Hans forsoning for menneskene skulle bli gitt dem så enkelt og inderlig som mulig, og det til stadighet, helt til det siste.

Derfor sier han: «Ta og et.» Hva kan være nærmere og mer inderlig forent med mennesket enn nettopp det det spiser? Det går jo inn i kroppen og forener seg med den. Dette var det første poenget med innstiftelsen av den hellige nattverd. For det andre heter det: «Gjør dette til minne om meg.» Det bærer velsignet frukt når en hele livet igjennom stadig har denne innstiftelsen i minne.

Hva ligger det så i at han sier: «Ta og et, dette er mitt legeme», og «Ta og drikk, dette er mitt blod»? Gud bevare alle kristne fra å begynne å mestre Herrens ord etter sin egen forstand og fornuft! Det rommer en stor, uutsigelig sannhet når han sier: «Ta og et.»

Vi skal ikke her prøve å granske hvordan denne etingen og drikkingen skjer, eller hvordan vi tar imot Kristi legeme og blod. Gud bevare

oss! Hvor stor skade har ikke Kristi kirke lidd, helt fra apostlenes dager, av all striden om dette!

Hvor ofte ser vi derimot ikke at martyrene i sine siste stunder har hatt glede av selve saken, så de med glede kunne si på bålet: «Jeg er udødelig, jeg har spist hans legeme og drukket hans blod; jeg har feiret minnet om ham.» Og apostelen Paulus spør: «Velsignelsens beger som vi velsigner, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme?» (1 Kor 10,16).

Det har aldri vært mer behov for å tenke over dette enn nettopp i vår tid, da det finnes så mange ulike meninger om det. For det finnes ingen tekst som antyder at brødet og vinen bare betegner Kristi legeme og blod, og heller ingen som gir oss å forstå at de forvandles til Kristi legeme og blod.

Men det står at de «er samfunn med Kristi legeme og blod» – eller «har fellesskap med hverandre», som Luther sier – så sjelen kommer i et nærmere forhold til Kristus når den tar imot hans hellige og dyre legeme og blod. Det ligger i denne teksten.

Mange kristne har fulgt sin fornuft og er dermed kommet i et ulykkelig forhold til denne saken. Men vi må tenke på dette: Hva kan være lettere for ham som har skapt verden av intet, enn å gjøre det han vil? Sier du derfor at dette er urimelig, spør vi: Kan du si hva Den Allmektige skapte alt av – himmel og jord med alt som er på den?

Prøver vi å begripe denne hemmeligheten, ender vi med at troen på Kristus begynner å vakle – slik det gikk med korinterne. Men så lenge det ennå finnes tro og omvendelse, og en ikke vil stride mot Guds ord, er det hjelp å få. Likevel har en tapt mye når en gir fornuftens innvendinger altfor mye rom.

Som sagt: Den som tviler på dette, får lese hva Frelseren selv sier om det: «Ta og et, dette er mitt legeme; ta og drikk, dette er mitt blod, som gis og utgytes for dere» osv. Paulus hadde grunn til å refse korinterne fordi de spiste og drakk seg drukne når de tok imot Herrens hellige nattverd, og ikke skilte Herrens legeme fra den vanlige maten, som forgår (1 Kor 11,21.29). Å, la oss tenke over dette og be Herren om nåde til å se at han har gjort store under for at minnet om ham skulle bevares.

Tenk hvilke herlige tanker Jesus har hatt med dette! Som Prætorius sier: «Hvem kan uttale alle de herlige ting som ligger i at han, i

hvem hele guddommens fylde bor legemlig (Kol 2,9), forener seg med menneskets legeme?» Kroppen, som fra begynnelsen var skapt til et tempel for Herren, er blitt fornedret og vanhelliget ved synden; men nå har Herren ført den fram til den ære vi skal få i det evige liv.

Det var dette martyrene mente når de sa at de var udødelige. La oss merke oss dette! Da kan og skal vi rose oss av å ha fått – som en lærer sier – «en motgift mot syndens forbannelse» – en motgift som er tusen ganger sterkere enn synden. Å, jeg har fått en kraftig, en evig motgift mot synden, for jeg har fått selve forsoningen.

Og hør nå hva Jesus selv sier videre om dette store underet av sin kjærlighet – et under som det skal forkynnes om her og siden i all evighet. For dette underet skal de frelste og salige sjelene i himmelen sannelig prise Gud i all evighet.

«Dette er mitt blod,» sier han, «som utgytes for dere til syndenes forlatelse.» Han mente at vi skulle tro at han vil ta bort alle våre synder. Slik kan nå hver og en se at vi får tro syndenes forlatelse, om vi bare ser på hans hjertelag denne kvelden.

Vil han at alle mine synder skal bli forlatt? Å, for en nådig Frelser, må jeg da si! Vil han at alle mine synder skal bli forlatt, da vil han sikkert også gi oss fred. Han kunne jo ha latt oss bli pint og kvalt av syndene våre her, skulle en tro.

Tenk på denne milde kjærlighetens omsorg! Betyr ikke dette noe for deg? Har du så lett for å tro at syndene dine er forlatt? Eller er du en av dem som ikke kan tro at han har utgytt sitt blod for oss alle, til syndenes forlatelse?

Jeg tror Kristus med dette har tenkt på slike syke hjerter, ikke på de mette, som ikke trenger noe. For når han har gitt oss dette kjærlighetsmåltidet, viser det nettopp hvordan han hadde tenkt seg at disiplene hans skulle være. Det samme finner vi i bønnen Fader vår, som vår Frelser har lært oss å be: «Forlat oss vår skyld.» Også der har han tenkt nettopp på slike som trengte dette.

Det er mye i denne teksten som vi ikke rekker å betrakte denne gangen. Men glem ikke i mellomtiden hva Jesus sa natten før han gikk i døden (for dette skjedde jo torsdag kveld): «For dere … til syndenes forlatelse.» Her ser vi i disse ordene: «synder» og «forlatelse», «synder» og «forlatelse». Prøv å binde disse ordene sammen!

«Synd» er enten noe vi gjør som Gud uttrykkelig har forbudt i loven, eller på den andre siden noe vi lar være å gjøre, men som Gud har befalt.

Får Kristi blod ikke sone alle dine synder, må de alle fram for Guds domstol. Hver og en må tenke over hvordan han skal kunne bestå der. For det står om dem som står for tronen i «lange, hvite kapper», at «de har vasket sine kapper og gjort dem hvite i Lammets blod» (Åp 7,14).

Hver og en må se hva som er den store hovedsaken i Kristi lidelse: hans store kjærlighet – at han har utgytt sitt hellige og dyre blod for oss til syndenes forlatelse, og at han har innstiftet den hellige nattverd som et tegn på det.

«Men jeg synder jo hvert øyeblikk i mitt daglige liv, og jeg synes Gud må bli trett av meg og ikke kan tilgi meg!» Nei, sier Jesus da, kom og ta, et og drikk alle av dette! Dette er mitt legeme, som gis for dere, mitt blod, som utgytes for dere til syndenes forlatelse.

Som sagt: Han vil at vi skal være ved godt mot og tro at syndene våre er forlatt. Det gi Gud oss alltid for sin evige kjærlighets skyld. Amen!

Takk og lov, gode og kjære Frelser, at du elsket dine til det siste, og at du fremdeles elsker dine som er her på jorden i farer og fristelser, så du lar ditt legeme bli gitt og ditt blod bli utgytt til syndenes forlatelse. Hjelp oss til bare å tro dette enfoldig, så vi aldri mister disse salige trøstekildene av syne, men flittig, ja, alltid kommer til deg, tror ditt ord og ber deg om forlatelse for syndene våre.

Velsign og bevar oss alle! Du ser hvor mye vi har av den første kjærlighet – eller om du må klage over at vi har forlatt «den første kjærlighet», at vi er «lunkne», men likevel tenker at vi har nok og ikke trenger noe.

Å Herre, hjelp oss så vi kan være salige bare i ditt blod, og så vi ikke holder syndene våre for så store at de ikke kan bli forlatt oss, for de er fullt betalt av deg. Takk og lov og pris være deg for all din nåde! Gi oss din Ånd, Herre Jesus!

Så ber vi også for og med alle dine barn, spredt her og der i verden. Trøst de bedrøvede og engstelige! Helbred de sårede! Hent hjem de forvillede! Hjelp oss og gi oss alle det vi trenger for sjelene våre. Og tenk også på alle dem som ennå ikke kjenner deg … Å Herre, hjelp oss

og frels for din evige kjærlighets skyld. Gjør under, så vi kan prise deg! Amen.

Hør oss!

Å Herre, velsign oss med din nåde og fred! Vår Herre Jesu Kristi nåde og fred, Guds kjærlighet og Den Hellige Ånds samfunn være med oss alle! Amen!

* * *

Andre betraktning

Onsdag 20. februar 1861

Jesus, lær meg rett betenke
din så bitre, dyre død …

Slik sukker vi også i denne stund, Jesus, og ber deg gjøre sannheten levende i våre hjerter. Velsign oss med din Ånd. Vi formår ingenting; vi er ikke engang i stand til å tenke noe godt. Du er trofast og sannferdig og hører bønnen til dem som tror, lyder og elsker deg. Å Jesus, send oss din Hellige Ånd! Ja, Herre, vi venter på deg! Amen.

Vi fortsetter å betrakte første avsnitt.

> De holdt da måltid. Djevelen hadde allerede inngitt i hjertet til Judas, sønn av Simon Iskariot, at han skulle forråde ham. Jesus visste at Faderen hadde gitt alt i hans hender, at han var utgått fra Gud og gikk til Gud. Da reiser han seg fra måltidet, legger av seg klærne, og tar et linklede og binder det om seg. Deretter slår han vann i et fat og begynner å vaske disiplenes føtter og tørke dem med linkledet som han hadde bundet om seg. Han kommer da til Simon Peter, og denne sier til ham: Herre, vasker du mine føtter? Jesus svarte og sa til ham: Det jeg gjør, forstår du ikke nå, men du skal skjønne det senere. Peter sier til ham: Aldri i evighet skal du vaske mine føtter! Jesus svarte ham: Dersom jeg ikke vasker deg, har du ingen del med meg! Simon Peter sier til ham: Herre, ikke bare mine føtter, men også hendene og hodet! Jesus sier til ham: Den som er badet, trenger ikke å vaske annet enn føttene, han er jo helt ren. Også dere er rene, men ikke alle. For han visste hvem som skulle forråde ham. Derfor sa han: Dere er ikke alle rene. Da han hadde vasket føttene deres og tatt på seg klærne, satte han seg til bords igjen. Så sa han til dem: Forstår dere hva jeg har gjort med dere? Dere kaller meg Mester og

> Herre. Og med rette sier dere det, for jeg er det. Når da jeg, som er Herre og Mester, har vasket deres føtter, så skylder også dere å vaske hverandres føtter. For jeg har gitt dere et forbilde, for at også dere skal gjøre slik som jeg har gjort mot dere. Sannelig, sannelig, sier jeg dere: En tjener er ikke større enn sin herre. Heller ikke er en utsending større enn den som har sendt ham. Om dere vet dette, da er dere salige, så sant dere gjør det (Joh 13,2–17).

Herre, gi oss din nåde, så vi ikke bare kjenner din vilje, men også gjør etter den, for ditt navns skyld! Amen.

Nå er vi igjen kommet til denne herlige teksten. Den er så vakker og så rik at om vi så holdt på med den i mange dager, ville vi likevel ikke forstå mye av den.

Her har vi i hovedsak to store emner å betrakte, til liv og gudsfrykt. Det første er at Herren kan dømme oss rene selv om vi synes at vi er urene; og dette er det store hovedinnholdet i *fotvaskingen*, denne sanne kjærlighetsgjerningen fra Kristus. Det andre er at «når han, som er vår Herre og Mester, har vasket våre føtter, så skal også vi vaske hverandres føtter», som han selv sier.

Gud gi oss nåde til å betrakte denne «Jesu siste velgjerning», som en lærer kaller den – ikke bare i denne stund, men alltid! Det var fordi han, som evangelisten sier, «elsket sine egne som var i verden», at han gjorde denne merkelige handlingen.

La oss først betrakte selve handlingen. Da Jesus, etter at nattverden var innstiftet, tok fatet og begynte å vaske disiplenes føtter og tørke dem med linkledet, visste han at «Faderen hadde gitt alt i hans hender, at han var utgått fra Gud og gikk til Gud». Disse ordene viser at han var seg fullt bevisst at han var utgått fra Gud og gikk til Gud. Det er den samme disippelen som lå ved hans bryst ved nattverdbordet, som forteller dette (Joh 13,3).

«Han fornedret seg selv og ble lydig til døden – ja, døden på korset. Han tok en tjeners skikkelse på seg, kom i menneskers liknelse og ble funnet som et menneske» (Fil 2,7–8). La oss ikke glemme at det er den samme vi går til i bønnen og i nattverden, og som vi har med å gjøre på den ytterste dag.

Han tok nå vann i fatet, begynte å vaske disiplenes føtter og tørket dem med et linklede. Se, for en ydmykhet og fornedrelse! Slik fornedret han seg for at vi stakkars syndere skulle kunne komme nær til

ham. «Han tok vann» – han befalte ikke noen annen å gjøre det, men tok selv vann i et fat – «og begynte å vaske disiplenes føtter.» Slik står det her.

Med det milde, omsorgsfulle kjærlighetssinnet som ordene beskriver – «Som han hadde elsket sine egne som var i verden, slik elsket han dem til det siste» – påtok han seg den gjerningen som ellers ble overlatt til den ringeste tjener.

Se her først hans omsorg for sine egne. Han ville ikke gå bort fra dem før han hadde lagt dem dette på hjertet. Han lover jo at ikke ett hår skal falle av vårt hode uten hans vilje (Matt 10,30; Apg 27,34).

Ikke ett ord, og langt mindre én av Jesu handlinger, skulle gå disiplene forbi denne kvelden. Og ikke bare de første disiplene, men alle de hellige har her noe å grunne på så lenge de lever: hva det vil si å vaske føttene.

Merk dernest hans store kjærlighet og ydmykhet. Med dette beviste han at han elsket sine egne. Og fordi han elsket dem, kostet det ham ingen selvovervinnelse og falt det ham ikke tungt å vaske føttene deres og tørke dem.

Å, tenk for en kjærlighet! Ja, han ville bli enda ringere, som David sier (2 Sam 6,22); for dagen etter skulle han dø på et rettersted.

Dette burde være til hjelp mot vår store likegyldighet. Og når vi kjenner hvor hard og fordømmende den er, la oss bare se på ham, som apostelen sier (Hebr 12,2); da blir vi styrket og varmet.

Med et slikt sinn kommer han nå og begynner å vaske disiplenes føtter, og han bøyer seg ned for Peter. Legg nå merke til disiplene, og merk særlig de ordene Jesus selv sier ved denne anledningen. Handlingen begynte å vekke de samme følelsene hos Peter som den store fiskefangsten hadde vakt, da han ropte: «Herre, gå fra meg, for jeg er en syndig mann!» (Luk 5,8)

Hva de andre disiplene sa, vet vi ikke; men vi vet at Peter som regel førte ordet. Nå sa han: «Herre, vasker du mine føtter?» Jesus svarte: «Det jeg gjør, forstår du ikke nå, men du skal skjønne det senere.» Men Peter sa likevel: «Aldri i evighet skal *du* vaske mine *føtter*!»

La oss merke oss to av disse ordene: «du» og «føtter». Det var dem Peter la særlig vekt på.

Han hadde vært med da Jesus skapte brød i ødemarken, så fem tusen menn ble mette. Han hadde sett Jesus gå på vannet, og han

hadde sett ham vekke opp døde. Han visste like mye som døperen Johannes, som sa: «Jeg er ikke engang verdig til å løse skoremmen hans» (Luk 3,16). Ja, selv slike store og herlige menn kjente sin uverdighet og sin ringhet for Herren.

Men så sa Jesus de ordene som vi særlig vil feste oss ved: «Dersom jeg ikke vasker deg, har du ingen del med meg!» Hva betyr dette?

Svaret er at det var noe urent blandet inn i følelsene Peter talte ut fra: Han ville selv gjøre noe.

Om vi visste hvordan Herren vil gjøre alt, ville vi si som Maria: «Se, jeg er Herrens tjenerinne. Det skje meg etter ditt ord!» (Luk 1,38) Visst er det stort at han vil fornedre seg slik for meg, og jeg forstår det ikke; men så mye forstår jeg at han vil ta seg av meg slik jeg trenger det.

Svaret – «Dersom jeg ikke vasker deg, har du ingen del med meg!» – viser at Peter tenkte at han ikke ville være til bry for sin Herre, og at det var dette som fikk ham til å protestere.

Jesus begynte nå å tale med disiplene sine i et åndelig billedspråk. Vi forstår at vannet ikke var selve saken; det var bare skyggen, slik Hebreerbrevet sier om ofrene i Det gamle testamente (Hebr 10,1). Vi trenger ikke å falle i den villfarelsen at det var de legemlige føttene som måtte vaskes for at disiplene skulle bli frelst.

Ordene må ha en åndelig betydning, og det gjelder også de neste ordene Herren sier: «Den som er badet, trenger ikke å vaske annet enn føttene. Også dere er rene, men ikke alle.»

At det er en åndelig renselse som menes, ser vi tydelig av disse ordene. Av dem er det også klart at Judas ikke hadde del i denne åndelige renselsen: «For han visste hvem som skulle forråde ham. Derfor sa han: Dere er ikke alle rene.» Derfor er vi visse på at det her er en åndelig nåde og en åndelig renselse som menes. Gud være takk og lov!

Det som hendte med disiplene denne kvelden, viser hvor skrøpelige de var og hvor elendig kristendommen deres var – enda de hele tiden hadde vært sammen med Jesus og hørt ordene hans. En av dem ville til og med nekte for at han var Jesu disippel.

Da Jesus svettet blod i hagen, sovnet de; og da han ble grepet, forlot de ham og flyktet, slik han hadde sagt dem på forhånd: «Jeg vil slå hyrden, og hjordens får skal bli spredt» (Matt 26,31). Likevel våget Peter å si: «Om så alle tar anstøt av deg, skal jeg aldri ta anstøt!»

Og merkelig nok står det til og med i teksten at de samme kveld kom i trette om hvem som skulle være den største. La oss merke oss den egenkjærligheten som rår her.

Peter sier: «Jeg er ikke redd, jeg vil ikke flykte; om jeg så skal dø, vil jeg ikke fornekte deg.» I stedet burde han ha sagt: «Jeg er fattig og elendig; hjelp meg, forlat meg ikke!» Han er så fylt av egenkjærlighet at han stoler helt og fullt på seg selv – men et øyeblikk senere kan han sverge og banne på at han ikke kjenner «den mannen» – Jesus.

Ingen vil vel tvile på at det Jesus her sier om denne renselsen, gjelder disiplene. «Også dere er rene» – også du, Peter – «men ikke alle»; for Judas er ikke ren.

Men når vi skal bruke dette på oss selv, går det ikke så lett. Jeg leser og taler om det, men ser likevel på meg selv. Jeg ser at alle gudfryktige kristne har hatt det på samme måte.

Luther sier: «Jeg taler så vakkert og trøsterikt om dette, men selv faller jeg som i en grøft, og jeg ser tydelig synd hos meg. Jeg ser at jeg gjør det loven forbyr, og ikke gjør det den krever; og jeg kan ikke selv komme ut av det før Kristus åpenbarer seg.»

Om vi i bønnen eller i en annen gjerning lykkes med å være ivrige og brennende, da bruker vi store ord. Men når det motsatte inntreffer, er det også slutt på motet vårt.

Vi burde elske Gud over alle ting, ha ham som vårt høyeste gode og ha ham kjær over alt annet. Og vår neste burde vi elske som oss selv – ikke bare en og annen, men alle, hver og en uten unntak, og ikke bare våre venner, men også våre fiender. Og vi burde være virkelig brennende i ånden. Men når vi så ser at vi gjør det motsatte av det loven befaler – å, da synker motet. Vårt indre er fylt av vantro, bare fordi vi ser på oss selv.

Å, om du kunne lære å se at du er ussel og elendig, men at Jesus likevel vil gi deg alt – ikke fordi du er våken og trofast, men fordi du er vasket! Det er ikke nok at du er vasket én gang; det trengs også en daglig vask og renselse for den urenhet som kommer til hver dag og hver time. Vi vet at en renselse til rettferdighet, en stor hovedrenselse, har skjedd; men i tillegg trengs det en daglig renselse.

Det er denne daglige bedringen vi nå taler om: at vi hver dag blir tuktet og hver dag ber Gud om hans Ånd. Nettopp fordi de er nåde-

barn, trenger de kristne slik pleie; for «hver den som bærer frukt, renser han, for at den skal bære mer frukt», sier Jesus (Joh 15,2).

La oss merke oss dette: Har vi fått troen på Kristus gjennom evangeliet om ham, er vi så rene for Gud at det ikke trengs mer vask. Det har kostet en annen mye – ikke deg. Å, jeg trodde at mitt arbeid og min møye var påkrevd; men det er visselig slik at Kristus har gjort alt for meg.

For engelen som talte med Johannes, sier dette i Bibelens siste bok: «De har vasket sine kapper og gjort dem hvite i Lammets blod» (Åp 7,14). Dette er den vasken vi trenger for å bli kledd i hvite klær; bare i dem kan vi bestå for Gud på den ytterste dag.

Dette er så viktig at det burde forkynnes hver dag. Du tror nok at syndene er forlatt og at Kristi blod renser, men likevel blåser denne talen forbi deg som røyk.

Tenk over dette: Han som nå denne kvelden peker på de elleve og sier: «Dere er rene», er den samme som skal dømme menneskene på den ytterste dag. I seg selv var de ikke rene og fromme, og likevel sier han at de var rene. Heller ikke var de blitt rene ved en seremoniell vask, slik jødene brukte.

Dernest skal vi huske hvorfor vi er rene, og hvilken verdi forsoningen ved hans blod har for Gud – hvordan Gud ser verden gjennom den enbårne Sønns gråt og svette, kamp og blod. Han lar oss forstå hvor mye vi veier i Guds vektskål når Kristus og hans forsoning får være med. Slik står det i Apostlenes gjerninger: «Det som Gud har renset, skal ikke du kalle urent» (Apg 10,15). Vi sleper på byrder som Gud aldri tar hensyn til.

«Ja, men jeg kjenner ikke engang meg selv, jeg vet ikke hvordan det står til med meg», sier du. Hva skulle da blodet være til? Slik dømmer Herren Gud: Tror du på Kristus, så gjelder forsoningsblodets verdi mer for ham enn dine synder; ja, ingenting annet gjelder for Gud enn hans eneste Sønns fortjeneste. Selv er vi ikke mer verd for Gud enn en eneste dråpe vann, et intet, mot Sønnens fortjeneste.

Kommer det til en virkelig svær anfektelse, og det gjelder å få trøst, da nytter det visst ikke å tenke på om du har elsket Gud rett over alle ting og din neste som deg selv; for da er du snart fanget. Å, la linkledet av dine egne gjerninger fare, og kom fram naken (Mark 14,52) – det

skal vi få anledning til å betrakte senere. Nei, dette er min trøst: Fordi han har lidt døden for meg, er jeg ren.

Derfor sier Prætorius: «Når du tror og regner deg selv som ren i Kristi blod, ren som en engel, da står du ennå bare på det nederste trinnet.» For englene er ikke annet enn skapte vesener; men her gjelder noe annet, for det heter: «Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv» (2 Kor 5,19). Se hva blodet gjelder! I himmelen er det det eneste som gjelder.

«Den som er badet», står det her. Tror du at du skal søke denne vasken i verden, så bedrar du deg. Og tror du på deg selv, at du skal bli vasket ved din egen fortjeneste – å, hva er det verdt for Gud? Men tror du på den enbårne Sønns navn, da er det noe som teller for Gud.

Nettopp når du vil være riktig ydmyk og elske Gud rett og din neste som deg selv, får du se hvor uren du er; for når loven kommer og klemmer, blir din forbedring riktig stygg. Men når evangeliet, som taler om Frelseren og hans forsoningsblod, kommer og sier at Kristus har gjort alt for oss, da blir det vask. Her er det nemlig noe å tro på; og der troen på dette blodet finnes, der er også vasken.

Men mange mener at når de først er blitt vasket i den første store renselsen, skal de siden vaske seg selv med sine egne gjerninger. Og Skriften vitner om at nettopp slike blir dømt, mens elendige, fattige og avkledde syndere, som ikke har noen annen utvei enn å fortsette å tro Gud på hans ord, blir frelst (jf. Rom 7 og Åp 3).

La oss nå også gi akt på Jesu ord etter vaskingen. Da han hadde vasket føttene deres og tatt på seg klærne, satte han seg til bords igjen og sa til dem: «Forstår dere hva jeg har gjort med dere?»

Nå gir han betydningen av vaskingen: «Dere kaller meg Mester og Herre. Og med rette sier dere det, for jeg er det. Når da jeg, som er Herre og Mester, har vasket deres føtter, så skylder også dere å vaske hverandres føtter. For jeg har gitt dere et forbilde, for at også dere skal gjøre slik som jeg har gjort mot dere. Sannelig, sannelig, sier jeg dere: En tjener er ikke større enn sin herre. Heller ikke er en utsending større enn den som har sendt ham. Har nå jeg ydmyket meg slik, så gjør også dere det samme.»

Nå skjønner vi meningen: «Bøy deg ned i kjærlighet! Bort med dette hovmodet! De kristne skal være som sin Herre. Tjeneren er ikke større enn sin herre!»

Noen har ment at det hadde vært en trette blant disiplene tidligere denne kvelden. Husbonden som hadde åpnet rommet der de skulle holde nattverd, hadde krevd at de skulle vaske føttene sine, som skikken var blant jødene når de kom fra landet. Men ingen av dem ville være de andres tjener, og derfor begynte de å trette om hvem som skulle gjøre denne tjenesten. Og nå, etter at nattverden var innstiftet, ville Jesus lære dem dette.

Fotvaskingen var trellenes plikt når husbonden deres kom hjem fra arbeidet. Etter den ordningen burde disiplene ha vasket føttene til sin Herre; i stedet vasker Herren disiplenes føtter. Det var dette han nå ville prege inn i dem.

Her har også vi noe å lære. Jeg tenker nok på hva andre burde gjøre for meg, men jeg tenker ikke på hva jeg burde gjøre for andre. Og gjør en noe for andre, så passer djevelen nok på å blåse inn hovmod og egenkjærlighet. «Se her en elskverdig mann, som bare vil leve for andre og tjene andre», tenker en da. Og vi må dessuten huske hva som menes med disse ordene:

Bare føttene. Fordi føttene alltid blir skitne på veien, må de stadig vaskes. Slik refser og ydmyker Herren oss. Men vi ser også at han tilgir, trøster og reiser opp igjen dem han har refset. Så mye om den daglige omgangen ved nådestolen – den daglige renselsen og vasken.

Men når Herren selv nå gjør tjenernes plikt, vil han med det lære oss hvordan vi skal tjene andre. Vi vet hvor gjerne vi ville tjene både den ene og den andre – om vi bare ikke hadde noe imot dem. Men Jesus sier ikke at han gjorde dette fordi disiplene var fromme og gode – tvert imot.

Likevel må jeg ikke se gjennom fingrene med det som er synd mot Guds ord, slik at broren som feiler, finner støtte for feilene sine i min likegyldighet. Måtte det derfor bli min glede å gjøre som Jesus gjorde, og lære å forstå hva apostelen mener når han sier: «La kjærligheten være uten hykleri!» (Rom 12,9)

Men vi skal ikke bare vaske, vi skal også tørke – det vil si trøste og reise opp. Vi ser et merkelig eksempel på det senere samme kveld, da disiplene kom i trette om hvem av dem som skulle være den største. Hva gjorde Kristus da? Lot han det passere? Nei, han refset dem for det; men samtidig talte han om kronene de skulle få i himmelen, og så videre.

Nå kan ingen si at du ikke er et Guds barn fordi du feiler; for midt i refsen sier Frelseren til disiplene: «Dere skal sitte på troner og dømme Israels tolv stammer …» (Luk 22,24–30). Slik talte Jesus til dem, enda de hadde gjort en så stygg synd.

La oss nå gjøre på samme måte. Vær trofast og si til din bror hvor farlig feilen hans er.

Men det er også mange som forser seg av svakhet eller fordi troen er skrøpelig. Finnes det likevel tro på Jesus hos en slik, får du ikke fradømme ham livet; for nåden selv er ikke forandret. Nei, vi har en annen grunn å støtte oss til.

Luther sier: «Dette livet er slik at en ikke kan gå gjennom det uten å bli skitnet til, likesom jeg ikke kan gå gjennom en uren stall uten å bli tilsølt.» Det hender deg, det hender meg, og det hender hvert menneske. Den ene heller til den ene siden, den andre til den andre.

Som en hedning har sagt: Hvert menneske har sine egne feil. Den ene blir fristet av gjerrighet, den andre av latskap og vellyst. Den ene blir fristet av utålmodighet, så han lett blir oppfarende. Den andre – ja, han heller til en annen side.

Herren vil at du likevel ikke skal forakte din bror. Om du reiser hele verden rundt, finner du ingen som er uten feil. Tenk på det! Forskjellen mellom menneskene er bare en forskjell i grad: den ene har mer, den andre mindre. Slå deg derfor til ro, og bli i det kallet Gud har satt deg i, så du ikke flykter hit og dit for å finne de fullkomne; det kommer du aldri til å lykkes med.

Om vi bare tenkte på dette, ville ikke det ene mennesket ha så mye mot det andre. Da ville ikke husbønder ha så mye mot tjenerne sine, eller tjenere mot husbøndene sine, at de måtte gå fra hverandre. De ville i stedet tenke: Den byrden som da faller fra meg, må en annen bære; for noen må alltid bære den. Derfor skal vi prøve å lære å bære hverandres byrder.

Å tjene er ikke noe høyt kall; men å lide og tåle og til og med ta alt i beste mening, som apostelen sier – det kan verden som regel ikke. Lær deg derfor dette. Vi skal ikke tro at vi tjener andre når vi selv alltid vil ha rett; for det er å være seg selv til behag (Rom 15,1–3). Men det er nåde fra Gud når du, selv om du har rett, likevel tåler og lider urett. Å, for en nåde om Kristus fikk lære deg overbærenhet!

Mye kunne vært sagt om denne teksten, men tiden er kort. Vi ser at Jesus til slutt sier: «Om dere vet dette, da er dere salige, så sant dere gjør det.» Å, om vi visste dette; for ellers er vår kristendom ingenting. Å, om vi lærte å tåle og bære og lide og holde ut; for her nede blir det aldri fullkomment. Gud lære oss å huske disse sannhetene! Amen.

Å Herre, for en stor ære og herlighet du har vist oss, at du har bøyd deg ned og vasket føttene til de fattige disiplene! Å, vi ber deg: Gi oss, dine fattige barn, dette sinnet. Tilgi oss det som mangler hos oss i dette stykket. Heretter vil vi ved din nåde og hjelp bruke hver anledning du gir oss til det. Hjelp alle dine barn, for ditt navns skyld. Hør oss, milde Herre Gud!

Og tilgi oss alle våre synder, og gjør denne store hemmeligheten klar for oss: «Jeg er ren bare i Lammets blod.» Hjelp meg å tro dette; for det er så høyt og stort at jeg ikke forstår det. Derfor vil jeg bare tro at jeg er ren: Alt jeg har brutt, er fullkomment betalt. Hjelp oss å eie denne faste tilliten, selv om vi i oss selv er urene. For da kan vi glede oss, og «gleden i deg er vår styrke»; og du blir dyrebar og kjær for oss, så vi ikke kan være foruten deg.

Slik ber vi deg for og med alle dine barn. Hjelp alle til det beste. Hjelp oss vel gjennom denne verden, så vi alltid har vår trøst og fred bare i deg! Amen.

* * *

Tredje betraktning

Onsdag 27. februar 1861

Jesus, lær meg rett betenke
din så bitre, dyre død …

Så sukker vi igjen i ditt navn, Jesus, og ber deg at du selv ved din nåde vil gjøre ditt ord levende i våre hjerter. Forbarm deg over oss, slik vi trenger det. Hør bønnene til alle som ber til deg. Du kjenner selv hver eneste en av oss. Du vet og ser om bønnen vår går fra hjertet, eller om den bare består av ord.

Åpenbar deg for dem som ikke kjenner deg. Åpenbar deg i din blodige lidelsesskikkelse. Forbarm deg over oss alle. Alle sammen er vi urettferdige, alle sammen er vi syndere; men vi er også forsonet ved ditt blod, og du er «vår talsmann hos Faderen». Herre, du kan knuse det gamle hjertet og skape et nytt i stedet! Forbarm deg og gjør dette for din kjærlighets skyld!

Kom og hør oss når vi ber til deg, og gi at det ikke bare er munnen som ber, men at også hjertet roper til deg. Herre, hjelp oss når vi nå igjen betrakter din lidelse. Alt er forgjeves om du ikke gir din nåde til det. «Hvem skal vi gå til, om ikke til deg? Du har det evige livs ord.» Vi kommer nå for å høre ditt ord. Du er trofast og gjør det du har lovet. Vi venter på deg. «Du kan, du vil, du gjør det du har lovet oss!» Amen.

* * *

Vi fortsetter vår betraktning av Kristi lidelseshistorie og leser:

> Jeg taler ikke om dere alle. Jeg vet hvem jeg har utvalgt – men Skriften måtte bli oppfylt: Han som eter sitt brød med meg, har løftet sin hæl mot meg. Fra nå av sier jeg dere det før det skjer, for at dere, når det skjer, skal tro at jeg er den jeg er. Sannelig, sannelig sier jeg

dere: Den som tar imot en som jeg sender, tar imot meg. Og den som tar imot meg, tar imot ham som har sendt meg. Da Jesus hadde sagt dette, ble han rystet i ånden, og vitnet og sa: Sannelig, sannelig sier jeg dere: En av dere kommer til å forråde meg (Joh 13,18–21).

Da begynte de å spørre hverandre om hvem av dem det kunne være som skulle gjøre dette (Luk 22,23). De ble da dypt bedrøvet, og den ene etter den andre begynte å si til ham: Det er vel ikke meg? Men han svarte og sa: Den som dyppet hånden i fatet sammen med meg, han skal forråde meg. Menneskesønnen går bort, som det er skrevet om ham. Men ve det mennesket som forråder Menneskesønnen. Det hadde vært godt for det mennesket om han aldri var født. Men Judas, han som forrådte ham, tok til orde og sa: Det er vel ikke meg, rabbi? Han sier til ham: Du sa det (Matt 26,22–25).

En av disiplene, han som Jesus elsket, lå til bords ved Jesu side. Til ham nikker da Simon Peter for at han skulle spørre hvem han mente. Han lener seg opp til Jesu bryst og sier til ham: Herre, hvem er det? Jesus svarer: Det er ham som jeg gir det brødstykket jeg nå dypper. Han dypper så stykket, og tar og gir det til Judas, Simon Iskariots sønn. Og etter at han hadde fått stykket, for Satan inn i ham. Jesus sier så til ham: Det du gjør, gjør det snart! Men ingen av dem som lå til bords, skjønte hva han mente med det han sa til ham. Siden Judas hadde pengepungen, tenkte noen at Jesus sa til ham: Kjøp inn det vi har bruk for til høytiden! Eller at han skulle gi noe til de fattige. Da han hadde fått brødstykket, gikk han straks ut. Men det var natt. Da han var gått, sa Jesus: Nå er Menneskesønnen herliggjort, og Gud er herliggjort i ham. Er Gud herliggjort i ham, da skal også Gud herliggjøre ham i seg selv, og han skal snart herliggjøre ham (Joh 13,23–32).

Da de hadde sunget lovsangen, gikk de ut til Oljeberget (Matt 26,30).

Det ble også en trette blant dem om hvem av dem som skulle gjelde for å være størst. Da sa han til dem: Folkenes konger hersker over dem, og de som bruker makt over dem, kalles velgjørere. Men slik er det ikke blant dere. Den største blant dere skal være som den yngste, og lederen skal være som tjeneren. For hvem er størst, han som ligger til bords eller tjeneren? Er det ikke han som ligger til bords? Men jeg er som en tjener blant dere. Men dere er de som har holdt ut sammen med meg i mine prøvelser. Jeg overgir riket til dere, slik som min Far overga det til meg, for at dere skal ete og drikke

> ved mitt bord i mitt rike, og sitte på troner og dømme Israels tolv stammer (Luk 22,24–30).
>
> Da sier Jesus til dem: I denne natt kommer dere alle til å ta anstøt av meg, for det står skrevet: Jeg vil slå hyrden, og hjordens får skal bli spredt. Men etter at jeg er blitt reist opp, skal jeg gå i forveien for dere til Galilea (Matt 26,31–32). Men Herren sa: Simon, Simon! Se, Satan krevde å få dere i sin makt for å sikte dere som hvete. Men jeg ba for deg at din tro ikke måtte svikte. Og når du en gang omvender deg, så styrk dine brødre (Luk 22,31–32). Men Peter svarte og sa til ham: Om så alle tar anstøt av deg, skal jeg aldri ta anstøt! Jesus sa til ham: Sannelig sier jeg deg: I denne natt, før hanen galer, skal du fornekte meg tre ganger. Peter sier til ham: Om jeg så måtte dø med deg, skal jeg så visst ikke fornekte deg! På samme måte talte alle disiplene (Matt 26,33–35).
>
> Og han sa til dem: Da jeg sendte dere ut uten pung eller sekk eller sko, manglet dere da noe? De sa: Nei, ingen ting. Han sa da til dem: Men nå skal den som har pung, ta den med, og sekk likeså, og den som ikke har sverd, får selge kappen sin og kjøpe seg et. For jeg sier dere at det må oppfylles på meg, dette som er skrevet: Han ble regnet blant overtredere. For det som er skrevet om meg, er til ende. Da sa de: Herre, se her er to sverd. Men han svarte dem: Det er nok! (Luk 22,35–38)

Herre, hellige oss i din sannhet; ditt ord er sannhet.

Jesus hadde forklart hva han ville med fotvaskingen, som hadde uroet disiplene, og avsluttet denne viktige handlingen med disse ordene: «Om dere vet dette, da er dere salige, så sant dere gjør det.» Så følger det: «Jeg taler ikke om dere alle. Jeg vet hvem jeg har utvalgt.»

Hva mener Herren med disse ordene?

Noen har forstått dem slik at han mente alle han hadde vasket, var rene – helt og holdent rene, slik han sa til Peter – og at de alle sto i Guds nåde.

Men vi trenger ikke gå så langt tilbake for å finne ut hva meningen var. Herren hadde satt seg ned og lært disiplene hvordan de i ydmykhet og kjærlighet skal vaske hverandres føtter. Så legger han til: «Jeg taler ikke om dere alle. Jeg vet hvem jeg har utvalgt.»

Jeg venter ikke at alle sjeler skal gjøre det jeg har talt om. Formaningen gjelder nok alle, men bare mine utvalgte kan leve etter den. De andre viser ikke en slik kjærlighet.

La oss stanse ved dette! Herren gir disiplene denne formaningen samme kveld som han taler om greinene på vintreet: «Hver grein på meg som ikke bærer frukt, tar han bort. Og hver den som bærer frukt, renser han, for at den skal bære mer frukt. Om noen ikke blir i meg, da kastes han ut som en grein og visner, og de samler dem sammen og kaster dem på ilden, og de brenner.»

Disse greinene trenger altså ikke den omhyggelige pleien som de fruktbærende trenger. Når vi tenker på den ydmykheten og kjærligheten Herren innskjerper hos sine egne, må vi utbryte: «Ja, dette kan ingen gjøre, uten de som hører ham til!»

Men merk deg at dette ikke er sagt til noen gode og feilfrie mennesker, men til slike som feiler og forser seg. Det ser vi av at disiplene hadde kommet i trette samme kveld. Derfor gir han dem også en advarsel og viser hvor ille det er når Jesu disipler begynner å trette. Han refser og formaner dem, men han trøster dem også og sier at de har holdt ut sammen med ham i hans prøvelser.

På samme måte skal også vi vaske våre medtjeneres føtter: advare og formane, men også reise opp igjen og trøste. «Dere er salige om dere gjør det,» sier han. Men jeg venter ikke dette av dere alle. Det er meningen med disse ordene: «Jeg taler ikke om dere alle. Jeg vet hvem jeg har utvalgt.» Judas skal gå bort; bare de troende følger meg.

Denne ydmykheten som Jesus lærer oss her, er noe vi burde tenke over i vårt daglige liv. Han gjorde denne merkelige handlingen – tok vann i et fat og begynte å vaske disiplenes føtter – og forklarte den slik: «Slik skal også dere gjøre; til det er dere kalt.»

Derfor bør hver enkelt slutte en pakt med seg selv om at han ikke lenger skal tjene seg selv. Fra det øyeblikket du ble Jesu venn, må du huske at du er kalt til å tjene andre. Du er ikke kalt til å kreve tjeneste av andre, men til selv å tjene – selv å bøye deg ned for tjenernes føtter – ikke bare de fullkomnes, men også de ufullkomnes som feiler.

Hvor ofte viser ikke dette ulykkelige sinnelaget seg blant de kristne: I stedet for å hjelpe en bror eller søster som feiler, tar man avstand, dømmer og baktaler. Selv vil du ikke at noen skal gjøre slik mot deg.

Kjærlighetens alminnelige lov sier oss: «Alt dere vil at menneskene skal gjøre mot dere, gjør det også mot dem; og alt dere ikke vil at de skal gjøre mot dere, skal dere heller ikke gjøre mot dem.» Forsto du

dette, ville du nok heller at noen advarte deg når du feilet, enn at de tok avstand fra deg, dømte og baktalte deg.

Det er svært lett å trå feil med tungen, for «den som ikke snubler i tale, er en fullkommen mann» (Jak 3,2).

Hvor ofte bryter man ikke Jesu formaning gjennom apostelen, som sier at de som lever, ikke lenger skal «leve for seg selv, men for ham som døde og ble reist opp for dem» (2 Kor 5,15). Han «uttømte seg selv idet han tok en tjeners skikkelse på seg», han «fornedret seg selv og ble lydig til døden – ja, døden på korset» (Fil 2,7–8), og han ga sitt liv og blod for oss. Ham må vi følge.

Vi bør vite at det ikke er noe godt tegn dersom vi trår feil her uten anger og sorg. For det er én ting å gjøre noe slikt i svakhet, og noe helt annet å gjøre det med overlegg. Av det han sa senere, må vi forstå at det her er tale om en åndelig renselse, siden han ikke regnet Judas blant de rene. Måtte Gud gi oss nåde til å gå i oss selv og tenke over om vi gjør denne tjenesten og vasker vår nestes føtter!

Likevel sier Herren: «Jeg taler ikke om dere alle. Jeg vet hvem jeg har utvalgt.» Jeg vet hvem som daglig ligger ved mine føtter, og jeg vet hvis føtter jeg vasker. De andre trenger ikke nådestolen; de står utenfor, og de gjør heller ikke denne gjerningen mot sine medmennesker. «Om noen elsker meg, da holder han fast på mitt ord, og min Far skal elske ham, og vi skal komme til ham og ta bolig hos ham» (Joh 14,23).

Så følger det: «Men Skriften måtte bli oppfylt: Han som eter sitt brød med meg, har løftet sin hæl mot meg.» Med disse ordene tenker han på Judas. Han taler her ikke lenger om de andre disiplene, om dem han samme kveld sa dette om til sin Far: «De var dine, og du ga dem til meg, og de har holdt fast på ditt ord» (Joh 17,6).

Han tenkte på dette fortapte barnet som hadde spist brød med ham og alltid hadde vært blant de tolv. Nå skulle det som var profetert om ham lenge før, gå i oppfyllelse – ordene i den salmen der David med sorg i stemmen taler om dette.

David var et forbilde på Kristus, for også han ble forrådt av en av sine nærmeste, ja, av en sønn, Absalom. «Også den mannen som jeg levde i fred med, som jeg stolte på, han som åt mitt brød, har løftet sin hæl mot meg» (Sal 41,10). Han som sto meg nærmest og var hos meg natt og dag, han oppfører seg slik mot meg.

En gammel, vakker legende forteller om Frelseren at han om natten pleide å stå opp, se til sine sovende disipler og dekke dem til så de ikke skulle fryse. Ja, en av dem, en av de tolv – han som dypper i fatet sammen med meg – skal forråde meg, sier han. Han ble rystet i sin ånd og sa: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: En av dere kommer til å forråde meg.»

Deretter følger noen ord vi må se nærmere på for å forstå denne hendelsen. Etter at Jesus hadde vasket disiplenes føtter, satt seg til bords igjen og vist dem hvordan de skulle vaske hverandres føtter, sier han: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Den som tar imot en som jeg sender, tar imot meg. Og den som tar imot meg, tar imot ham som har sendt meg.»

Noen har forstått Jesu mening med disse ordene slik: Han ville at disiplene ikke skulle skamme seg over ham, men vitne om ham for verden; for han skulle være nær dem.

Vi vet jo at den som vil følge Jesus, blir tråkket på og forfulgt av verden. Men bli heller den minste og mest foraktede, så du i samme monn kan bli den største i himmelen.

Nøyaktig de samme ordene sier han i Matt 10, da han ga dem embetet som sine vitner: «Følger dere meg, blir dere hatet av menneskene, men jeg vil likevel være nær dere.» Det samme sier han også i Matt 5: «Salige er de fattige i ånden, for himlenes rike er deres» – og dem tar han i forsvar.

Ut fra sammenhengen har andre ment at han bare tenkte på Judas og ville vise hvor forferdelig synden hans var: «Hver den som tar imot dere, skal regnes som om han tok imot meg, og den som ikke tar imot dere, regnes som en som ikke tok imot meg; men den som tar imot meg, tar imot min Far selv.»

Døm nå selv hva som er rett. Vi tror den første meningen er den riktigste.

Så står det: «Da begynte de å spørre hverandre om hvem av dem det kunne være som skulle gjøre dette. De ble da dypt bedrøvet, og den ene etter den andre begynte å si til ham: Det er vel ikke meg?» Selv om hver av dem visste med seg selv at han ikke bar på slike tanker, begynte de likevel å mistro seg selv.

Slik går det med de kristne når de har kommet noe lenger fram. Så lenge den første gleden varer og de er unge nådebarn, tenker de slett ikke på at det kan gå så langt med dem; det er helt umulig, mener de.

Blir man noen år eldre, heter det: Jeg vet ikke om noe så ondt at jeg ikke kan gjøre det, om ikke Herren hjelper og bevarer meg fra det. Derfor må jeg rope: Herre, ransak meg! Slik ba og ropte David da han kjente seg selv rett: «Ransak meg, Gud, og kjenn mitt hjerte! Prøv meg og kjenn mine mangfoldige tanker, se om jeg er på fortapelsens vei, og led meg på evighetens vei!» (Sal 139,23–24). Jeg våger ikke å stole på meg selv.

Til denne innsikten vil Herren at vi skal komme. Det er også det han mener når han sier hos profeten: «Svikefullt er hjertet, mer enn noe annet, ubotelig sykt er det. Hvem kjenner det?» Og han svarer selv: «Jeg, Herren, ransaker hjerter og prøver nyrer» (Jer 17,9–10). Slik vil Gud at ingen skal tro på seg selv eller våge å stole på seg selv, men i stedet i ydmykhet bøye seg ned for sin Herres føtter.

Jesu ord vakte en slik frykt at disiplene spurte: «Det er vel ikke meg?» Jesus ville at de skulle frykte, og derfor gir han dem ikke noe bestemt svar, men sier bare: «En av de tolv.»

På samme måte åpenbarte han seg for Peter etter oppstandelsen og spurte ham: «Har du meg kjær?» For å vekke en slik frykt hos ham bruker han Peters egne ord og stiller det samme spørsmålet igjen, slik at «Peter ble bedrøvet over at han for tredje gang sa til ham: Har du meg kjær? Og han sier til ham: Herre, du vet alt, du vet at jeg har deg kjær» (Joh 21,17).

Slik vil Herren at vi skal vandre i hans frykt. Derfor sier han også nå: «En av de tolv» – han som sitter ved mitt bord og spiser mitt brød sammen med meg. «Menneskesønnen går bort, som det er skrevet om ham. Men ve det mennesket som forråder Menneskesønnen. Det hadde vært godt for det mennesket om det aldri var født.»

Et forferdelig ord! Det ligger et rystende alvor i det: Ordet vitner om en som går evig fortapt. «Det hadde vært godt om det aldri var født», for det skal bli i et evig, endeløst mørke.

Disse ordene får nå Judas til å spørre sammen med de andre disiplene: «Det er vel ikke meg, rabbi?» – som om han ville si: «Vet du noe?» Han var blitt så forherdet at han kunne drive spott med denne

gjerningen – det skal vi også se lenger fram, når han forråder Herren med et kyss.

Med dette spørsmålet vil han liksom lokke fram et svar fra Jesus; derfor sier han: «Det er vel ikke meg?» Jesus svarte ham: «Du sa det» – det vil si: «Du har selv sagt det.»

Men dette ordet var så dunkelt at de andre disiplene ikke forsto det. Det var ennå uro i dem.

Peter ba derfor disippelen som lå ved Jesu bryst – Johannes – om å spørre hvem han talte om. Jesus svarte: «Det er ham som jeg gir det brødstykket jeg nå dypper.» Han dypper så stykket, tar og gir det til Judas, Simon Iskariots sønn. Og etter at han hadde fått stykket, for Satan inn i ham. Nå ble Judas så besatt av sitt forsett at han lengtet etter den timen da han kunne utføre sin gjerning og forråde Jesus.

Da sa Jesus til ham: «Det du gjør, gjør det snart!» Da jeg satte meg her ved bordet, sa jeg at jeg lengtet etter denne timen; gjør derfor snart det du har tenkt å gjøre. Likevel forsto ikke de andre disiplene dette. (*For å forstå uttrykket «lå ved Jesu bryst», bør vi huske at man i Østerlandene pleide å ligge til bords; den som lå nærmest Jesus, hadde albuene foran ham.*)

«Da han hadde fått brødstykket, gikk han straks ut. Men det var natt.» Nå var det natt, mørkets natt. Nå hadde Judas forgjeves fått høre den siste advarselen, og så var det natt. Dersom et menneske forgjeves har tatt imot den siste advarselen, blir det evig natt. Da Judas våknet neste morgen, var det så grufullt i hans sjel at han hengte seg i fortvilelse – en skrekkelig ting som vi skal se nærmere på senere.

Måtte hver og en tenke over hva det vil si å «hegne om synden i det stille»! Det gjorde Judas. Evangelisten forteller oss at «han var en tyv. Det var han som hadde kassen» (Joh 12,6).

Derfor har kristne som står i et rett forhold til Herren, aldri ro, men frykter for å bli bedratt. Du kjenner vel igjen disse ordene, du som roper til Herren: «Ransak meg, Gud, og gi at jeg ikke bedrar meg selv, så ikke syndens skinn og forførelse skal lede meg vill.»

Når andre hører dette ordet, tenker de: «Ja, dette gjelder andre, men jeg er trygg.» Det er et skrekkelig tegn for enhver som ikke frykter. Måtte vi tenke over dette!

Her står det så et merkverdig og svært trøsterikt ord. Etter at Judas var gått ut og det var natt, sa Jesus: «Nå er Menneskesønnen herlig-

gjort, og Gud er herliggjort i ham.» Hvordan skal vi forstå dette? Jo, nå går han ut, han som profetene hadde sagt skulle få makt til å forråde Jesus. Men hvordan kunne Jesus si at han selv ble herliggjort ved dette?

Måtte alle kristne tenke over dette! Dette er et himmelsk språk. Den Hellige Ånd kunne ikke forklare Jesu ord for disiplene før etter hans død.

«Hvis ikke hvetekornet faller i jorden og dør, blir det bare det ene kornet. Men hvis det dør, bærer det mye frukt» (Joh 12,24). Nå måtte det bli oppfylt som profeten hadde sagt om denne Herren: at med ham skulle det gå til som på Midians dag (Jes 9,4).

Nettopp ved hans død ble det store verket fullført, og for det priser alle de troende ham i all evighet. Alt i Guds råd om menneskets frelse var uutgrunnelig og ubegripelig inntil Kristus hadde ofret seg selv. Da ble alt forklart etter lovens krav: Han døde for syndere og opprettet dermed en fullgyldig forsoning.

Enda tydeligere ble han herliggjort ved at Gud stilte ham fram «i hans blod som en nådestol» (Rom 3,25). Derfor kunne Peter vinne tre tusen sjeler på én eneste dag, mens Jesus selv med sin himmelske tunge ikke engang vant så mange på de tre og et halvt årene han gikk omkring, forkynte og lærte.

Slik er det også med det mennesket som har kjent sine synder og tror på Kristus: Det han har her, er ingenting mot det som kommer siden, når han er død og tatt opp i Abrahams fang; først da er han herliggjort (1 Joh 3,2).

Noen har sagt: Kristus seiret ved at han selv ga seg i døden. Hadde han brukt sin makt mot djevelen, ville han blitt beseiret; men fordi han tiet «lik et lam» (Jes 53,7), vant han ved sin død. Se også her hvordan han selv i sann kjærlighet gir Judas dette brødstykket, enda Judas ble fylt av hat ved det. Ved at Herren ble hånet og drept, seiret han.

«Er Gud herliggjort i ham, da skal også Gud herliggjøre ham i seg selv, og han skal snart herliggjøre ham.» «Nå er jeg herliggjort,» sier han. Han ble herliggjort ved sin lidelse og død, og deretter var han ikke lenger i fornedrelsens tilstand. Slik henger disse ordene underbart sammen.

Da han hadde avsluttet måltidet, talt til disiplene og tilbrakt kvelden i bønn sammen med dem, gikk Jesus med disiplene sine over bekken Kedron til Oljeberget. Men det oppsto også en trette blant dem om hvem av dem som skulle anses for å være den største.

For en underlig motsetning! Han hadde tjent dem i ydmykhet, latt dem forstå hvem som skulle forråde ham, og siden tilbrakt kvelden i ydmykhet og bønn sammen med dem – og så oppsto det likevel trette mellom dem.

Hjertene deres var så fylt av en forferdelig stridslyst at de ikke bare tenkte på det, men også brøt ut i ord, slik at det ble en skrekkelig innbyrdes strid. På en ubegripelig og overraskende måte havnet de i denne tilstanden, enda de nettopp hadde spurt forferdet: «Er det meg?» Nå var den ene bekymringen borte, og så slår det plutselig over i det motsatte. Hvilket menneskehjerte kunne holde ut med slike disipler!

Men selv nå blir ikke Jesus trett. Han formaner dem og sier: «Folkenes konger hersker over dem, og de som bruker makt over dem, kalles velgjørere. Men slik er det ikke blant dere. Den største blant dere skal være som den yngste, og lederen skal være som tjeneren.»

Dere som er mine, har det ikke slik som verden; den største skal være den minste, slik som Josef i Egypt og Daniel i løvehulen. For hvem er størst, han som ligger til bords eller tjeneren? Når jeg sitter på min trone, skal også jeg dømme; men nå har jeg tjent og dermed vist dere hvordan dere skal tjene hverandre.

Men – legger han til – «dere er de som har holdt ut sammen med meg i mine prøvelser». Dere har likevel vært med meg, selv om dere har feilet. Tenk, for et merkverdig ord! Jødene har forfulgt meg, og jeg har vært fristet av djevelen, men dere har likevel blitt hos meg; derfor skal dere sitte på troner og dømme Israels tolv stammer. Der skal dere være store og herlige, ikke her. For en herlig lærdom!

Og Herren mener det alvorlig. For vi ser at det nok fantes synd hos dem han hadde vasket, og at de derfor ikke alle var rene i den forstand at de aldri mer kunne bli urene. Likevel taler han til slike om nådens urokkelige troner som de har i himmelen.

Om vi bare alltid kunne huske dette! Riktignok har jeg feilet, men tronene i himmelen har jeg likevel. Jeg nekter ikke for at jeg er vasket,

men her på jorden er det så urent at jeg stadig blir besmittet, og derfor trenger jeg alltid å bli renset på ny.

Vi ser her at Frelseren ikke overser synden; men barnekåret hviler likevel på en annen grunn. «Dere er de som har holdt ut sammen med meg i mine prøvelser.» De var ikke som dem det fortelles om i det sjette kapittelet hos Johannes, som vendte ham ryggen og ikke lenger vandret med ham. Dere er ennå med meg, og dere skal bli salige.

Hvem er det altså som skal bli salige? De store, fortreffelige og feilfrie, som ikke frykter for noe? Nei, slik sier han ikke. Fordi dere har vært med meg i mine prøvelser og har fulgt meg, derfor skal dere også være med meg i den evige salighet. Dette gi oss Gud av nåde for sin evige kjærlighets skyld! Amen.

* * *

Herre Jesus! Du som ser hvordan det står til med oss, forklar deg for oss slik du er i din makt og skikkelse da du ga deg selv for oss, for du har gått i døden for vår skyld. Derfor skal du ha ære, lov og takk i all evighet for at du forlater oss alle våre synder og gjør oss rettferdige i ditt blod når vi tror på deg; for at du er god mot våre sjeler og vil gjøre oss salige, og for at du vil føre oss gjennom forakt, fornedrelse og lidelse til ære. Lovet være ditt navn!

Hjelp oss så vi kan «vandre i din frykt», som ditt ord sier. Herre, gi at vi holder oss til deg! Du kan ta bort steinhjertet og gi oss et nytt hjerte av kjøtt. Du kan gi seier; gi da alle dine barn den trøst at de alltid får flykte til deg. Hør oss, milde Herre Gud! Ja, du vil, du kan, du gjør det du har lovet oss. Gjør dette visst og sant for oss: at vi under alle fristelser og kamper likevel får bli hos deg.

Våk over oss nå og følg oss hjem, og tal enda mer med oss om dette. Og våk slik over oss at vi kan bli hos deg og ha fred hos deg. Og den nød vi ellers bærer på, kjenner du best; også den legger vi fram for deg og ber deg om det i den bønnen du selv lærte oss:

Fjerde betraktning, del I

Søndag 23. mars 1862

Jesus, lær meg rett betenke
din så bitre, dyre død …

Slik sukker vi igjen i ditt navn, Jesus, du som alene kan gi oss det vi trenger. Se, vi er alle samlet for å betrakte din lidelse, Jesus, og likevel kan vi ikke ta imot noe uten at du selv gir oss det, taler til oss ved din Ånd og stiller deg fram for troens øyne.

Vi ber deg: Forbarm deg over oss i denne stund, Herre! Forbarm deg over dem som likevel vandrer borte fra deg i synd og forfengelighet, tross alt de hører, så de må våkne opp av søvnen sin. Å Herre, tal til hver enkelt av oss, så vi ikke igjen skal se deg og deretter gå bort og glemme alt det du har gjort for oss i din bitre lidelse og død. Å, forbarm deg over oss for ditt navns skyld! Amen.

I dag betrakter vi andre avsnitt av vår Herres og Frelsers lidelseshistorie.

Det handler om «hva Kristus nå gjør og lider hos sin himmelske Far i hagen før han blir grepet».

> Og Jesus gikk ut, og som han pleide, gikk han med dem til et sted som heter Getsemane (Luk 22,39; Matt 26,36). Der var det en hage, og i den gikk han og disiplene hans inn. Men også Judas, som forrådte ham, kjente stedet, for Jesus kom ofte sammen med disiplene sine der (Joh 18,1–2). Og han sa til disiplene: Sett dere her, mens jeg går dit bort for å be! Han tok med seg Peter og de to Sebedeus-sønnene, og sorg og angst kom over ham. Da sier han til dem: Min sjel er bedrøvet inntil døden! Bli her og våk med meg. Og han gikk et lite stykke fram, falt på sitt ansikt og ba: Far! Er det mulig, så la dette begeret gå meg forbi! Men ikke som jeg vil, bare som du vil. Han

> kommer tilbake til disiplene og finner dem sovende. Og han sier til Peter: Så var dere da ikke i stand til å våke én time med meg! Våk og be for at dere ikke må komme i fristelse! Ånden er villig, men kjødet er skrøpelig (Matt 26,36–41).
> Så gikk han bort og ba for andre gang: Min Far! Kan ikke dette begeret gå meg forbi uten at jeg må drikke det, da skje din vilje! Da han kom tilbake, fant han dem igjen sovende, for øynene deres var tunge av søvn, og de visste ikke hva de skulle svare ham (Matt 26,42–43; Mark 14,40). Og han lot dem være, og gikk igjen bort og ba for tredje gang med de samme ordene: Far! Er det mulig, så la dette begeret gå meg forbi! Men ikke som jeg vil, bare som du vil (Matt 26,44). Da viste en engel fra himmelen seg for ham og styrket ham. Og han kom i dødsangst og ba enda mer inntrengende, og svetten hans ble som bloddråper som falt ned på jorden (Luk 22,43–44). Så sto han opp fra bønnen og kom tilbake til disiplene og sa til dem: Dere sover ennå og hviler dere? Se, timen er nær da Menneskesønnen skal overgis i synderes hender. Stå opp, la oss gå. Se, han er nær som forråder meg (Luk 22,45; Matt 26,45–46).

Herre, hellige oss i din sannhet; ditt ord er sannhet!

Det vi nå har lest, er begynnelsen på Jesu egentlige forsoningslidelse. Likesom synden – årsaken til Kristi lidelse – begynte i en hage, slik begynte den nå å bli tatt bort i en hage.

Som vi leste i forrige avsnitt, hadde Herren Jesus, vår Frelser, gjort seg rede til denne lidelsen på tre måter: Han holdt den gamle paktens sakrament etter den levittiske ordningen, han holdt avskjedstalen til disiplene sine, som vi leser hos evangelisten Johannes, og han ba til sin himmelske Far – en bønn der han for det meste har øyet festet på disiplene sine.

Nå var timen kommet da han skulle lide og gi seg selv som en forsoning for verdens synder. Han går til hagen Getsemane for å komme bort fra verdens larm og uro og be, slik han ofte pleide å gjøre der. Men denne gangen får han oppleve noe i hagen som aldri før hadde hendt ham.

Først skilte han seg fra åtte av disiplene – vi kan forstå at det var straks ved inngangen – og tok med seg de tre som ellers pleide å være med ham når noe viktig hendte. De hadde vært med ham på forklarelsesfjellet, og de hadde vært med ham da han vakte opp døde. Nå tar han dem med seg inn i selve hagen, der han skulle lide.

Men da han i sin angst ikke kunne la være å rope til sin Far, går han et steinkast bort fra de tre og begynner å be en bønn som har noe opprørende og forferdelig ved seg. Skal vi ta dette ordentlig til hjertet, må vi huske hvem han er, han som ber.

Hadde du eller jeg en lidelse foran oss, ville det jo ikke være underlig om vi ble forferdet og engstelige. Men her er Herren Jesus, han som englene hadde varslet om da han kom og ble født, han som hadde skapt brød i ørkenen og vakt opp døde – og han begynner å be: «Er det mulig, så la dette begeret gå meg forbi!»

Det er noe forferdelig for oss i det, så sant vi tror at Jesus er Guds Sønn og kom til verden for våre synder.

Det er forferdelig at dine og mine synder – våre synder – begynner å kjennes i Jesus, så han må be: Er det mulig, så la dette begeret gå meg forbi! Selv om vi tenker at han ble så forferdet og ba slik fordi han nå så den bitre og tunge døden foran seg, er det like ubegripelig.

Mang en martyr har gått døden i møte med glede, men aldri bedt: «Herre, la meg slippe!» Mange av dem har nok kjent frykt og beven for døden på forhånd, men de har aldri bedt seg fri fra selve døden, for ved Kristi blod har de hatt en god samvittighet.

Men her ser vi dødens egen Herre ikke bare forferdet, engstelig og skjelvende, men også bedende om at dette begeret, om mulig, måtte gå ham forbi. Dette er ubegripelig! Jeg forstår ikke hvordan noe slikt kunne hende «ham som ikke visste av synd» (2 Kor 5,21), om jeg ikke tenker på hva Skriften sier om dette: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» (Joh 1,29).

Gud har virkelig gjort ham til en synder, det vil si: til en like virkelig synder som om han selv hadde gjort hele verdens synder. De ble nå lagt på ham, for at han skulle lide for dem.

Likevel tar han, nå som alltid, sin tilflukt til Gud i denne syndens nød. Vi vet jo at han som menneske, i fornedrelsens tilstand, trengte å gå til Gud og be om hjelp. Før hadde han alltid gjort det med frimodighet, men nå ble han forferdet.

Vil vi nå vite hvorfor vi her får høre noe så uvanlig og underlig om Jesus, må vi ikke glemme det som ble vist i bilder og sagt om ham under den gamle pakts ordning – og særlig det han selv sier denne kvelden: «Dette er mitt blod, den nye pakts blod, som utgytes for mange til syndenes forlatelse» (Matt 26,28). En annen gang sier han

også at «Menneskesønnen er kommet for å gi sitt liv til en løsepenge i manges sted» (Matt 20,28) – for dere, til syndenes forlatelse.

Særlig merkelige er et par steder hos Jesaja som peker på hans lidelse i hagen. I kapittel 63 står det at det klagende Sion får se en underlig mann, og hun spør ham: «Hvem er han som kommer fra Edom, i røde klær fra Bosra, så prektig i sin kledning der han skrider fram i sin store kraft? – Det er jeg, jeg som taler rettferdighet, som er mektig til å frelse. – Hvorfor er din kledning så rød, lik klærne til han som tråkker vinpressen? – Pressekaret har jeg tråkket, jeg alene, og av folkene var det ingen med meg.»

Nå er han på det stedet der han tråkker «vinpressen» eller «oljepressen», nemlig i hagen Getsemane. Han tråkker Guds vredes vinpresse.

Ordet «Getsemane» betyr oljepresse. Stedet har uten tvil fått navnet etter olivene som ble hentet fra trærne på Oljeberget og presset nede i denne dalen.

Siden fortsetter han: «For hevnens dag var i mitt hjerte, og mitt gjenløsningsår var kommet.» Han tråkker på slangens hode og bryter fiendenes makt, og blant hans fiender er alle de mennesker som forakter ham. Over dem bringer han bare død og forbannelse.

Men disiplene hans, de som tar imot ham, blir satt fri ved hans rettferdighet, fridd ut og forløst fra lovens forbannelse, «ved at han ble en forbannelse for oss» (Gal 3,13). Forklaringen på lidelsen hans ligger fremfor alt i disse ordene: «For hevnens dag var i mitt hjerte, og mitt gjenløsningsår var kommet.»

Hos profeten Jesaja, i kapittel 43, forklarer Guds Ånd den egentlige grunnen til at han lider, kjemper og strever – til at han måtte svette, og svette så forferdelig at svetten ble som bloddråper, etter grunnteksten «dråper av blod»: «Du har bare trellbundet meg med dine synder, og plaget meg med dine misgjerninger.» Dette sier den samme som straks etter legger til: «Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, og dine synder kommer jeg ikke i hu.»

Legg merke til dette! Tenk ikke bare: Ja, jeg vet at det er et merkelig ord. Nei, tenk på dette: «Du har bare trellbundet meg med dine synder, og plaget meg med dine misgjerninger.» Og det sier den samme som siden legger til: «Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, og dine synder kommer jeg ikke i hu.»

Det er altså nettopp den samme som tilgir syndene, han som selv har lidd for dem. Han ser på deg og sier: «Du har bare trellbundet meg med dine synder, og plaget meg med dine misgjerninger.»

Nå kan ingen synder unnslippe Guds rettferdighet – det sier jeg for å kunne tale et par ord til de vantro. Derfor måtte Jesus lide så grusomt for å gjøre fyllest for denne rettferdigheten.

Vil du vende deg til Herren og tro på ham, krever han altså ikke betaling av deg for syndene dine. For de er en gang for alle lagt på ham, for at du skulle bli frelst, om du vil ta imot denne nåden. Han som har gjort dette for deg, sier i den messianske salmen: «Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst» (Sal 40,9).

Tenk etter: Hvem er han som tilgir syndene? Jo, det er den samme som sier: «Du har bare trellbundet meg med dine synder, og plaget meg med dine misgjerninger.» Og det er ikke underlig at det er slik, for han sa selv: «Mitt blod utgytes for dere til syndenes forlatelse.» Og legg merke til: «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss» (2 Kor 5,21).

Kan vi si dette til alle dem som forakter Herren og tråkker hans forsoning under føtter? Skriften bruker denne talemåten nokså sparsomt. Den taler jo ikke så mye om at syndene ble overført på ham, som om selve forsoningen: at Guds Sønn er født av jomfru Maria og nå begynner å lide og dø for våre synder. Av dette burde vi hente en himmelsk kraft, om vi bare kunne få øynene åpnet for det.

Det er umulig å fatte høyden, bredden og lengden i Guds visdom og råd. Aldri i evighet skal vi fatte dette: at Gud, den Hellige og Allmektige, kunne lide og dø for dine og mine synder – for våre synder. Han skulle en gang smake hva døden er. Vi kunne aldri smake døden slik han fikk smake den i hagen. Når du betrakter dette, burde du finne legedom mot lettsindigheten din.

Det er godt å betrakte Kristi lidelse av flere grunner, men så mye burde vi i det minste få ut av det at vi klart forstår at det skjedde for oss. Det var for meg han ble spyttet på, spottet, hudstrøket, tornekronet og korsfestet. Dette må vi tenke på om vi vil ha noe gagn av Kristi lidelse. «Du har bare trellbundet meg med dine synder, og plaget meg med dine misgjerninger.»

Nå har vi hørt noe om årsaken til Kristi lidelse; vi må også høre noe om selve lidelsen. Det første vi her leser om ham, er at han skalv: Sorg

og angst kom over ham, står det. Og det er ubegripelig; jeg kan knapt tro det.

Først sier han til disiplene denne kvelden at han har lengtet etter denne timen, og siden: «Mitt blod utgytes for dere til syndenes forlatelse.» Hvordan skal jeg kunne forstå at han nå begynner å bli forferdet og ber om at dette om mulig må gå ham forbi?

Tenk om Gud hadde hørt bønnen hans, så han hadde sluppet unna lidelsen! Men nei, det kunne ikke skje. Guds evige råd måtte gå sin gang. Av dette kan vi skjønne hvor forferdelig synden er. Her er det ikke tale om en martyrs død, heller ikke om en vanlig død. Han taler om et «beger». Det uttrykket finnes ofte i Skriften, som mange steder taler om «Guds vredes beger og skåler».

Luther sier også: «Et rett hjertebeger er verre enn døden.» La oss tenke over hva Guds vredes skåler er.

I de gode dagene tenker en ikke så mye på at synden har en slik ettersmak. Men så sant Guds ord ikke lyver, må et menneske smake dette begeret her i tiden, om det skal slippe å smake det i evigheten. Når Skriften taler om den store omvendelsen, kaller den dette å være død og bli levende igjen i et nådefullt øyeblikk.

Luther sier også i en langfredagspreken at en må smake dette begeret enten i tiden eller i evigheten. Ikke noe menneske som har syndet, kan slippe unna det. Jeg kan ikke trøste noen – ikke engang mitt kjæreste barn – med at det kan slippe. Selv de mest evangeliske og opplyste er nær ved å fortvile når de for alvor får kjenne synden.

Tenk over hva dette vil si! Tenk på hvordan det en gang skal bli for deg, når Gud har åpenbart sin vilje og sitt frelsesråd for deg, og du har foraktet det hele nådetiden. Da er det ikke lenger noe rom for tilgivelse. Derfor er det en nåde at en får se syndene sine her i tiden og gjøre opp sin sak med Gud. Ellers må en få erfare syndens følger i evigheten.

Det første som blir sagt om Jesus her, er altså at han ble grepet av angst. For det andre heter det at han så døden foran seg. «Min sjel er bedrøvet inntil døden», sa han. Han blir redd for noe – og bedrøvet, som over noe sørgelig han led eller skulle lide. Dette er to forskjellige tilstander. En kan være engstelig uten å ha sorg og bedrøvelse, og en kan være bedrøvet uten å være engstelig. Men hos vår Frelser forenes nå begge.

For det tredje blir angsten og plagene bitrest når en er utmattet. Ja, det antydes her. Siden ble svetten hans som dråper – men disse dråpene var av blod. Det antyder denne teksten. Slik har ikke noe menneske svettet. Gud hjelpe oss alle til å tenke på at Guds Sønn har lidd så forferdelig for våre synder! Gud bevare hver enkelt fra å betrakte Kristi lidelse slik at han først får kjenne syndens forbannelse i evigheten.

Videre blir det sagt at en engel fra himmelen styrket ham. Det betyr ikke at engelen tok noe bort av lidelsen hans, for kampen ble enda hetere etterpå. Det heter jo: «Og han kom i dødsangst og ba enda mer inntrengende.» Engelen har altså ikke lindret smerten hans, men gitt ham styrke og kraft til å tåle enda mer av den.

Hva kan vi så lære av dette? Noe har vi allerede sett, men vi bør ta det enda mer til hjertet. Det første vi lærer, er at det ikke går an å leke lettsindig med synden.

Hver og en av oss har en ond, fallen natur og et ondt hjerte som elsker synden. Du ser og vet hva Guds vilje er, hva Herren elsker. Når nå den barmhjertige Gud sier deg det i sitt ord, burde jo ingenting være deg så visst som dette. Din egen samvittighet sier det samme. Tenk på det! Er det da ikke forferdelig likevel å leke og spøke med synden?

De vantro mener likevel at det ikke er noen fare på ferde, eller at Gud ikke merker det – eller i det minste ikke bryr seg om det.

Men hvordan skal jeg forstå at ingen vil tro det eller tenker på det? Jo, syndefallet har ført hver og en inn i en fallen tilstand. Vi kommer ikke langt på grunn av vår syndige natur. Men det står svært dårlig til med oss hvis det er vår sikkerhet og lettsindighet som gjør at vi gir så lite akt på Guds ord om synden.

Det samme som Gud sier i sitt ord, vitner også hans Ånd om i min samvittighet. Har jeg levd lettsindig og ikke aktet på at Herren er nær, får jeg kjenne hva synd er. Og det er ikke det samme som å falle i en synd og bli skyldig for den verdslige øvrighet.

Den som har erfart den nye fødsel, trenger ikke gå langt for å kjenne synden; han får den samme lærdommen av teksten vår. Skal da alle de som nå ikke kjenner synden, alltid få leve fritt og ubekymret i den? Å nei!

Herren gikk ofte ut til hagen Getsemane for å be, men aldri før hadde han opplevd noe slikt som han fikk oppleve den kvelden. Slik er det også med mange: De går selvsikre gjennom hele livet, men i et øyeblikk synker de ned i erkjennelse av synden.

Luther sier: «Så myk, likefram og behagelig som synden er når en sover over den, like forferdelig blir det som før var ubetydelig, når den sovende samvittigheten er våknet.»

Den gjerrige, for eksempel, gjør alt han kan for å få så mye som mulig av de jordiske ting. Han setter urettferdig opp prisen på varene sine, leien og lignende; det betyr ingenting for ham, han frykter ingenting – slik som Judas. Men for Judas ble syndserkjennelsen levende i ett øyeblikk, og det endte i vill fortvilelse.

Slikt burde vi tenke over! Er du våknet opp til å kjenne syndene dine, blir det tungt for deg å få trøst. Ingenting kan trøste deg om ikke Gud selv kommer til deg med sitt ord. Gjør deg derfor rede til å kjenne synden – enten i tiden eller i evigheten. Selv de som har fått nåde og tilgivelse, kjenner likevel mye smerte av synden, som alltid vil henge ved dem. La oss da merke oss at synden er noe forferdelig.

Ingen må tro at han kan overvinne synden fordi han kjenner den. Å nei, med helvete for øynene synder en like mye. Syndserkjennelsen demper lettsindigheten din, så du ikke kan drive med synden i fred; men på den måten overvinner du ikke synden. De som er våkne, synder ikke på samme måte som de som sover, men de kan ikke overvinne synden.

Også apostelen sier at da han våknet opp til erkjennelse av synden, tok loven ikke synden bort, men vakte den tvert imot enda mer opp (Rom 7,7 flg.).

Hvordan får vi så hjelp og trøst? Jo, la oss ikke glemme den andre store nytten vi har av Kristi lidelse. Syndserkjennelse alene gir ingen trøst.

Mange tror at når de bare blir ordentlig våkne, så går det nok bra med synden. Nei, loven skal gjøre den enda mer levende. Grunnen er at vi ikke har evnen til å oppfylle det loven krever; vi har ikke engang viljen til det, langt mindre kraften.

Måtte vi derfor få kraft og trøst av Kristi lidelse – ellers går vi bort og dør i syndene våre. Måtte du ved Kristi lidelse bli løftet opp fra syndens dyp! Vi skal nå se hvordan det går til.

Du vet at du skal frykte og elske Gud over alle ting, etter det første bud, og at Kristus ikke led døden for at vi skulle leve for oss selv (2 Kor 5,15). Etter det andre bud burde du være full av kjærlighet, etter det fjerde ydmyk, etter det femte mild og saktmodig, etter det sjette ren og kysk. Du burde vise uegennytte og ærlighet, slik det sjuende bud lærer, og etter de øvrige budene aldri tale noe ondt om noen eller ha det aller minste begjær.

Måtte nå hver enkelt gå i seg selv og prøve hvordan det står til med ham!

Gud bevare oss fra å gå bort som ordets hørere og glemme å være dets gjørere. Det går ikke i lengden å vite mye og tale om Herrens bud og så gå bort og leve for seg selv. Det går ikke an å glemme hovedsaken og la seg oppta av småting, når en glemmer å frykte og elske Gud over alle ting.

Å vandre etter Herrens bud består ikke i å la være å bry seg om det Gud sier i sitt ord. For hans ord sier at vi skal frykte og elske ham av hele vårt hjerte, hele vår sjel, all vår kraft og alt vi eier. Guds ord sier at vi skal leve til hans ære og ofre alle legemets og sjelens evner i hans tjeneste.

Det er på høy tid å begynne å tenke på hva Herrens vilje er, og gjøre etter den. Du må begynne i ditt eget hus å vise at du hører Jesus til, og ikke leve som du selv vil – for eksempel ikke la vreden bryte løs, utøylet, for hvert vindpust.

Å nei, Herren har sagt: «Den som uten grunn harmes på sin bror, skal være skyldig for domstolen.» Det er Kristus som sier dette i Bergprekenen, og du akter ikke på det. Du er rede til å bli sint for småting, selv om du har hans ord mot deg.

Videre sier han: «Hver den som ser på en kvinne for å begjære henne, har allerede brutt ekteskapet med henne i sitt hjerte» (Matt 5,28). Det går ikke an å vekke Guds vrede, og det sier også din egen samvittighet deg.

Å, om vi våknet opp av dette så vi fikk se og kjenne syndene våre – da skulle vi også få noe trøsterikt av denne teksten! Kristus lider så forferdelig for våre synder for at vi ikke skulle bli fordømt.

Det er sant – og hver kristen erkjenner det – at jeg har syndet mot hvert eneste av Guds bud. Men likevel hender det så ofte at vi forakter alt det Jesus har gjort. Alt Gud sier i loven, er sant og rett, mener vi.

Men det virker bare slik på oss at vi går der halvt fordømt og tenker: «Gud må være vred på meg.»

Derfor får vi ingenting ut av alt det vi synger og leser og hører om Jesus og det han gjorde for oss.

Nei, la oss da en gang se og tenke med hjertet over hvorfor Jesus må lide slik vi her hører. Hva var det han sa den kvelden? Jo: «Mitt blod utgytes for mange til syndenes forlatelse.»

Anklager samvittigheten deg, og du kjenner synden både utvortes og innvortes, så tenker du at Gud må være vred. Men da må du vende øynene opp mot Oljeberget og tale slik til ditt hjerte: Hvorfor lider Guds Sønn nå så forferdelig?

Hvorfor øser Gud hele sin vrede ut over sin elskede, kjære Sønn? Jo, «han er Guds frelse». Han er gjort til synd for oss. Det er for alt det vi har gjort og gjør hver dag, at han måtte lide og svette blod i sin forferdelige kamp. Hva betyr vel dette, at «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6)?

Fra verdens begynnelse har jo Gud lovet at «kvinnens ætt skal knuse slangens hode» (1 Mos 3,15). Det vet du; og du vet også hvordan han siden har oppfylt dette løftet, når det heter: «Han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom» (Jes 53,5). Derfor har han lidt straffen for våre synder, for at våre synder skulle bli tatt bort.

For uansett er vi ikke annet enn syndere. Det hjalp ingenting hvordan Gud enn straffet. Det hjalp ikke at han en gang lot hele jorden bli oversvømt av en syndflod. Å, la oss da tenke alvorlig over hva synden er, så også dette spørsmålet kan bli viktig for oss: Finnes det da ingen hjelp mot synden? Skal vi bare forbli syndere overfor Gud?

Han har lidt for at synden skulle tas bort og misgjerningen sones; det vitner Skriften om mange steder. Alt Skriften taler om offer og blod, peker bare på ham som er det rette offerlammet. Han har fullbyrdet alt.

Og nå bør jeg tenke på at det skjedde for meg. «Han fullbyrdet det jeg burde.» Jeg ser at han svettet blod – og hvorfor? Jo, «han var Guds lam, som bærer bort verdens synd». Derfor sier også Skriften at han rettferdiggjør den ugudelige (Rom 4,5).

Nettopp de syndene du og jeg engster oss mest over – nettopp for dem ble han grepet av angst. Du må vite at det ikke var innbilte eller oppfunne synder som engstet ham, men virkelige synder.

Nettopp det du klager over og som tar roen fra deg – at du er så kald og død – legg merke til det: Det er derfor han nå lider, i stillhet, men så forferdelig, der borte i hagen og siden helt fram til korset.

Han har vunnet en evig nåde for oss, for at vi skulle få komme til himmelen uten noen fortjeneste, verdighet eller verd av vår side, av nåde alene. Dette lærer vi av teksten.

Går du med hjertet fullt av uro og bekymring over syndene dine, burde du se på denne teksten. Måtte Gud gi sin Ånd til disse ordene vi har i teksten, og som vi har hørt så mange ganger! Her er det ikke bare spørsmål om å høre og vite, men om virkelig å tro og erfare. Det er ved Ordet Guds Ånd vil arbeide. Derfor bør du betrakte dette.

Det er noe underlig med disse velkjente ordene som vi gjentar i dag: at han har oppfylt loven og utøst sitt blod til syndenes forlatelse. Tenk over at disse ordene kunne gjøre deg salig, om du får se hva de rommer – når du virkelig tror at han har lidt for dine synder.

Han har gjort alt for å forsone deg med Gud. Gud har krevd alle dine synder av sin Sønn, og derfor er hans kjærlighet til oss aldeles uforanderlig. Gud har fått fyllest ved blodet på korset. Er det noe jeg trenger å takke og love for, så er det visselig for denne store nåden, denne ufortjente gaven.

«Ja men», spør noen, «skal en ikke virkelig legge av synden? Skal en ikke være slik en burde? Skal en da ikke være ydmyk og full av kjærlighet etter det fjerde bud, og mild og saktmodig etter det femte bud, og så videre?»

Svar: Guds vilje er visselig uforanderlig. Han sier ikke: Nå kan du synde fritt. Å nei! Men du som spør slik: Skal ikke også du en gang begynne å gjøre dette?

Det var en gang en mann som spurte Jesus: «Herre, er det få som blir frelst?» Da sa han til dem: «Strid for å komme inn gjennom den trange døren!» og så videre (Luk 13,23–24).

Ta deg i vare – også til deg sier han: Gjør dette, så skal du erfare at ånden er villig, men kjødet er skrøpelig. Våk derfor og be! Vær forberedt på fristelser så lenge du er på jorden; vokt deg så synden ikke blir

likegyldig for deg. Han svettet blod for at syndene dine ikke skulle ødelegge deg.

Tar du imot hans forsoning for din egen del til frelse, gjør du Guds vilje. Det var for deg han skulle lide. Men aldri blir du syndfri i kjødet ditt, så du kan si: «Nå er jeg syndfri, nå trenger jeg ikke frykte noe, nå trenger jeg verken å våke eller be.» Nei, så langt kommer du aldri så lenge du har din fordervede natur.

Du får også se hvor mye du har av nåden, og hva den gjør. Det er Guds gjerning at du har fått en ny ånd og et nytt hjerte.

Gud hjelpe deg så du ikke kommer inn på noen villspor! For han har velbehag i alle sine barn slik de er i Kristus. Med syndene deres har han ikke velbehag; derfor refser og tukter han dem. Men han vil ikke fordømme dem for det, når de har sin frelse i Jesus.

Det er så mye i denne teksten som tiden ikke tillater oss å ta for oss, men vi skal snart få anledning til å fortsette med det. La oss imens ikke glemme den store hovedsaken: hvorfor han lider, og at det er han som sier: «Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld.» Amen.

* * *

Ja, takk og lov være deg, Herre Jesus, for at du sier: «Mitt blod utgytes for dere til syndenes forlatelse.» Vi takker deg for at du, som skal dømme oss på den ytterste dag, sier: «Mitt blod – – til syndenes forlatelse –». Vi tror også at alle våre synder er kastet i havets dyp. Å Herre Jesus, gi at vi må leve i din nåde, tro på deg og – med alle våre utilbørlige synder – likevel virkelig fatte at «du gjorde det vi burde, og ble vår rettferdighet».

Å Herre, ingen blir salig som ikke har sin salighet i deg, og ingen blir fordømt som har sin salighet i deg. I deg alene er det salighet. Å Herre, bevar oss fra et vantro, hyklersk sinn som tråkker din nåde under føtter. Bevar alle dine barn. Hør oss og hjelp oss, milde Herre Gud, for ditt navns skyld!

Pris være deg, for at du hører våre bønner! Å, det er så mange vi ber for, som vi ikke ser og kjenner. Men du, Herre, ser og kjenner alle og hører våre bønner for ditt navns skyld. Den nød som ennå står igjen for oss, overgir vi til deg og ber deg om det med den bønnen du selv har lært oss:

Fjerde betraktning, del II

Fortsettelse over samme tekst 25. mars 1862

Jesus, lær meg rett betenke
din så bitre, dyre død …

Slik sukker vi til deg nå når vi igjen er samlet i ditt navn. Å Herre, åpenbar deg for oss! Vi ser din lidelse, men vi kan ikke ta imot noe av ordet ditt hvis du ikke gir oss din Ånd, som forklarer det for våre hjerter og gir oss den sanne frukten av det. Herre, du er den samme i går og i dag, ja, til evig tid. Du er visselig midt iblant oss.

Vi ser deg ikke, men du er likevel her etter ditt løfte. Vi tror heller ikke slik vi burde. Ja, du ser hvordan hver enkelt har det. Du hører selv de stille sukkene fra dem som søker deg av hjertet. Kom, Jesus, se til oss i denne stund og forklar deg for oss! La oss se på deg, tro på deg og finne all vår salighet i deg! Amen.

Vi fortsetter nå den betraktningen vi begynte på.

Vi har allerede hentet to store hovedlærdommer ut av denne teksten. For det første har vi sett hvor forferdelig synden må være, når den kunne bøye «Løven av Juda» ned i støvet – han som noen dager i forveien hadde skapt brød i ørkenen, vekket opp Lasarus og mye mer. Nå ser vi ham i nattens mørke lide så forferdelig som ingen martyr noen gang har lidt. Lidelsen hans var verre enn døden.

Martyrene kunne gå glade og fornøyde i døden, fordi de hadde en god samvittighet overfor Gud. Men det kunne ikke han, for han var gjort til synd for oss og måtte derfor bære forbannelsen. Av dette lærer vi at døden er en søt søvn for Guds barn, men at det er en forferdelig ting å dø i synden. Dette måtte Jesus lide.

«Mine misgjerninger har grepet meg», sier han (Sal 40,13). Hans egne ord forklarer det forferdelige som var kommet over ham. Han sier: «Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, og dine synder kommer jeg ikke i hu.» På samme sted sier han: «Du har bare trellbundet meg med dine synder og plaget meg med dine misgjerninger» – slik ordene lyder i Jesaja 43. Og i kapittel 53 heter det: «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham.»

I kapittel 63 tales det om en som «kommer fra Edom, i røde klær fra Bosra», og som blir spurt: «Hvorfor er din kledning så rød, lik klærne til han som tråkker vinpressen?» Grunnen blir forklart slik: «For hevnens dag var i mitt hjerte, og mitt gjenløsningsår var kommet.» Alt dette skjedde for våre synders skyld. «Jeg skulle ha smakt denne bitterhet i mitt hjerte med evig skrekk og gru», som vi nettopp har sunget.

Å, om vi kunne betenke hva synden er! I de lyse stundene, når en ikke kjenner den så sterkt, synes en at den er en ubetydelighet. Ja, for mange er den en lett sak. Men synden er likevel en forferdelig ting – så forferdelig at Jesus, som ofte pleide å gå til hagen for å be, måtte gjennomgå de bitreste kvaler for syndens skyld da han kom dit denne kvelden.

For mange er synden en småting, ja, noe behagelig, så lenge de sover over den. Da virker den «så behagelig og har ingen skarpe klør», som Luther sier. Men når samvittigheten våkner, blir den forferdelig. Kanskje noen av oss har erfart det; når vi tenker tilbake på det, undrer vi oss over de stundene da synden ikke betydde noe for oss.

Har du tidligere sett synden med forskrekkelse og skjelvet bare ved tanken på den, mens den nå synes deg som ingenting, da må du visst være fanget av en forheksende makt. Du kjenner ikke deg selv. Å, la oss skjelve og bli forskrekket over den tilstanden som ligger i vår natur: at vi holder synden for ingenting!

Tenk på hvordan det gikk med Judas, som bare begynte med å stjele litt og endte i fortvilelse. Den som ligger nedsunket og ødelagt av drikkelasten, tenkte nok aldri at det skulle gå så langt da han tok den første drammen av det som nå er blitt hans ulykke. Han tenkte: «Jeg skal nok passe meg så det ikke går for langt.»

Heller ikke morderen som ender livet på skafottet, tenkte vel at det skulle gå så langt, da han ga rom for det første sinnet og nærte det. La oss derfor huske hvem djevelen er: en løgner fra begynnelsen.

Denne teksten skal altså først lære oss å bli redde for synden. Gud hjelpe oss til å betenke det! Der det er synd, skal det være sorg, enten i tiden eller i evigheten. Den hellige, allmektige Gud skal sørge for at det skjer.

Og det er en nåde når det skjer i tiden, i omvendelsens smerte, mens du kan få dine synders forlatelse. Det smaker ikke godt, men det er en nåde. Det er, som Paulus sier, «bedrøvelsen etter Guds sinn», som «virker omvendelse til frelse, som ingen angrer» (2 Kor 7,10). Lykkelig det mennesket som får oppleve dette i tiden, mens nåden ennå er å få!

Men for det andre må vi også huske at vi ikke trenger å fortvile om vi synker ned i synden og får kjenne den riktig bittert. For hovedsaken i Kristi lidelse var jo at den skjedde for oss. Har du lært det første av Kristi lidelse – hva synden er – da er det Guds alvorlige vilje at du ikke skal bli stående der. Du skal betenke at Kristus måtte lide for at våre synder skulle bli forlatt.

Det er Herrens alvorlige vilje at syndere skal bli frelst. Han sier: «Så sant jeg lever: Jeg har ikke behag i den ugudeliges død, men i at den ugudelige vender om fra sin ferd og lever» (Esek 33,11).

Gud vil møte deg med sin nåde og forlike seg med deg når du ser din synd. Derfor har han også sendt forsoningens ord iblant oss, og det sier: «Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv» (2 Kor 5,19) – alle mennesker, og altså deg, også deg.

Og nå sier han: «Kom og la oss gå i rette med hverandre. Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull» (Jes 1,18). Gud er forsonet: «La dere forlike med Gud!» (2 Kor 5,20). Gud vil ikke at vi skal dø i våre synder.

Når du vet med deg selv om de aller verste synder – ikke bare i ytre, grove gjerninger, men særlig indre synder, tanker og begjær – så husk at det var særlig for våre hjertesynder han nå led disse forferdelige indre sjelekvalene. Slik han i sitt legeme fikk lide pine, hudstrykning og korsfestelse for våre synder, slik fikk han nå også lide indre sjelekvaler for våre hjertesynder: hovmod, misunnelse, sinne og alt som kommer fra det onde hjertet.

Dette led han for vår skyld; det skjedde for oss. Ingenting kan vel være sikrere enn det han selv sier: «For dere til syndenes forlatelse.» Hver den som i nådens tid er våken for sine synder, får nåde for Jesu skyld.

Hva skulle du ellers tro om lidelsen hans, hvis ikke blodet hans ble utøst til forlatelse for dine synder? Han trengte jo ikke å lide for sin egen skyld. Tror du det? Gjorde du det, ville du også takke og prise ham.

Dette er den store hovedsaken vi alltid bør minne oss selv om når vi betrakter Kristi lidelse: at vi får noe mer enn en lettvint forståelse av den – at hans fortjeneste blir alt for oss. Jesus har lidt og gjennomgått alle disse kvalene for at vi ved det skulle bli visse på Guds nåde.

Vi har ennå en lærdom å se på i denne teksten, og den er svært viktig for de kristne å huske. Vi vet at evangeliets lys av og til blir tatt bort ved falske forklaringer. Det tredje gjelder hvordan det sto til med Jesu disipler, og det lærer vi av det som hendte dem denne kvelden.

Vi mister evangeliets kraft når vi tenker: «Var jeg bare en rett troende, skulle det ikke stå slik til med meg som det gjør. Sist søndag hørte jeg evangeliet og ble oppmuntret, trøstet og glad. Men da jeg dagen etter kom ut i verden for å stelle med de jordiske gjøremålene, var det slutt på all glede og trøst. I stedet kom jeg inn i de forfengelige sakene, og hele hjertet mitt ble opptatt av dem.»

Du mistet altså trøsten over å være Guds barn, fordi du kom i fristelser og erfarte hvor ustadig og ondt hjertet er. Først hadde du vært glad i ham, men siden ble du forført av de jordiske tingene. Da tenkte du at det ikke var rett med nåden: «Jeg burde ikke være så kald hvis det sto rett til med meg.»

Ja, mange sier: «Jeg burde tro at Jesu blod renser meg fra alle mine synder. Men det aller verste er at jeg hver dag får føle og erfare min vantro og kulde.» La oss merke oss hva vi hører om dette i denne teksten.

Jesus begynner med disse ordene til disiplene: «Bli her og våk med meg!» Jeg er så bedrøvet i natt, og det er alltid godt å ha noen venner rundt seg. Det gir alltid lindring når en vet at noen venner tar del i ens nød. Og nå velger Herren ut de tre som skulle være søylene: Peter, klippemannen, som en stund senere også ville ofre livet for ham, Johannes, kjærlighetens disippel, og hans bror Jakob.

Disse tre modige mennene, som hadde forsikret at de heller ville gå i døden for Jesus enn fornekte ham, blir nå skilt fra de andre disiplene for å følge Jesus. De åtte lot han bli igjen litt før; den niende var borte i et annet ærend, vet vi. Da Jesus kom tilbake etter å ha bedt, fant han disse tre sovende.

Da sa han til Peter: «Simon, sover du?» Og det er merkelig, for det var Peter som hadde sagt at om alle tok anstøt, skulle i hvert fall ikke han ta anstøt. Det minner om det han siden sa til ham ved Gennesaretsjøen: «Elsker du meg mer enn disse?» (Joh 21,15).

Simon Peter hadde mange ganger utmerket seg framfor de andre disiplene med sine frimodige svar og ord, og de hadde ofte fått alvorlige svar fra Jesus. Nå sier han til Peter: «Simon, sover *du*?» Uten tvil la han vekt på ordet *du* – sover du, du som ville være så trofast? Så legger han til:

«Var dere da ikke i stand til å våke én time med meg?» I disse ordene merker vi, foruten den sørgmodige, klagende tonen, også et ønske om at de hadde våket: Jeg må kjempe i blodig kamp med mine fiender, og dere sover. Likevel hadde han tidligere sagt: «Men dere er de som har holdt ut sammen med meg i mine prøvelser.»

Og da han i forveien hadde snakket særskilt med Peter, sa han at det ordet som var sagt om ham, skulle bli oppfylt: «Jeg vil slå hyrden, og hjordens får skal bli spredt» (Matt 26,31). Av dette burde de ha kunnet forstå at nå var timen kommet da de burde våke. Men nei, de sov både til legeme og sjel. Likevel sier Jesus: «Ånden er villig, men kjødet er skrøpelig.»

Vi må ikke tro at de ikke var virkelig troende før på pinsedag. Nei, da fikk de noe som andre mennesker ikke har fått: de fikk «kamprustningen» som de trengte for å gå ut og forkynne evangeliet om Kristus. De fikk en slik «kraft fra det høye» at de kunne gå ut og gjøre undergjerninger.

Ingen må tro at han skal bli slik disiplene var etter pinsedag, bare fordi han blir Guds barn. Den Hellige Ånd ble da utøst over dem i et slikt mål at de kunne tale med nye tunger, tale alle slags språk ved Ånden og gjøre undergjerninger. Da ble de ikledd den rustningen de trengte for å være «verdens lys» og «jordens salt», så de også skulle dømme konger på jorden.

Vi må altså ikke tro at Peter var uten tro akkurat nå. Jesus sa jo til ham denne kvelden at han hadde bedt for ham, «at din tro ikke måtte svikte». Her sikter Jesus til den troen Peter hadde, og ikke til en tro han skulle få senere.

Samme kveld taler han jo om den sikting av djevelen som Peter skulle gjennom, og som Herren tillot for at Peter skulle se hvor lite hans egen kraft strakk til. Under fotvaskingen sa Jesus også at de «er rene».

La oss merke oss at her finnes den samme viljen hos dem som hos Paulus når han sier: «For etter mitt indre menneske slutter jeg meg med glede til Guds lov» (Rom 7,22). Derfor sier Jesus nå: «Ånden er villig, men kjødet er skrøpelig.» Verken hos Peter eller hos de to andre disiplene fantes det noen forsettlig ulydighet; ånden var villig, men kjødet var skrøpelig. De ville gjerne at det skulle være annerledes. De falt i en slik avmakt fordi kjødet strider mot ånden.

Senere kom det tider da de ble sterkere. Peter ble siden så sterk at han og hustruen – slik det fortelles i martyrhistorien – trøstet og oppmuntret hverandre og med glede gikk den stunden i møte da de skulle korsfestes. Han ba om å bli korsfestet med hodet ned, for han regnet seg ikke verdig til å lide i samme stilling som sin Herre og Frelser.

Paulus ble fengslet, hudstrøket og pisket mange ganger, men vi hører ham likevel ikke mer enn én gang ønske seg døden – da han sa: «Jeg elendige menneske! Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme?» Han kjente synden aller bitrest når striden sto mellom kjødet og ånden. Nå sier Herren: «Ånden er villig, men kjødet er skrøpelig.»

At disiplene ikke bare sov en naturlig søvn, men at det foregikk en strid mellom kjødet og ånden i dem, ser vi av at de ikke maktet å våke, selv om Herren ønsket det og de gjerne ville oppfylle ønsket hans. Det samme ser vi av det han sier til Simon: «Var du ikke i stand til å våke én time?»

Både Peter og de andre disiplene får erfare denne svakheten flere ganger. Da Herren siden ble slått og mishandlet i yppersteprestens palass, fornektet Peter ham – slik han også nå sov mens hans Herre led så forferdelig. Slik ble Peter nå stilt overfor så bitre motsetninger som mulig, for at han skulle huske det. Det samme viser seg etter at Frelseren hadde bøyd seg ned og vasket disiplenes føtter: akkurat da begynte de å trette om hvem av dem som skulle være den største.

Så forferdelige ting møtte Herrens troende den gang, og de møter dem fremdeles, for at de skal lære å kjenne hva de virkelig er i seg selv. Fra Det gamle testamente kunne vi også hente mange lignende eksempler der Guds store nåde står mot menneskets synder. Etter at Noah var blitt frelst fra syndfloden og hadde båret fram takkoffer som Herren hadde behag i, begikk han en synd som ble til skam for ham.

Dette må jeg lære, så jeg kan betenke at Gud er svært nådig og jeg er svært syndig. Ja – og det er nettopp det merkeligste – slik skal det være.

Du må vite at de som lever av nåden, også får erfare at de hvert øyeblikk er helt avhengige av det Gud gir. De står i samme forhold til Gud som et barn til sin far: barnet eier ingenting, men er helt og fullt avhengig av faren. Han er den som skal bevare og hjelpe i alt. Det kommer an på ham om du skal kunne bli stående. Slipper han deg et øyeblikk, faller du, slik vi ser det gikk med Peter.

Alt dette hjelper deg til å leve i et sannere og inderligere forhold til Gud, og til å betenke at Herren har vunnet en evig nåde for deg som er helt uavhengig av synden. Han vil stille slike eksempler fram for øynene dine for å vise deg at nåden er den samme i morgen og alle dager som i dag.

Slik står det altså til: Ånden er villig, men kjødet er skrøpelig – og så skrøpelig at, som vi nettopp sa, slipper Herren deg et øyeblikk, så faller du.

Da kan du også forstå hva Staupitz mente med det han sa til den bedrøvede magister Luther, som klaget for ham at han aldri klarte å holde de løftene han hadde gitt Gud. Staupitz svarte at han selv aldri lenger lovte Gud noe, men i stedet overga seg helt og fullt til ham. Da kan du også si med Augustin: «Herre, krev hva du vil, men gi selv det du krever!»

Denne teksten lærer deg altså at du ikke selv kan bidra til å bli bevart, men at det helt og fullt kommer an på Herren. Nettopp derfor vil du også gjerne leve for ham. Da tenker du: Står det slik til at du, Herre, vil og skal bevare meg, da vil jeg også gjerne leve for deg og følge deg. Jeg trodde det var helt falskt med meg, siden jeg så ofte falt i fristelse; men det skjedde fordi jeg stolte på meg selv.

Tror du på Guds nåde, vil du også gjerne lide og gjøre noe for hans skyld. Dette er livet i kristendommen. Derfor vil og kan du dø som et Guds barn og bli salig.

Vi har ennå noe mer å lære av denne teksten, og med det vil vi avslutte betraktningen denne gangen. Tenk for et forbilde Frelseren er for oss: han viser hva vi bør gjøre når sorgen kommer over oss!

Nå var timen kommet da for det første hans egne disipler skulle forlate ham. For det andre skulle hans eget folk, jødene, ta ham til fange. Og for det tredje skulle han tømme det begeret Faderen hadde gjort i stand for ham – og det var det mest forferdelige, slik han selv sier.

La oss først tenke på den smerten han måtte tåle i legemet! Hvem kan uttrykke hele den lidelsen Gud nå la på sin Sønn, og som han måtte lide i sjelen? Han skulle jo lide straffen for hele verdens synd. Derfor ble han også så bedrøvet da han gikk alt dette i møte, at han var nær ved å dø av angst.

Men hva gjør han da? Snakker han bare med disiplene om det? Nei, med få ord legger han nøden sin fram for sin himmelske Far. Han går et lite stykke bort fra disiplene for å være alene med sin himmelske Far, slik det står i Jesaja 63: «Pressekaret har jeg tråkket, jeg alene, og av folkene var det ingen med meg.»

Når Guds barn plages av indre lidelser, av djevelens glødende piler i sjelen eller av ytre lidelser av hvilket slag det måtte være – hva skal de da gjøre? Gå omkring og snakke med mennesker, eller gå og klage over det? Nei, gå inn i kammeret ditt, lukk døren og tal med din himmelske Far.

Ikke bare etter ordet, men også etter alle troendes erfaring er han kjent som en hjelper i all nød. Overlat tiden og måten til ham, men aldri kan han lukke ørene for den elendige som roper til ham.

Det er bare vårt eget vantro hjerte som taler slik: «Hva nytter det å be? Gå til naboen din og snakk med ham.» Ja, det kan også være godt å åpne seg for vennene sine i nøden. Det gjorde Jesus da han sa til sine venner og disipler: «Min sjel er bedrøvet inntil døden! Bli her og våk med meg.» Siden går han omtrent et steinkast bort fra dem og ber til sin himmelske Far.

Vi burde alltid betenke i våre hjerter at Herren hører bønner og gjør det som er best. Du bør derfor huske det Luther sier om dette:

at en ikke bare bør gå og snakke med sin bror, men som kristne også huske at Gud lever iblant oss. Ber en til Gud i nød og sorg, hjelper han alltid, om ikke på den tiden og den måten en selv ønsket.

Disse sorgene er forskjellige. La oss ikke glemme at det kommer sorger som vi aldri hadde trodd i begynnelsen. Peter kunne verken forestille seg eller tro det han bare noen timer senere fikk erfare så bittert, da han fornektet sin Mester. Slik kommer det forferdelige synder over de troende, synder som ikke kan unnskyldes. Og det mest forferdelige er at de selv har voldt sine lidelser med sine synder!

Er det mennesker som volder min lidelse ved å beskylde meg for noe jeg vet at jeg er uskyldig i, kan jeg ha en god samvittighet. Da er det godt og salig, hvordan det enn stormer rundt meg. Lider jeg med god samvittighet, elsker jeg det. Men har jeg en samvittighet som anklager meg fordi jeg ikke har vandret som jeg burde, men har syndet – å, da er det forferdelig. Av alle lidelser er synden den mest forferdelige.

Synden fører dessuten med seg at en ikke tør gå til Gud. At en skal gå til den en har syndet mot, synes en er galskap! Kristne tenker ikke så mye over syndene sine som når de møter sykdom og nød eller gjør andre bitre erfaringer. Da kommer de i hu hva de har gjort: «Jeg må i dag minne om mine synder» (1 Mos 41,9). Der har jeg det. Skal jeg nå gå til Gud? Å nei, det kan jeg ikke.

Merk deg at det er i denne tilstanden Jesus nå befinner seg. Likevel vender han seg til Gud i denne stunden, enda han visste at det var Guds vrede han nå fikk smake. Like etter, da Peter ville forsvare ham, sier han også: «Skulle jeg ikke drikke det begeret Faderen har gitt meg?» Han visste nok at det var av Faderens hånd han fikk dette bitre begeret.

Han sier ikke: «Jeg skal ikke overgi meg til jødene», men: «Skulle jeg ikke drikke det begeret min Far har gitt meg? Ellers kunne jeg be ham sende meg mer enn tolv legioner engler, og jeg trengte ikke å bli overgitt i jødenes hender.» Merk deg at det var til denne samme Gud han nå ba. Å, det er ikke lett å be til den en har gjort vred!

Under slike omstendigheter får du kjenne at Faderen også kan være vred på barnet. Vi må ikke glemme at Gud også kan være vred på sine troende. Men denne vreden varer bare et øyeblikk. Selv sier han om det: «Da min vrede strømmet over, skjulte jeg mitt åsyn for deg et øyeblikk, men med evig miskunnhet forbarmer jeg meg over

deg» (Jes 54,8). Det står ikke at han er vred til evig tid, men bare et øyeblikk; nåden hans derimot varer til evig tid.

Fly derfor alltid til ham. Han elsker deg selv når han tukter deg. Har vi gjort urett mot et menneske, skammer vi oss over å gå til det mennesket igjen; men en slik skam må ikke holde oss borte fra Gud.

Ber du til ham, skal du også tro at han gjør det beste for deg, selv om det ikke skulle gå slik du ville. Han sier: «Kall på meg på nødens dag, så vil jeg fri deg ut, og du skal prise meg» (Sal 50,15).

Hvilken far gir vel barnet sitt skadelige ting når det ber om det det trenger? Og «hvor mye mer skal da den himmelske Far gi Den Hellige Ånd til dem som ber ham» (Luk 11,13). Han både kan og vil hjelpe.

Derfor sier han også i Salme 50: «Kall på meg på nødens dag», og i Salme 91: «Han skal påkalle meg, og jeg vil svare ham. Jeg er med ham i nøden, jeg vil fri ham ut og ære ham.» Selv om du ikke ser ham eller klarer å tro at han er nær, ser han likevel deg og sier: «Jeg er nær ham i nøden, jeg skal hjelpe ham.»

Den som vil vite mer om dette, kan lese Salme 107. Der tales det om sju forskjellige slags nød, som alle ender med disse ordene: «Da ropte de til Herren i sin nød, av deres trengsler fridde han dem ut.» Deretter står det: «De skal prise Herren for hans miskunn og for hans undergjerninger mot menneskenes barn.» Slik er ordningen: Først kommer nøden, så påkaller en Herren i nøden, og for det tredje får en takke, love og prise ham.

Til dette punktet er det ennå noe å merke seg: Se hvor villig Jesus i denne bitre nøden bøyer seg under Guds vilje! Hver gang han ber, sier han: «Er det din vilje, så la dette begeret gå meg forbi. Men la ikke min vilje skje, bare din.» Han ba om at Faderens vilje skulle skje, selv om det onde skulle komme over ham.

Av dette må vi lære å overlate alt til Herrens vilje. Den tredje bønnen i Fader vår skal alltid minne oss om det.

Hvor viktig er det ikke å huske dette når vi synes at vi aldri blir bønnhørt i det Herren gir oss! Vi må derfor lære at det Herren sender oss, er hans vilje, og at han nettopp har hørt den store hovedbønnen: at hans vilje måtte skje. Dette gjelder både i timelige og i åndelige saker.

La oss minne oss selv om det Jesus sier i Johannes 17, der han ber for disiplene sine. Der sier han ikke: «Far, om det er din vilje», men:

«Far, jeg vil at de som du har gitt meg, skal være hos meg der jeg er.» Men nå sier han: «Far, ikke som jeg vil, men som du vil.»

Hva kan vi lære av dette? Jo, det han ber om i Johannes 17, var ting som disiplene ubetinget trengte. Det han ber om i hagen, gjaldt hans legemlige lidelse. Av dette lærer vi at de åndelige tingene vi ikke kan være foruten, alltid er Faderens vilje.

Likevel må vi merke oss at det vår ånd vil, ikke alltid er Guds vilje. Da Paulus ba om å bli befridd fra tornen i kjødet som pinte ham, og fra Satans engel som slo ham i ansiktet, syntes han nok at det var ting han ikke kunne være foruten. Men Herren sa: «Nei, min nåde er nok for deg» (2 Kor 12,9). Det finnes altså åndelige saker som Herren tenker annerledes om enn vi.

Men det finnes ting vi helt og holdent trenger: syndenes forlatelse, Guds Ånd, en salig død og mye mer. Om dette kan du be uten videre: Far, gi meg for Jesu skyld mine synders forlatelse, gi meg din Hellige Ånd, gi meg en salig død! Dette er alltid Guds vilje. Men ber du Herren befri deg fra den eller den fristelsen og så videre, vet du jo ikke om det er hans vilje.

Ber du derimot om å bli bevart så du ikke faller fra slik som Judas, kan du være helt viss på at Gud vil gi deg det. For han har forsikret: «Hvis da dere som er onde, vet å gi barna deres gode gaver, hvor mye mer skal da den himmelske Far gi Den Hellige Ånd til dem som ber ham.»

Han gir ikke synd («skorpion») når du ber om Den Hellige Ånd. Ingen skal på den ytterste dag kunne si at han ikke fikk kraft til å stå opp fra synden og følge Jesus.

Det er ufattelig hvordan Herren tar seg av de mest engstelige spørsmål når han blir påkalt om hjelp. Derfor skal vi tro på ham: Han er vår hjelper, og han som har gitt løftet, er trofast. Ja, Gud gi oss sin nåde til det! Amen.

* * *

Lovet være du, Herre Jesus Kristus, takk og pris for all din angst i Getsemane, for alt du siden har lidt fram til korsets død for vår skyld, og for alt du har talt til oss. Å Herre, du ser også hvordan vi har det. Du sier: «Ånden er villig, men kjødet er skrøpelig!» Du forstår alle ting. Vi legger alle våre synder fram for deg. Du har selv vært fristet på jorden,

du har fått kjenne Satans glødende skudd og piler, ja, du har båret alle våre synder, for at vi skulle ha trøst og fred i deg.

Å, gi oss denne trøsten, at vi er salige ved deg! Gi oss den nåde at vi ved troen på deg og med tålmodighet til slutt må vinne. Gi at vi alltid må fly til deg, bekjenne hva vi har i oss selv, tro hva vi har i deg, og ha vår trøst i det. Hør oss, milde Herre Gud! Det som siden ligger foran oss av glede eller nød, søtt eller bittert, overlater vi til deg.

Så ber vi også for og med alle dine barn, at de alltid må være hos deg og leve hos deg under alle skiftninger og ha trøst, fred og alt i deg. Følg nå hver og en av oss; bevar oss og før oss til det evige liv. Og så overgir vi oss alle til slutt i den bønnen du selv lærte oss:

Femte betraktning

Onsdag 6. mars 1861

Jesus, lær meg rett betenke
din så bitre, dyre død …

Slik sukker vi i ditt navn, Jesus, nå når vi igjen skal betrakte din lidelse. Herre, velsign oss og tal til oss slik vi trenger det. La oss nå få være samlet i ditt navn. Fri oss fra fristeren og fra urene tanker, så vi bare ser på deg og hører hva du vil si oss. Hør oss for ditt navns skyld! Amen.

* * *

Vi kommer nå i vår betraktning til tredje avsnitt av lidelseshistorien, som handler om hva Kristus gjør og lider hos de åndelige fedrene Annas og Kaifas. Vi leser stykket som forteller om hvordan han ble tatt til fange.

> Og mens han ennå talte, se, da kom Judas, en av de tolv, og sammen med ham en stor flokk som var væpnet med sverd og stokker. De kom fra yppersteprestene og folkets eldste (Matt 26,47). Han som forrådte ham, hadde gitt dem et tegn og sagt: Den som jeg kysser, han er det. Grip ham og før ham bort med sikker vakt! (Mark 14,44). Jesus visste om alt det som skulle skje med ham. Han gikk fram og sa til dem: Hvem leter dere etter? De svarte ham: Jesus fra Nasaret. Jesus sier til dem: Det er jeg! Men også Judas, som forrådte ham, sto der sammen med dem. Da han sa til dem: Det er jeg, vek de tilbake og falt til jorden. Da spurte han dem igjen: Hvem leter dere etter? Og de sa: Jesus fra Nasaret. Jesus svarte: Jeg sa dere at det er jeg! Er det da meg dere leter etter, så la disse gå! – for at det ordet som han hadde sagt, skulle bli oppfylt: Jeg mistet ikke noen av dem som du har gitt meg (Joh 18,4–9).

> Og Judas gikk straks bort til Jesus og sa: Vær hilset, rabbi! Og han kysset ham. Men Jesus sa til ham: Venn, hvorfor er du her? (Matt 26,49–50). Forråder du Menneskesønnen med et kyss? (Luk 22,48). Da gikk de fram og la hånd på Jesus og tok ham til fange (Matt 26,50). Men da de som sto omkring ham, så hva som kom til å skje, sa de: Herre, skal vi slå til med sverd? (Luk 22,49). Simon Peter hadde et sverd, og han trakk det, slo til yppersteprestens tjener og hogg det høyre øret av ham. Tjenerens navn var Malkus. Da sa Jesus til Peter: Stikk sverdet i sliren! (Joh 18,10–11). For alle som griper til sverd, skal falle for sverd. Eller tror du ikke jeg kunne be min Far, og så ville han nå sende meg mer enn tolv legioner engler? (Matt 26,52–53). Skulle jeg ikke drikke det begeret min Far har gitt meg? (Joh 18,11). Men alt dette er skjedd for at Skriftene skal bli oppfylt (Matt 26,54). Og han rørte ved øret og helbredet ham (Luk 22,51). Og Jesus sa til yppersteprestene og høvedsmennene over tempelvakten og de eldste som var kommet ut mot ham: Dere har gått ut som mot en røver, med sverd og stokker, for å gripe meg. Dag etter dag var jeg hos dere i templet, men da rakte dere ikke ut hendene mot meg. Men dette er deres time og mørkets makt (Luk 22,52–53; Matt 26,55). Men alt dette er skjedd for at Skriftene skulle bli oppfylt. Da forlot alle disiplene ham og flyktet (Matt 26,56; Mark 14,49).

Herre, hellige oss i din sannhet; ditt ord er sannhet! Amen.

Dette er den viktige stunden da Menneskesønnen blir gitt i menneskers hender og overgir sitt legeme i fiendens vold. Han går fram mot dem og vet fullt ut hva som skal hende ham. Her er det mange enkeltheter å betrakte. Mens vi venter på at Herren skal tale til oss, vil vi ta for oss hvert ord som står i teksten.

«Og mens han ennå talte, se, da kom Judas, en av de tolv, og sammen med ham en stor flokk som var væpnet med sverd og stokker. De kom fra yppersteprestene og folkets eldste. Han som forrådte ham, hadde gitt dem et tegn og sagt: Den som jeg kysser, han er det. Grip ham og før ham bort med sikker vakt!»

Jesus hadde sagt: «Ve det mennesket som forråder Menneskesønnen.» Likevel gjorde Judas denne gjerningen under slike omstendigheter og med et slikt mot at en må undre seg. Ellers vet vi av erfaring at et menneske med ond samvittighet holder seg unna og slår øynene ned. Men her går Judas i spissen for flokken. Hvordan var han blitt så forherdet?

Jeg skulle trodd at han ville ha holdt seg tilbake og funnet på et tegn som flokken kunne rette seg etter, så han selv kunne holde seg i bakgrunnen og slippe å gå fram til Jesus. Men her ser vi at til og med den naturlige følelsen var borte hos Judas, da han så dristig gikk fram, hilste på Jesus og kysset ham.

Jesus derimot hører vi tale med dyp bevegelse: «Min venn, hvorfor er du her? Judas, forråder du Menneskesønnen med et kyss?» For en kjærlighet Jesus har, selv i dette øyeblikket! Et kyss var den vanlige måten disiplene hilste Jesus på. Men det er forferdelig at all naturlig følelse er tatt bort hos Judas.

Det står i Luk 11,24–26: «Når den urene ånden kommer og finner huset feid og pyntet, går den bort og tar med seg sju andre ånder, verre enn den selv. De går inn og bor der, og for det mennesket blir det siste verre enn det første.» Slik går det med det mennesket som helt og fullt blir fylt av djevelen. La oss stanse litt ved dette.

Luther sier at mange som hører evangeliet, tar slike eksempler til påskudd for å forakte det – som om det var Herrens ord som hadde ført til denne forherdelsen hos Judas. «Vi nekter ikke», sier Luther etter opprøret i 1525, «at det er blitt mye verre etter at vi begynte å preke mot pavens villfarelser.»

Vil du da si at det er lærens feil når evangeliet blir foraktet? Var det Herren Jesu feil at Judas forrådte ham? Nei, men der evangeliet blir forkynt slik at Jesus tar imot syndere, der kommer fariseeren med sine merknader og knurrer over det (Luk 5,30; 15,2). Men selv om Jesus tar imot syndere, elsker han ikke synden.

Når vi sier at Jesus har lidt døden for syndere, og at han har gitt sitt legeme og blod til syndenes forlatelse, forkynner vi ikke noe nytt, slik mange mener. Paulus ble hånet fordi han forkynte dette. Folk sa: «Ja, nå kan en synde så mye en vil!» For Paulus sier: «Der synden ble stor, ble nåden enda større» (Rom 5,20).

Ja, til og med blant dem som har litt religion og nidkjærhet for Gud, hører en denne innvendingen. Det var ikke reformatorenes skyld at de ble forfulgt, og det er heller ikke lærens feil at evangeliet de forkynte, blir foraktet.

Det samme forklarer Jesus i en lignelse: «En mann hadde sådd godt korn i åkeren sin. Mens folkene sov, kom fienden hans og sådde ugress blant hveten, og gikk så bort. Men da stråret skjøt opp og satte aks,

da kom også ugresset til syne. Tjenerne gikk da til husbonden og sa: Herre, var det ikke godt korn du sådde i åkeren din? Hvor har den da ugresset fra?» (Matt 13,24–28).

Det var ingen mangel ved selve kornet som gjorde at ugresset vokste opp. Men mens folkene sov, kom fienden og sådde ugress; derfor sa også husbonden til tjenerne at en fiende hadde gjort dette.

Selv om Jesus våker over sine og har omsorg for dem, er det likevel en av de tolv som forråder ham. Det sier han selv: «Har jeg ikke utvalgt dere tolv? Og én av dere er en djevel» (Joh 6,70). Judas er den lettsindige, selvsikre disippelen.

Men det finnes også svake sjeler som blir helt trøstesløse når de hører dette om Judas. Legg merke til dette: En svak Peter og en svak, tvilende Tomas får Jesus formane og reise opp igjen, mens alt hans arbeid med Judas er spilt. Jesus reiser alltid opp og trøster de sjelene som strever og har tungt å bære.

Ellers forekommer det også avskyelige synder i kristenheten, slik som i menigheten i Korint. Kunne slikt skje i apostelens dager, må vi ikke undre oss om noe lignende skjer den dag i dag. Når svake og nyvakte sjeler gransker i Ordet, må de ikke bli forundret over at Guds rike, slik det viser seg på jorden, har vært så usselt og elendig.

Likevel finnes det noen som har liv, selv om de er skrøpelige, når de bare har tro. Noen har sagt: «Blant de falske sedlene finnes det også ekte, og de ser like ut.» Her finner vi også en Peter som feiler. Her på jorden kan ikke alt bli fullkomment.

I 1 Kor 5 sier Paulus: «I det hele høres det om hor blant dere, og det slikt hor som ikke engang nevnes blant hedningene: at en mann lever med sin fars kone. Og dere er oppblåste! Burde dere ikke heller sørge, slik at han som har gjort dette, kunne bli støtt ut fra dere?»

Dette refset han. Men da det skjedde en forandring og synden fikk sitt rette navn, trøstet han og reiste ham opp igjen, slik vi ser i det andre brevet. I kapittel 11 refser han dem for deres syndige framferd ved Herrens nattverd, og i kapittel 6 refser han dem fordi de førte saker mot hverandre for de verdslige domstolene.

La oss derfor takke Gud og tro at Jesus visselig lever i den sjelen som følger hans evangelium. Om det lykkes mer eller mindre for en slik sjel, betyr ikke så mye, bare den jager etter Jesus. Men i denne Judas-sikkerheten hos en Jesu disippel har vi også en kraftig advarsel om å

vokte oss for synden. Vokt dere for å leke med synden – for å leke med noe som Herren forbyr og refser i sitt ord.

Vi spør igjen: Hvordan var Judas blitt så forherdet at han ikke en gang trakk seg tilbake, men gikk helt frekt fram til Jesus med den vanlige fredshilsenen og kysset ham? Saken var den at han hadde tatt anstøt av at Jesus hadde formant ham. Han forherdet samvittigheten mot denne formaningen og gjorde den synden som det sjuende bud forbyr. Han holdt, som Luther sier, fast på bare én synd: den som heter gjerrighet.

Kanskje var han utrustet med gode naturlige evner og var en dyktig og duelig mann, ettersom han hadde fått i oppdrag å forvalte den felles kassen. Men han ville ha penger. Andre synder refset han nok, for disiplene kunne ikke merke falskheten hans og trodde han var oppriktig. Likevel holdt han fast på denne synden. Han regnet den for ingenting og fortsatte med den.

Slik gikk det skritt for skritt: Hver gang han gikk på torget og kjøpte inn noe av det de trengte til livets opphold, tok han alltid noe til seg selv. Han fortsatte å ta litt når han syntes han trengte det, og i begynnelsen bestemte han seg kanskje for å betale det tilbake. Men det ble ikke noe av betalingen når djevelen hvisket til ham: «Du bør vel få litt for ditt eget strev.»

Til sist ble dette hans håndverk. På denne måten hadde djevelen nå tatt hjertet hans i besittelse.

Å, la oss legge merke til dette! Også Peter gjorde en gruelig synd. Men det er én ting å regne synden for ingenting og fortsette med den, slik Judas gjorde, og en annen ting å angre den og gråte bittert over den, slik Peter gjorde.

Hos Peter var det en enkelt hendelse, og den fikk ikke fortsette. Senere hendte det også at han lot seg forføre til å hykle (Gal 2,11–13). Han ble advart mot det, slik Herren allerede hadde lovet David at han ville gjøre med sine barn (Sal 89,31–34). Men det er noe helt annet å ikke akte synden, å bestemme seg for å gjøre det Gud forbyr i sitt ord, og ikke holde opp med det – og nettopp slik var det med Judas.

Hadde han selv i den stunden teksten vår forteller om, bekjent sin synd, falt ned og bedt Jesus om tilgivelse, ville han visselig ikke blitt avvist. Men han ville ikke. Han sov trygt til neste dag, og da fikk han

se at Jesus var dømt til døden. Først da våknet han og fikk se hva han hadde gjort.

Tenker vi for eksempel på dem som sitter i fengsel, og spør hva som førte dem inn i denne elendigheten, finner vi et blendverk: Djevelen har innbilt dem at det ikke var noen fare, enda Guds ord sier det stikk motsatte. Alle gudfryktige blir skremt ved tanken på å gjøre det onde, men de som er forhekset av synden, blir ikke skremt på samme måte. Luther sier: «De som burde bli forskrekket, blir ikke forskrekket, mens de som ikke burde bli forskrekket, blir det.»

«Men når en blir så forblindet at en ikke merker synden?» spør du. Ja, du må tenke over det du ser i Ordet, og ikke det du ser i fristelsens stund. Det var nettopp slik med Judas at han ikke aktet på Ordet. Legg merke til det du så i Ordet da du var opplyst i det.

Hvem kan vel si seg fri fra fristelser til synd? Og nettopp på den måten begynte Judas å falle: Han aktet ikke på formaningen, men overlot seg til fristelsen til å ville ha mer og mer.

Én må kjempe mot fristelsen til å ville ha mer av det jordiske; en annen har noe annet å stri mot. Ingen er fri fra fristelser til synd. Du har kjøpt en gård og driver den, men hjertet vil så gjerne henge fast ved den.

Det står i Luk 14 at én hadde kjøpt seg en åker, en annen hadde kjøpt fem par okser, og en tredje hadde tatt seg en kone. De var alle så opptatt av dette at de avslo Herrens nådekall.

Et gudfryktig menneske kommer til å frykte for seg selv når han hører dette og tenker: «Judas visste jo ingenting om det før han var fanget av synden.» I Apostlenes gjerninger leser vi også om Ananias og Saffira, som ble rammet av Herrens straffedom og døde, etter at de hadde lagt en del av det de eide, for apostlenes føtter.

Legg nå merke til de to store hovedtrekkene som skiller de kristne og hyklerne fra hverandre: trelldom under synden og fristelse til synd! Men hvordan skal en kunne skille mellom disse, når også de som er i trelldom under synden, blir fristet til synd? Jo, vi har eksempler på det hos disiplene Judas og Peter.

Judas var så forherdet at han ikke gikk til Jesus og bekjente sin synd etter at han hadde syndet, men fortsatte i stedet med den. Peter, Johannes og Tomas derimot bekjente alt da de hadde syndet, og de søkte og fant nåde for det hos Jesus.

Det er dette som omtales i Davids 32. salme. De som er under loven, gråter nok over syndene sine og bekjenner dem, men de bekjenner dem ikke for Herren. For de mener at de har langt igjen før de våger å komme til ham.

David kjente dette, for han sier: «Da jeg tidde, ble mine ben tæret bort, idet jeg stønnet hele dagen.» «Men», legger han til, «da jeg bekjente mine misgjerninger for Herren, tok du bort min syndeskyld», slik vi leser i den nevnte salmen.

Helt det samme sier Johannes i 1 Joh 1: Å vandre i mørket er å fornekte synden, men å vandre i lyset er å bekjenne synden. Vi er overbevist om at om Judas hadde gjort det siste, ville Jesus også ha tilgitt ham syndene hans.

Holder du deg borte fra Herren, enda du ser tydelige ord mot det i teksten, da vandrer du i mørket, for du går ikke fram til Herren og bekjenner din synd. Lar du derimot hans dommer drepe deg, og går du fram til ham og spør om det finnes nåde for deg, skal du også få nåde – det har han selv sagt. Han vil selv drive fristelsene bort fra deg når de kommer.

Slik er det jo også i det daglige liv: Handler du med tyven når du vet at han er en tyv, er du også selv en tyv; og gjemmer du og heler for tyven, har du del i tyveriet hans. Men angir du tyven, må han fram i dagen. Slik er det også med synden.

Når Ordet derfor alltid blir vår rettesnor, blir vi bevart. Det er ennå mye å si om dette, men taler vi med Herren om det, vil han åpenbare for hver og en av oss hvordan vi har det.

Nå sier en: «Ja, jeg vet ikke hvordan det står til med meg. Jeg har fått mange jordiske gaver og eiendeler av Gud, men jeg oppfører meg ikke rett mot min fattige neste.»

Ber du Gud om nåde til å se dette, får du også lys over det. At du har jordiske eiendeler å handle med, betyr ikke at du er en Judas. En annen kler seg godt, og da mener folk at han er hovmodig. Rop til Herren om lys; det skal nok bli klart for deg om du er en fange under synden eller ikke.

La oss nå høre hva Paulus sier om denne saken: «Jeg har lov til alt – men ikke alt gagner. Jeg har lov til alt – men jeg skal ikke la noe få makt over meg!» (1 Kor 6,12).

Gi akt på dette! Du eier mye og har altså mye å ta vare på. Du er ikke helt trygg, og om dommen skulle komme nå, vet du ikke hvordan det ville gå med deg. Be derfor Gud om at du ikke må bli fanget av dette jordiske, og at han heller må ta fra deg det som ikke er deg til gagn.

En annen har tatt seg en kone, og hvor mange klager ikke over at hjertet henger for mye ved ektefellen! Hva skal du da gjøre? Skal du skilles fra ektefellen din av den grunn? Nei, rop til Herren om nåde og hjelp.

Som sagt finnes det ingen som ikke har hjertet hengende ved noe her på jorden. Hvem elsker for eksempel ikke sitt eget liv? Og Jesus sier: «Den som elsker sitt liv, skal miste det. Men den som hater sitt liv i denne verden, skal bevare det til evig liv» (Joh 12,25).

Er det slik at du ikke for noe i verden vil skilles fra Jesus, må du gi akt også på det aller uskyldigste; for selv det aller minste og ubetydeligste kan ta deg til fange.

Da Jesus satt til bords for å innstifte nattverden, tok han begeret og sa at han ikke skulle drikke av vintreets frukt før Guds rike var kommet og han skulle drikke den ny i sin Fars rike.

Av den samme vinen som Jesus nå tok, kan drankeren drikke seg full. Paulus sier til Timoteus: «Bruk litt vin for din mage og for de sykdommene du så ofte lider av» (1 Tim 5,23). Men av den samme vinen drikker drankeren seg full og bruker den slik til sin egen fordervelse. Slik er det også med fråtsing. Maten er gitt for å holde legemet oppe og gi det næring, men likevel blir den til fordervelse for fråtseren.

Men hvordan skal jeg vite om jeg er fanget av de gode tingene her på jorden eller ikke? Legg merke til hvordan Jesus taler om å bli fristet til fall: «Om ditt øye, din hånd eller din fot frister deg til fall, da hogg den av og kast den fra deg!» (Matt 18,8–9).

Han sier ikke: «Om du har et øye», men: «om det frister deg til fall». Heller ikke sier han om hånden: «om den er deg til nytte», men: «om den frister deg til fall». Å bli fristet til fall er det samme som å bli hindret på frelsens vei. Når noe på denne måten fører deg bort fra frelsens vei, blir det deg til fall, selv om det var det aller uskyldigste.

Er det noe som hindrer deg i å søke nådestolen – gi akt på det! Om det bare hindrer deg i å tro på Jesus og vandre i hans kjærlighet, da blir det deg til fall.

Men kanskje du sier: «Ja, jeg har så mye, og det er så mye som skal tas vare på. Jeg sitter vel her nå og hører dommen over dette, men jeg lever i en annen verden i mitt daglige liv og kan ikke ta det så nøye, for jeg må jo være virksom.» Vokt deg, så ikke dette jordiske blir deg til fall og til hinder på frelsens vei!

Du merker jo om det vil hindre deg i å komme til nådestolen. Er det noe i verden som gjør at du har det så godt at du ikke synes du har grunn til å rope til Jesus, eller er det noe som får deg til å tie med syndene dine for Herren – slik det står i Davids salme som vi nettopp nevnte – da gjelder nettopp det Jesus sier: «Om ditt øye frister deg til fall …»

Vi er aldri fri, «så lenge vi er i denne hytten», som Peter sier. La oss derfor «ferdes i frykt». Gå fram til Jesus og bekjenn din nød, «enten det går godt eller ille».

Skriften setter aldri opp noe bestemt mål du må nå før du kan komme til Jesus. Du tenker kanskje at de troende bare kan ha syndet opp til en viss grad før de kan gå fram til Herren med det. Hvor står det? Nei, tvert imot forteller Skriften om de troendes store og forferdelige synder; men de ble ikke forherdet, de ble bevart i samfunnet med Herren. Og det kom bare av at de gikk fram til Gud og bekjente syndene sine.

Vokt deg derfor for å gjøre det motsatte, så det ikke ender i fortvilelse med deg, slik det endte med Judas. Det skal vi betrakte senere, når vi kommer til beretningen om denne forferdelige hendelsen.

Nå må vi også betrakte det som kommer videre i teksten vår. Jesus hadde nå ligget på sitt ansikt i bønn til sin himmelske Far. Så gikk han bort og vekket de sovende disiplene. Da de våknet, fikk de se en stor flokk komme mot dem med sverd, stokker, lamper og fakler, som om de hadde gått ut mot en røver.

Hvem hadde sendt dem ut? Yppersteprestene, de skriftlærde, fariseerne og de eldste i folket. Ja, de var til og med selv med i flokken, for like etter hører vi at Jesus sa til yppersteprestene og høvedsmennene over tempelvakten, som var kommet ut mot ham: «Dere har gått ut som mot en røver, med sverd og stokker.»

En slik flokk kom nå. Jesus går fram mot dem. Lammet skal nå slaktes. «Hvem leter dere etter?» spør han. «Jesus fra Nasaret, en farlig mann», sier de. Da svarer han: «Det er jeg.» Og da han sa det, vek

de tilbake og falt til jorden. Slik kraft hadde dette ordet: «Det er jeg.» Det er også hans rette navn: «Jeg, Herren – det er jeg.»

Herren ville nå, i denne stunden, selv vise dem at han hadde makten, selv om han ikke brukte den mot dem, men lot dem ta seg til fange frivillig. Etter at de hadde reist seg igjen, spør han dem på nytt: «Hvem leter dere etter? Jeg sa dere jo at det er jeg. Hvorfor er dere da så underlige at dere ikke tar meg? Jeg er jo her!»

Deretter ser vi en ny undergjerning, da han sa til flokken som var kommet ut mot ham: «Er det da meg dere leter etter, så la disse gå!» Det er underlig at den svake Peter nå får et slikt mot at han hogger øret av yppersteprestens tjener, slik det fortelles like etterpå.

En kunne jo ha ventet at flokken i sinne over dette tok med seg hele følget hans. Men slik kraft hadde Jesu ord: «Er det meg dere leter etter, så la disse gå!» – og disiplene gikk fri derfra. Dette skjedde, forklarer evangelisten, for at det ordet skulle bli oppfylt som sier: «Jeg mistet ikke noen av dem som du har gitt meg.»

Etter at Judas hadde gått fram, hilst på Jesus og kysset ham, sier han: «Grip ham og før ham bort med sikker vakt!» Det betyr det samme som: «Ta vare på ham, vokt ham godt, han har en underlig makt. Jeg har nå gjort mitt, nå får dere passe på ham så godt dere kan.»

Da gikk de fram, la hånd på ham og grep ham. Men da de som sto omkring ham, så hva som kom til å skje, sa de til ham: «Herre, skal vi slå til med sverd?» Og før de fikk svar, hogg Peter det høyre øret av yppersteprestens tjener.

Så følger disse merkelige ordene fra Jesus til Peter: «Stikk sverdet i sliren! For alle som griper til sverd, skal falle for sverd. Eller tror du ikke jeg kunne be min Far – var det min Fars vilje at jeg ikke skulle la meg ta til fange, kunne han nok tilintetgjøre dem alle sammen, og jeg kunne da be ham om det – og så ville han nå sende meg mer enn tolv legioner engler? Skulle jeg ikke drikke det begeret min Far har gitt meg? Men alt dette er skjedd for at Skriften skal bli oppfylt. Og han rørte ved øret og helbredet ham.»

Her åpenbares den egentlige hemmeligheten bak måten Jesus møter fiendene sine på: «Det er min Far som vil gi meg i deres hender, og det er ikke fiendene som tar meg til fange.» Han sa også til Pilatus: «Du hadde ingen makt over meg om det ikke var gitt deg ovenfra» (Joh 19,11). Hva var det så hans Far ville? Jo, nettopp det som

er alle synderes trøst: Lammet er slaktet for vår skyld. La oss da ikke glemme vår Frelser!

Ser du Guds vrede over synden og frykter du at Gud skal la de dommene du hører i Ordet, ramme deg – å, hør da hva Jesus sier: «Er det meg dere leter etter, så la disse gå!»

Vi kjenner og vet godt når vi er under syndens makt, men vi glemmer det viktigste: at Jesus har lidt for oss og i vårt sted. For vi tror at Gud vil dømme oss etter gjerningene våre, og det er en forferdelig villfarelse. Nei, jeg må vite at Jesus er kommet og har lidt for å vinne nåde for de urettferdige og for syndere.

Allerede i det første bud ser jeg at jeg skal elske Gud over alle ting, men hos meg selv finner jeg det motsatte. Nå får jeg lytte til Jesu ord: «Er det meg dere leter etter, så la disse gå!» Skal jeg dø, så la disse gå fri; skal jeg være under forbannelsen, så la dem være fri fra lovens forbannelse.

I neste betraktning, der vi kommer til Peters fall, får vi enda mer grunn til å tenke over dette viktige emnet. Herren hjelpe oss å huske at Kristus har lidt døden og er blitt en forbannelse, for at vi skulle leve og være fri fra forbannelsen. Det gi oss Gud for sin evige kjærlighets skyld! Amen.

* * *

Lovet være du, kjære Frelser! Du er jo vår gode Frelser, for du har lidt for våre synder. Og du sier: «Jeg, jeg utsletter dine overtredelser som en tåke og dine synder som en sky» – du er «vår talsmann hos Faderen».

Vi har ikke annet enn synd i oss selv. Men gi oss nåde til å tro at du er en talsmann hos Faderen for dem som går til deg og ikke flykter fra deg, så vi blir frelst for din døds skyld, også midt i all vår skrøpelighet. Slik du elsket dine inntil enden, trøster du også alle dem som kommer til deg. Vi er fulle av synd, men du kjenner dem som tror på deg. Velsign og våk over hver og en av oss når vi går hjem. Hør oss, milde Herre Gud!

Vi ber også for og med alle dine barn. Bevar oss mot fiendene som vil forhekse sjelene våre. Bevar alle dem som kjemper mot det onde. Vekk alle dem som sover i syndene sine, så de ikke kan være foruten deg, men går til deg og får din nåde og fred. Våk over oss alltid og gi oss din fred; for da du kjøpte oss, gjelder det for evig. Amen.

* * *

Sjette betraktning

Søndag 10. mars 1861

O Fader vår, barmhjertig, god,
som vil oss til deg kalle
og stenke oss med Kristi blod,
som renser oss, ja, alle:
La komme, Gud, til oss ditt ord,
det hellige og klare;
la det i mørket her på jord
en ledestjerne være,
så ingen vill skal fare!

Nå roper alle vi til deg,
vi vet ei annen råd;
for ingen tar ditt ord til seg
om han ei får din nåd.
O Herre Krist, vår bror så kjær,
ditt løfte vi påkaller:
La Talsmannen nå komme nær,
som sannhet lærer alle,
så ingen fra deg faller!

Ja, du har sagt at du vil gjøre ditt ord til liv og sannhet i våre hjerter. Og siden du er «Jesus Kristus i går og i dag den samme, ja, til evig tid», tror vi også at du vil bruke det på oss. Hjelp oss nå, når vi igjen følger deg på din lidelsesvei. Det ber vi deg om for din egen skyld, du trofaste, mektige hyrde, som har sagt at du vil samle din hjord. Vi tror at du også nå taler til våre hjerter.

Du ser hvordan vi kommer fram for deg. Du vet «om vår bønn og sang fra hjertet går, eller om den bare i ord består». Vekk alle som sover, med din trofaste hånd, og hjelp oss å tenke på at du er midt iblant oss. Vi ser deg ikke, men vi vet at du er her etter ditt ord. Det er alt sammen din gjerning; av oss selv er vi ikke engang skikket til å tenke noe godt.

Gi oss alle noe av det som hører til gudsfrykt, liv og salighet. Det ber vi deg om i ditt navn, du kjærlige, velsignede Frelser, i det dyre navnet som gjelder i himmelen! Amen.

* * *

Vi fortsetter nå den betraktningen av Jesu lidelseshistorie som vi har begynt på, og leser

> Vakten og høvedsmannen og judeernes tjenere grep da Jesus og bandt ham. De førte ham først til Annas, for han var svigerfar til Kaifas, som var yppersteprest dette året. Det var Kaifas som hadde gitt jødene det rådet at det var til gagn at ett menneske døde for folket. (Joh 18,12–14) En ung mann som fulgte ham, hadde kastet et linklede over den nakne kroppen. Og de unge mennene grep ham. Men han slapp linkledet og flyktet naken bort fra dem. (Mark 14,51–52)
>
> De førte så Jesus til Kaifas, ypperstepresten, og alle ypperstepresteene og de eldste og de skriftlærde var samlet der. (Matt 26,57; Mark 14,53) Men Simon Peter og en annen disippel fulgte etter Jesus. Denne disippelen var kjent med ypperstepresten, og gikk inn med Jesus i yppersteprestens gård. Men Peter sto utenfor ved døren. Den andre disippelen, som var kjent med ypperstepresten, gikk da ut og talte med tjenestepiken som holdt vakt ved døren, og fikk Peter inn. (Joh 18,15–16) En tjenestepike fikk se ham sitte ved ilden. Hun stirret på ham og sa: Også denne var med Jesus fra Galilea! Men han nektet og sa: Jeg kjenner ham ikke! Jeg skjønner ikke hva du snakker om! Og straks, mens han ennå talte, gol hanen. (Luk 22,56–57; Matt 26,69–70; Luk 22,60)
>
> Ypperstepresten spurte nå Jesus om hans disipler og om hans lære. Jesus svarte ham: Jeg har talt fritt ut til all verden. Jeg har alltid lært i synagoger og i templet, der alle jøder kommer sammen. I det skjulte har jeg ikke talt. Hvorfor spør du meg? Spør dem som har hørt meg, om hva jeg har talt til dem! Se, de vet hva jeg har sagt. Men da han hadde sagt dette, ga en av vaktene som sto der, Jesus et slag

> i ansiktet og sa: Er det slik du svarer ypperstepresten? Jesus svarte ham: Har jeg sagt noe galt, så bevis at det er ondt! Men hvis det er sant, hvorfor slår du meg da? Annas sendte ham så bundet til Kaifas, ypperstepresten. (Joh 18,19–24)
> Men Simon Peter fulgte langt baketter. De hadde tent et bål midt på gårdsplassen og satt der sammen, og Peter satte seg blant dem. (Luk 22,54–55) Da fikk en annen pike se ham og sa til dem som var der: Også denne var med Jesus fra Nasaret. Og igjen nektet han med ed: Jeg kjenner ikke det mennesket! Men litt etter kom de som sto der, bort til Peter og sa: Visst er du også en av dem, du er jo galileer. Målet ditt røper deg. (Matt 26,71–73; Mark 14,70) En av yppersteprestens tjenere, en slektning av ham som Peter hadde hogd øret av, sier: Så jeg ikke deg i hagen sammen med ham? (Joh 18,26) Da ga han seg til å forbanne seg og sverge: Jeg kjenner ikke det mennesket! (Matt 26,74) Og straks, mens han ennå talte, gol hanen. Og Herren vendte seg og så på Peter. Da mintes Peter Herrens ord, det han hadde sagt til ham: Før hanen galer, skal du fornekte meg tre ganger. Og han gikk ut og gråt bittert. (Luk 22,60–62)

Herre, hellige oss i din sannhet; ditt ord er sannhet. Amen.

Vi er altså nå i betraktningene våre kommet til det lærerike eksemplet vi har i Peters fall og oppreisning. Måtte Herren åpne øynene våre, så vi får se de mange og store lærdommene som ligger her! Vi lærer her hvordan det står til med en kristens styrke i fristelsens time. Vi lærer hvor farlig det er å innbille seg at en kan love, men ikke holde. Vi får lære hvordan det kan gå med en kristen, selv etter at han er blitt opplyst av Gud.

Hva en enn setter seg fore – «det og det skal jeg gjøre, og det skal jeg ikke gjøre» – er det Guds barmhjertighet alene som bevarer en. Vi lærer at fordervelsen stiger opp uten stans, og at fristelsene blir hardere for en kristen etter at han har begynt å gi rom for dem. Vi får også lære hvordan en arm og fallen synder kan få trøst hos Jesus. Her er mange andre store lærdommer også. Herren gi oss sin nåde mens vi betrakter dette!

Vi må ikke se på Peters fall som om det var uunngåelig. Vi må heller ikke tenke at en kan falle og så siden få nåde hos Herren ved å gråte og søke. Å nei! «Ikke enhver som sier til meg: Herre, Herre! skal komme inn i himlenes rike, men den som gjør min himmelske Fars vilje» (Matt 7,21).

Det kommer en tid da de skal søke og ikke finne, fordi de ikke ville høre ham da han kalte på dem: «Fordi jeg ropte, og dere ikke ville høre, fordi jeg rakte ut min hånd, og ingen ga akt» (Ordsp 1,24).

Verken dette eksemplet eller røveren på korset gir oss grunn til å tro at vi kan få nåde når det måtte passe oss å be og rope til Herren. Å nei! Det står om Jerusalems innbyggere at de ropte til Herren, men «himmelen var som kobber» (jf. 5 Mos 28,23). Slik skal det til sist gå med alle som forakter Herren.

Her er det tale om en sjel som er født av Guds Ånd, i «omvendelse til Gud og troen på vår Herre Jesus Kristus» (Apg 20,21).

Vi kan heller ikke slutte av dette at synden ikke er farlig for en kristen. Å nei, slik hører vi ikke Kristus tale. Tvert imot ser vi at da Peter så Jesu nåde og kjærlighet, smeltet hjertet hans, og han gråt bittert.

Vi lærer heller ikke av dette at menneskets fromhet betyr noe. For du er fordømt i din fromhet når det er en fromhet som ikke kommer av troen på Kristus. Dette eksemplet kan også vise oss hvor farlig en hovedsynd er, og hvordan den kan føre til andre synder – men også hvor stor nåden er.

Som sagt har vi i denne Peter en troende kristen. Det første beviset på det står i teksten, der vi leser at han gikk inn i yppersteprestens hus. For det eneste som drev ham dit, var at han ville følge Jesus.

Han hadde ikke noe annet vern enn Jesus, ingen han holdt kjærere enn Jesus, og nå ser han ham bli tatt fra disiplene og ført inn i løvehulen. Et hjerte som Peters ville følge Jesus og ikke flykte. Men av dette fulgte også noe annet, en prøve han ennå ikke hadde vært satt på.

Da de kom fram til yppersteprestens hus, gikk den andre disippelen inn, fordi han var kjent med ypperstepresten. Men så ble porten lukket, og Peter sto utenfor i mørket og kulden. At det var mørkt, går fram av at de hadde med seg lykter og fakler da de grep Jesus. At det var kaldt, ser vi av at tjenerne og vaktene hadde gjort opp en kullild midt på gårdsplassen. Nå sto Peter der utenfor, og at han ble stående i mørket og kulden, viser hva slags hjerte han hadde.

Han kunne ikke gå noe annet sted, for hans Herre var der inne. Hva eide han nå her i verden, etter at de hadde tatt hans Herre fra ham? Slik var det også med Maria påskemorgen: Hun fikk ingen ro før hun kom til graven for å lete etter Jesus. Slik var det nå med Peter.

Vi minnes hvordan han ved bordet lovet Jesus at han aldri skulle forlate ham, selv om han måtte dø. Vi ser ham også gripe til sverdet i hagen, og før han hadde fått lov, hogg han øret av yppersteprestens tjener (Joh 18,10).

Luther sier: «Det fantes en troskap hos ham så stor at han ville våge livet for Jesus.» Han mente av hele sitt hjerte at han heller ville dø enn fornekte sin Herre – selv om han ikke la til: «Herre, om du gir meg nåde og kraft til det!» Han satte også livet på spill i hagen, som vi nettopp mintes.

Ja, Herren hadde selv en gang sagt til ham: «Salig er du, Simon, Jonas sønn! For det er ikke kjøtt og blod som har åpenbart dette for deg, men min Far i himmelen» (Matt 16,17). Og da Herren den kvelden talte til disiplene, hadde han sagt særskilt til Peter: «Jeg ba for deg at din tro ikke måtte svikte.»

Det var altså mange beviser og vitnesbyrd om at Peter var en troende disippel, som ble drevet av kjærlighet til å følge Jesus. Men når han nå kommer inn i flokken, faller han – enda det ikke var noen fare på ferde, bare et spørsmål fra en medlidende kvinne. Og av all hans kjærlighet til Jesus merkes det nå ingenting.

Kvinner er gjerne medlidende og ømme. Det viste seg da Kristus ble ført ut for å korsfestes og bar sitt kors: Kvinnene syntes synd på ham og gråt. Derfor tror vi også at det var av medlidenhet at dørvakten slapp ham inn og spurte: «Var ikke også du med ham?» Hun behøvde ikke nevne navnet på den hun mente, for den mannen kjente alle.

I et øyeblikk er hele hans brennende kjærlighet borte, og han nekter for sin Herre. – Hanen gol, men det virket ikke på ham. Han gikk riktignok ut på gårdsplassen, der han traff tjenerne, men han tenkte ikke engang over sitt fall.

Fallet hans forklares best av Jesu ord: «Simon, Simon! Se, Satan krevde å få dere i sin makt for å sikte dere som hvete. Men jeg ba for deg at din tro ikke måtte svikte.» Og av apostelens ord: «Jeg skjønner ikke det jeg gjør. For det jeg vil, det gjør jeg ikke. Men det jeg hater, det gjør jeg» (Rom 7,15). Forlater Herren mennesket, får det se hva det kan gjøre i egen kraft.

Vi har sett at Peter fikk både advarsler og betenkningstid, men ingenting hjalp. Forhøret var allerede begynt, og en av vaktene gir Jesus

et slag. Dette fikk Peter se etter at han første gang hadde fornektet sin Herre og Mester, men det gjorde ikke noe inntrykk på ham.

Den som vil lære noe om hvordan det går en kristen, kan se det her. Hanegalet og slaget fridde ikke Peter fra siktingen. Mener vi at en eller annen hendelse eller omstendighet skal gjøre det, tar vi feil. Å nei, slik går det ikke til. Herren må gjøre det, for han sier: «Når jeg vil, så skjer det» (jf. Sal 33,9).

Det kommer av at greinens kraft helt og holdent kommer fra stammen. Ingenting på jorden hjelper; her finnes ingenting jeg kan holde meg til, men jeg må alltid si: «Om Herren vil gjøre det.» Ingen ting hjelper – ikke at du går til alters, ikke dine bønner, ikke din årvåkenhet. Det eneste rådet er dette: Gi nøye akt på hvert eneste angrep fra den onde, og bli i ydmykheten! For vi ser at hovmodet alltid er årsaken til fall.

Tenker du: «Jeg skal ikke falle, jeg skal nok være trofast», da skal du få erfare at det ikke går etter din årvåkenhet og bønn. Å, de vet ikke hva de gjør, de som forkynner at helliggjørelsen består i at en selv er sterk!

Helliggjørelsen består ikke i at jeg går fram i min egen kraft, men i at jeg kjenner min svakhet og er redd for meg selv. Det hjelper ikke engang å mene at en gjør noe for Herren eller i hans kraft. Jesus sier ikke slik til Peter: «Du er klippemannen, du skal våke og være trofast, for du gjør det for Herren.»

Du blir heller ikke bevart ved din egen styrke eller troskap. Er du trofast, finner du tvert imot at du er den elendigste. Er du blitt opplyst av Guds Ånd, må du få kjenne det onde som bor i deg. Det vil Herren lære oss i denne teksten.

Peter hadde ikke kunnet unngå denne smitten som vi har arvet fra syndefallet – hovedsynden, hovmodet. Overalt ser vi at disiplene ble oppblåste når de stolte på seg selv. Det var den samme Peter som to ganger etter hverandre ga Jesus grunn til å si: «De siste skal bli de første, og de første de siste» – det kan du selv lese i Matteusevangeliet, kapittel 19 og 20.

I lignelsen om arbeiderne i vingården forteller Herren at den arbeideren som sto ledig, blir leid og oppmuntret, og at de som har arbeidet flittig hele dagen, ikke får større lønn enn han. Det skal ikke forstås

slik at en ledig, lettsindig arbeider skal æres, men slik at de andre ikke har vunnet noe ved sitt arbeid.

Ser du at du virkelig er syndig, så er det lyset fra Gud og hans ord som har virket det. Derfor kjenner du deg mest syndig når du har Gud mest for øye. Slik var det også med Jesaja da Herren åpenbarte seg for ham. Da han kjente sin synd og urenhet, ropte han: «Ve meg! Jeg er fortapt, for jeg er en mann med urene lepper, og jeg bor midt iblant et folk med urene lepper» (Jes 6,5).

Lærer vi å unngå synd og fall, skjer det ved at vi frykter oss selv og holder oss selv for intet. For å se på seg selv som bedre enn andre er nettopp den giften som ødelegger troslivet.

Dette er en lærdom som selv verden kjenner, så til og med en blind kan se det og si: «Å, han var en så stor mann, derfor gikk det ikke bedre; han var så hovmodig at det var ikke annet å vente.» Selv verdslige mennesker vet at «hovmod står for fall», selv om de med fall mener timelige motganger og feiltrinn.

Særlig farlig er det når Guds barn synes de selv er særlig store, særlig trofaste, særlig oppriktige og særlig virksomme. Derimot kan Herren opphøye den største synder; for når han kjenner seg selv som intet, kan Herren vise ham nåde. «Gud står de stolte imot, men de ydmyke gir han nåde» (1 Pet 5,5).

Vi ser også her hvordan fristeren alltid går til angrep på nytt. Da Peter først hadde fornektet, mente han at han måtte gjøre det igjen. Nå kunne han ikke bekjenne sannheten, for da måtte han innrømme at han hadde løyet før. Da den andre piken så ham og sa: «Også denne var med Jesus fra Nasaret», følte han seg derfor tvunget til å nekte igjen, og det med ed, for ikke å bli mistenkt. Slik går det når en stoler på seg selv.

Men det skulle gå enda lenger. En time etter – det gikk så lang tid mellom hver gang Peter fornektet sin Frelser, for at han skulle få tid til å tenke seg om – kom de som sto der, bort og sa til ham: «Visst er du også en av dem, du er jo galileer. Målet ditt røper deg.»

Men det verste vitnet var en av yppersteprestens tjenere, en slektning av ham som Peter hadde hogd øret av. Han sa: «Så jeg ikke deg i hagen sammen med ham?» Nå ble det så forferdelig at han ga seg til å forbanne seg og sverge: «Jeg kjenner ikke det mennesket!» Det betyr: «Gud gjøre slik og slik med meg om jeg kjenner den mannen!»

I samme øyeblikk gol hanen igjen. Og Herren vendte seg og så på Peter.

Nå var siktingen over for denne gang. Han kom til seg selv, «gikk ut og gråt bittert». – Måtte hver og en tenke over dette: For hver gang du synder mot samvittigheten, blir synden dobbelt så sterk. Hos en troende blir båndet som Guds Ånd holder ham tilbake fra synden med, svakere for hver gang han synder – og det er en troende Peter vi her taler om.

Men når denne gråten kommer fra hjertet, sier Herren til fristeren: «Hit skal du komme, og ikke lenger, her skal dine stolte bølger legge seg!» (Job 38,11). Dette er det eneste middelet og den eneste hjelpen.

I denne teksten ser vi også hva den rette bedringen består i. En lærer (Prætorius) sier om den: «Bedringen er alltid til stede i de troendes hjerter.» Skjer det ikke med deg etter at du har syndet, slik det skjedde med Peter da Jesus så på ham, blir du ikke lik Peter, men Judas.

La oss merke oss den store forskjellen mellom Judas og Peter: Judas hadde inngått forbund med synden. Selv om en Peter faller tre ganger, kan den rette bedringen likevel være til stede i hjertet. Men å bestemme seg for å synde er tegnet på at en er en dødens mann. For å se og vite sikkert hva som er mot Herrens bud, og likevel holde fram med det, er et kjennetegn på død.

Slik var det ikke med Peter; den sanne bedringen var likevel til stede i hjertet hans. Hos ham finner vi tydelig et verk av Herren – så visst som hele livet til en kristen er Herrens gjerning, der det finnes anger og bønn. Vi ser for det første at det er Jesu blikk som virker denne bitre angeren og syndserkjennelsen. For det andre trøster Jesus ham og sier at han har bedt for ham, for at troen hans ikke skulle svikte.

Dette gjorde at han kjente sin synd med smerte, for han hadde sagt: «Om jeg så måtte dø med deg, skal jeg så visst ikke fornekte deg!» Jesus hadde dessuten sagt disse ordene både til ham og til de andre disiplene: «Den som fornekter meg for menneskene, han skal bli fornektet for Guds engler» (Luk 12,9).

En troende kristen som Peter, som kjenner Guds vilje og vet med seg selv at han har forbrutt seg mot den, må også gråte bittert over det. «Han gikk ut og gråt bittert.» Slik var kjempen slått.

Det er dette den rette bedringen består i – ikke i egne foretak, planer og gjerninger, men i dette: Så snart Guds Ånd virker i hjertet ditt, kan

du ikke merke at din bedring består i noe annet enn å gråte, rope og skrike – i det minste med hjertet.

Særlig bør vi se på det som deretter blir lagt fram for oss om tilgivelse. Det første vi lærer av dette, er «alltid å ha Gud for øye» og huske at vi er avhengige av ham alene. Bare slik blir vi bevart fra synd og fall, og dette er årvåkenhet. Videre må vi alltid be til Herren, for «ånden er villig, men kjødet er skrøpelig» (Matt 26,41).

For det andre lærer vi at om det går så ille at vi faller, vil Herren alltid hjelpe, så vi ikke fortviler. Vi ser at Judas ikke regnet synden for noe før han begikk den; men etterpå fortvilte han.

Likevel vil denne surdeigen stadig trenge seg inn blant oss. Det merker vi på den læren en av og til hører, at vi er utenfor Guds nåde når vi faller. Skriften lærer ikke noe slikt om syndefall, men om frafall – det vil si når en helt er falt bort fra nåden.

Guds barn forser seg med mer eller mindre tunge synder, men det er alltid forskjell i grad. Mange har for eksempel svært lett for å synde med tungen. En annen har et hissig gemytt, så han lett blir oppfarende. Atter andre har noe annet å stride mot.

La oss derfor vokte oss for denne falske surdeigen, at nåden avhenger av våre bedre eller dårligere stunder; slik lærer en å forringe Jesu verd.

Jeg kan ha Guds nåde den kvelden jeg har vært hos Gud og hatt tankene samlet mens jeg ba mitt «Fader vår». Men har jeg syndet, tror jeg at det straks er forbi med nåden. Hva betyr det annet enn dette: «Det står nok i Ordet at min frelse avhenger av Gud alene og er hans gjerning, men jeg tror det ikke; jeg tror at den avhenger av min gjerning.»

Vi må merke oss at nåden er grunnet helt og holdent på Herren. Den som lever av Jesus, står i en evig nåde, i et barneforhold som varer evig. Men det er noe helt annet når du ikke trenger nådestolen.

Mot disse hverdagsfristelsene har Herren lært oss å be: «Fader vår, … forlat oss vår skyld.» Han sier også: «Om din bror synder, så tal ham til rette. Og dersom han angrer, så tilgi ham! Om han så synder imot deg sju ganger om dagen …» (Luk 17,3–4).

Om det samme bruker han uttrykket: «Dersom han angrer.» Jeg legger da merke til at anger og bedring er det samme. Videre ser jeg at

selv om det finnes feil, er bedringen likevel til stede. Av dette slutter jeg at jeg skal tilgi min bror som synder mot meg.

Ja, jeg lærer også av dette at slik Herren vil at jeg skal tilgi andre, vil han også tilgi meg. Den samme læren forkynner Herren allerede ved David: «Salig er den mann som Herren ikke tilregner synd» (Rom 4,8; Sal 32,2).

Slik er det med nådestanden, som vi så da vi var med disiplene på veien til Getsemane og det ble strid blant dem. Jesus irettesatte dem for det, men tronene i himmelen ble ikke tatt fra dem av den grunn.

På samme måte refser jeg barnet mitt når det har gjort noe galt, men barnets rett er ikke tapt for det. Jeg kan ikke kaste det i ilden eller i vannet, og barnet er meg like kjært. Ja, jeg elsker det aller mest mens jeg refser det, selv om jeg må gi det ris for det onde det har gjort.

Av Peters fall har vi noe å lære om nådestanden. Vi ser at Jesus påskemorgen aller først hadde omsorg for ham, den som var dypest falt, og nevnte ham først ved navn. Det samme lot Jesus ham allerede forstå i advarselen han hadde gitt ham: «Jeg visste at du skulle bli overlatt til Satan, da han krevde å få sikte deg som hvete, fordi du ikke ville tro det jeg sa deg. Men jeg ba for deg at din tro ikke måtte svikte.»

Selv om Jesus visste hvordan det kom til å gå med ham, stengte han ham ikke ute for det; tvert imot hadde han bedt for ham på forhånd.

Peter kunne nå ikke lenger komme og møte sin Herre og Mester, fortelle ham om sin nød og bekjenne sin synd for ham. Derfor gikk han ut og gråt bittert, gikk bort til et rom og viste seg verken den natten, dagen etter eller dagen deretter. Johannes viste seg derimot alt på fredagen. Men da Peter påskemorgen fikk høre at Jesus levde, løp han til graven for å finne ham.

Da kvinnene kom med den uventede hilsenen fra engelen om at Jesus levde, ble Peter nevnt særskilt som en som skulle få høre om Jesu oppstandelse. Og hvorfor det? Jo, han trengte særskilt å få vite dette etter sitt fall, for at også han kunne være med og glede seg over Jesu oppstandelse og få være en bror på lik linje med de andre brødrene.

Så stor var Herrens kjærlighet og mildhet at han åpenbarte seg for Peter som en av de første. Vi hører de andre disiplene si: «Herren er virkelig blitt reist opp og er blitt sett av Simon!» (Luk 24,34). «Der synden ble stor, ble nåden enda større!» (Rom 5,20).

Den lærdommen Peter hadde fått av dette, har han tatt vare på og senere skrevet ned i sitt første brev, der han sier: «Dere alle må ikle dere ydmykhet … For Gud står de stolte imot, men de ydmyke gir han nåde» (1 Pet 5,5). Gud hjelpe oss å ikle oss ydmykhet!

Men skulle det likevel gå slik at vi faller, har Herren medlidenhet med oss, som Hebreerbrevet sier: «For vi har ikke en yppersteprest som ikke kan ha medlidenhet med oss i vår skrøpelighet» (Hebr 4,15).

Her kan vi altså skue hans usigelige kjærlighet til oss; for ingen har noen gang hatt en kjærlighet som Jesu kjærlighet. – Etter at vi er blitt reist opp igjen ved hans kjærlighet, får vi også leve av den samme kjærligheten; for denne kjærligheten er også en regel for livet. «Bli i min kjærlighet», sier Jesus (Joh 15,9). Også det er en viktig lærdom vi kan hente av Peters fall og gjenreisning.

Videre må vi lære – selv om tiden ikke tillater oss å si mye om det – «ikke å dømme og fordømme hverandre når vi forser oss». For vi ser at Peter ikke blir stengt ute fra disippelflokken på grunn av sitt fall.

Det finnes kristne som roser seg selv av den nåden de har fått, og som vil se fullkommenhet hos andre. Gud bevare oss! Både Kristus og apostlene viser at «de som dømmer andre, blir selv dømt» (Matt 7,1; 1 Kor 4,5; 11,31–32).

Det skal ikke forstås slik at det er med Herren som med verden, som alltid vil overse det onde. Nei, finnes det ikke bedring og tro hos dem som feiler, kan de ikke bli frelst. Men her ser vi at vi ikke må forakte en bror eller søster fordi vedkommende ikke er så fullkommen som vi skulle ønske.

For å forstå Peters fall rett bør vi dessuten huske, som vi alt har antydet, at «omstendighetene virker sterkt inn på saken». Her står det nemlig at Peter sto utenfor palasset i mørket og kulden. Den andre disippelen, Johannes – for vi vet at det var ham – fikk derimot gå inn og trengte ikke stå utenfor. Peter fornektet sin Frelser, men det gjorde ikke Johannes, fordi de kjente ham og derfor ikke trengte å spørre om han var en av Jesu disipler.

Hadde disse kvinnene latt Peter være i fred og ikke plaget ham med spørsmålene sine, hadde han ikke falt. Fordi Johannes fikk være i fred for spørsmålene deres, falt han ikke. Hadde du vært i den samme fristelsen, hadde det vel ikke gått deg bedre.

Mange viktige lærdommer kan vi altså hente av dette. La oss i det minste ta vare på de viktigste: for det første at vi lever av nåde alene, og for det andre at tilgivelsen strekker til. Det gi oss Gud for sin evige kjærlighets skyld! Amen.

* * *

Takk og lov være deg, Herre, for all din nåde! Skriv nå disse lærdommene i våre hjerter. Gi dine barn visdommens og gudsfryktens ånd, så de kan kjenne seg selv og verken holde andre for dårligere enn seg eller seg selv for bedre enn andre. Bevar oss i nåde fra alle synder, men særlig fra å synes at vi selv er gode og fortreffelige. Gi oss så en gudfryktig ånd, så vi kan vandre i din sannhet og frykt.

Gi oss nåde til å se hvordan du trøster den falne og bedrøvede Peter. Gi oss nåde til å få øye for din nåde og kjærlighet, så skal vi også gråte som han. Gi at de som har din nåde, ikke må bli dratt til verden. Vekk alle dem som ikke kjenner deg. Gi alle dine barn den trøsten at du vil hjelpe dem i fristelsens stund og trøste dem når de trenger det. Hør oss og hjelp oss alle til det beste! Den nøden vi ellers har, legger vi fram for deg i den bønnen du selv har lært oss å be:

* * *

Sjuende betraktning

Onsdag 13. mars 1861

Jesus, lær meg rett betenke
din så bitre, dyre død …

Slik sukker vi igjen i ditt navn, Jesus, og ber deg som elsket oss først: Tal til oss om din lidelse ved ditt ord, så det kan feste seg i hjertene våre, og hjelp oss ved din nåde i all den nød som tynger oss. Å, vi ber deg: Kom og hjelp oss ved ditt ord, kom og hjelp oss ved din Ånd, for din kjærlighets skyld! Amen.

* * *

Vi fortsetter å lese og betrakte følgende fra tredje avsnitt av Kristi lidelseshistorie:

> Ypperstepresterne og hele Rådet søkte vitnesbyrd mot Jesus for å få dømt ham til døden, men de fant ikke noe. For mange vitnet falskt mot ham, men vitnesbyrdene deres stemte ikke overens. Noen sto fram og vitnet falskt mot ham og sa: «Vi har hørt ham si: Jeg skal bryte ned dette templet som er gjort med hender, og på tre dager skal jeg bygge opp et annet som ikke er gjort med hender.» Og enda stemte ikke vitnesbyrdene deres overens. (Mark 14,55–59)
>
> Da sto ypperstepresten opp og sa til ham: «Svarer du ingenting? Hva er det disse vitner imot deg?» Men Jesus tidde. Og ypperstepresten sa til ham: «Jeg tar deg i ed ved den levende Gud at du skal si oss om du er Messias, Guds Sønn!» Jesus sier til ham: «Du har sagt det! Men jeg sier dere: Fra nå av skal dere se Menneskesønnen sitte ved kraftens høyre hånd og komme på himmelens skyer.» Da flerret ypperstepresten klærne sine og sa: «Han har spottet Gud! Hva skal vi nå med vitner? Se, nå har dere hørt gudsbespottelsen. Hva mener dere?» De svarte og sa: «Han er skyldig til døden.» (Matt 26,62–66)

> Mennene som holdt vakt over Jesus, spottet ham og slo ham. De kastet et klede over ham, slo ham i ansiktet og spurte ham: «Spå nå! Hvem var det som slo deg?» Også mange andre spottord sa de til ham. (Luk 22,63–65)
>
> Da det ble dag, kom folkets eldsteråd sammen, både ypperstepresteene og de skriftlærde. De førte ham fram i sitt rådsmøte og sa: «Er du Messias, så si oss det.» Men han sa til dem: «Om jeg sier dere det, så vil dere slett ikke tro det. Og om jeg ville spørre, ville dere på ingen måte svare meg eller la meg gå. Men fra nå av skal Menneskesønnen sitte ved Guds krafts høyre hånd.» De sa da alle: «Du er altså Guds Sønn?» Han sa til dem: «Dere sier det, jeg er det.» Da sa de: «Hva skal vi nå med vitnesbyrd? Vi har jo selv hørt det fra hans munn.» (Luk 22,66–71)

Herre, hellige oss i din sannhet; ditt ord er sannhet. Amen.

Her har vi foran oss det stykket som handler om de lidelsene mennesker påførte vår kjære Frelser. Guds rene Lam står ydmykt og stille foran dem, «lik et lam som føres bort for å slaktes» (Jes 53,7). Tre nå fram og se på dette, og lær av det! Når vi vet at han hadde naturlige følelser som ethvert annet menneske – bare uten synd – kan vi forstå at det han nå måtte tåle, var en svært tung lidelse.

Fordi vi har en syndig natur, er lidelse vår lodd. Men selv om vi er troende kristne, glemmer vi så lett i hverdagen den trøsten vi skulle ha i Kristus og hans lidelse. Likevel burde vi holde hans lidelse fram for oss som et speil. Men denne historien er så gammel og så velkjent at det trengs en egen nåde for å betrakte den på ny til gagn for sjelen.

Her trengs ikke mange ord. Vi trenger bare å sukke til Gud om at han vil gi oss sin nåde og sin Ånd, så vi kan betrakte vår kjære Frelser rett i den lidelsen som denne beretningen stiller fram for oss.

Det første vi skal betrakte her, er dette: Kristus sto nå for det høye presterådet. Det var en stor rådsforsamling som alene avgjorde religiøse saker, og det var den som skulle dømme slike som ble kalt «forførere» – og det var nettopp det de kalte Kristus.

Dette rådet «søkte falskt vitnesbyrd mot Jesus for å få dømt ham til døden, men de fant ikke noe. For mange vitnet falskt mot ham, men vitnesbyrdene deres stemte ikke overens.» Ypperstepresten hadde jo sagt at det var «til gagn … at ett menneske dør for folket, og ikke hele folket går til grunne».

Det var viktig at Jesus døde for folket, og derfor måtte han dømmes. Men han sto for en lovlig domstol, der alt måtte gå lovlig for seg, og derfor gjorde de seg stor umak for å skaffe falske vitner. «Noen sto fram og vitnet falskt mot ham og sa: Vi har hørt ham si: Jeg skal bryte ned dette templet som er gjort med hender, og på tre dager skal jeg bygge opp et annet som ikke er gjort med hender.»

Selv om vitnesbyrdet deres likevel ikke holdt, er det merkelig å se hvor fiendtlige de var mot ham.

Evangelistene forteller at da det nysgjerrige folket kom og ville se et tegn, brukte Jesus profeten Jonas tegn om sitt eget legeme. Det vred de nå om, som om han hadde talt om templet i Jerusalem. Denne urettferdige anklagen påførte ham en svært tung lidelse. For han kjente den på samme måte som vi. Han led av sult, tørst og trettthet som ethvert annet menneske. Likevel sto han urokkelig stille og svarte ikke et ord på alle disse falske vitnesbyrdene.

«Da sto ypperstepresten opp og sa til ham: Svarer du ingenting? Hva er det disse vitner imot deg? Men Jesus tidde.» Å, den kjære Frelseren! De aller kjæreste ord som er gått ut fra Sannhetens munn, ble nå vridd om. Sier jeg noe, kan det godt være skjevt; men det Herren sier, er evig sannhet.

Men så får vi høre om en enda tyngre lidelse. Da – står det – sa ypperstepresten til ham: «Jeg tar deg i ed ved den levende Gud at du skal si oss om du er Messias, Guds Sønn!» Jesus sier til ham: «Du har sagt det! Men jeg sier dere: Fra nå av skal dere se Menneskesønnen sitte ved kraftens høyre hånd og komme på himmelens skyer.»

Her er det noe lærerikt å legge merke til. Så lenge de bar falskt vitnesbyrd mot ham, tidde han. Så lenge han var i fornedrelsens dyp, skulle han lide det hans Far hadde bestemt. For vi vet at hele hans lidelse kom fra hans himmelske Far.

Derfor sa han: «Skulle jeg ikke drikke det begeret Faderen har gitt meg?» Det var det begeret han hadde talt om i Getsemane. «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss» (2 Kor 5,21).

Og det tyngste er nettopp at det er Gud som gir ham denne lidelsen; for det Gud gjør, er forferdelig alvor. Nå var det altså hans tid til å lide, fordi det var Faderens råd. Derfor tier han stille til alt dette. Men så snart de tar ham i ed ved den levende Gud, tier han ikke lenger.

Av dette skal jeg lære at når jeg må lide, skal jeg ta det fra Gud, slik vi ser at David gjorde (2 Sam 16,10). Men så snart det gjelder Gud og hans ære, må jeg tale, selv om jeg må lide på ny for det.

Herren visste nok at så snart han hadde sagt dette ordet – mer trengtes ikke – skulle han snart fullføre det oppdraget Gud hadde gitt ham i lidelsen. Men han visste også at han deretter skulle krones med herlighet og ære. Slik skal også jeg høste mye glede og velsignelse etter lidelsen. Gud gi oss nåde til å tenke over dette!

Nå skal vi for det andre se hvordan Kristus måtte tåle at disse menneskene mishandlet ham. «Da flerret ypperstepresten klærne sine og sa: Han har spottet Gud! Hva skal vi nå med vitner? … De svarte og sa: Han er skyldig til døden.» Men han tidde.

Hadde jeg eller noen av oss vært med, ville vi i det minste ha sagt: «Har han virkelig spottet Gud, så døm ham til døden!» Men han tidde – han, «den nidkjære Gud», som Skriften kaller ham (5 Mos 4,24). Han tidde nå og svarte dem ikke et ord. Og så sa de alle at han var skyldig til døden.

Dette bør vi nettopp betrakte. Er vi gode og gudfryktige mennesker, må vi særlig ta dette inderlig til hjertet. For her står det videre at da de førte ham bort fra domstolen, spottet de ham, spyttet ham i ansiktet og slo ham, den kjære Frelseren.

Han hadde allerede før – det har vi betraktet – fått et hardt slag av en tjener fordi han svarte ypperstepresten. Men nå slo de ham ikke bare; de bandt for øynene hans også. Hadde det vært meg, kunne jeg ikke ha tålt noe slikt. Så spottet de ham og sa: «Spå nå! Hvem var det som slo deg?»

Som sagt: Er vi gode og gudfryktige, burde vi betrakte dette. Jerusalems døtre var ikke troende Guds barn, men likevel ble de så rørt at de gråt og jamret seg da de så ham synke sammen under byrden av korset.

Var jeg ikke så kald, burde jeg bli rørt til tårer og si som Hieronymus når han ser Jesus ligge i den harde krybben: «Å, Herre Jesus, hvorfor skjelver du? Hvorfor ligger du så hardt i krybben din for min frelses skyld? Hvordan skal jeg noen gang kunne gjengjelde deg dette?»

Slik burde også vi si her: «Har du lidd som et stille, tålmodig lam og tålt at de spyttet deg i ansiktet og slo deg – å, hvor forferdelig står det da ikke til med meg, som ikke elsker og ærer deg av hjertet! Jeg

burde vie hver time til din ære, men i stedet går jeg som et naturlig menneske og tenker ikke på dette.» Slik burde Jesu lidelse få meg til å tenke.

Det er en vanlig klage: «Å, det står så kaldt, ussel og elendig til med meg.» Og det er sant. Men det er også nåde at du klager over det.

Kjente du ikke kulden din med smerte, var du jo lik verden; men nå refser Guds Ånd deg for den. For selv om du ikke har gjort noen bestemt grov synd, er det jo synd nok ikke å akte Kristus, ikke å elske ham over alle ting og ikke å leve for vår Frelsers skyld.

Den dagen jeg ikke har gjort noe ondt som jeg kan merke, må jeg likevel bekjenne at jeg ikke har elsket slik jeg burde. Og når de kristne kjenner seg slik, hvordan står det da til med verden, som lever helt og fullt i forfengelighet og aldri har sett sitt store skyldregister? Hva er da troen deres? Dette burde vi tenke over når vi betrakter Kristi lidelse.

Men er Kristus gitt oss for at vi skulle leve ved ham, bør jeg også vite at det er jeg som har vunnet noe ved hans lidelse. For han har vel ikke lidd dette for sin egen skyld? Det er som Luther sier: Du blir knust når du tenker på at det er for dine synder og for hele verdens synder han lider – slik Herren selv sier: «Jeg helliger meg for dem, for at også de skal være helliget i sannhet» (Joh 17,19).

Tenkte du over den store kjærligheten han har elsket deg med, ville den lære deg å komme fram for ham og si: «Slik er det: Jeg kan ikke elske deg eller leve til din ære, og jeg tenker ikke rett over det du har gjort for meg.» At vi ikke tenker over slikt, burde vekke hvert verdslig menneske av syndesøvnen.

«Men du bød ryggen din fram til dem som slo, og kinnene dine til dem som rykket deg i skjegget» (Jes 50,6). Og var det til gagn for meg at du gjorde dette, så gjør meg viss på din nåde, Herre!

Slikt kjenner vi igjen; slik lyder jo Guds barns daglige betraktninger og bønner. Tenk at han tilgir deg alle dine synder, selv om du har glemt ham! «Jeg vet nok hvor du er; jeg har vasket føttene dine; jeg, jeg utsletter syndene dine som en tåke. Jeg kjenner godt ditt hjerte og dine synder, men jeg vil ikke komme dine synder i hu» (Jes 43,25).

Slik taler han til oss, for det sier Skriften oss. Og dette er like nødvendig å vite og kjenne som at du blir vakt av syndesøvnen. For ellers kan du aldri bli frelst og salig.

Ja, Jesu tålmodighet og kjærlighet gjør meg fri fra alle mine synder overfor Faderen. Det er min trøst – ikke at jeg har vært som jeg burde, men at han er Guds Lam for oss: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» (Joh 1,29).

Men det er ikke det at jeg vet dette, som er min frelse. Jeg blir salig når jeg tror at han er «Guds lam», som bærer bort «mine synder». Det er min sak han fører; jeg får gagnet av det. Måtte vi tenke over dette!

Vi hører så mye at vi kunne bli helt forherdet. Men måtte hver og en av oss for seg selv høre dette: Når han bærer «verdens synd», bærer han også «mine». Det må ikke gå slik at jeg hører dette og tenker: «Det får andre ta til seg; det gjelder ikke meg.»

Nei, jeg skal tenke på at han har lidd for meg, når det heter at han har lidd for «verdens synd». Han har ikke lidd for engler, og heller ikke for syndfrie mennesker, for de trenger det ikke. Når jeg tenker over dette, gjør det godt i hjertet.

Det tredje vi skal betrakte her, er «det speilet vi har i Kristi lidelse, til trøst og eksempel for oss». Om dette sier apostelen Peter herlige ord i sitt første brev: «For hvilken ros fortjener dere vel om dere finner dere i straff når dere har syndet? Men om dere tåler lidelse når dere har gjort godt, da finner det nåde hos Gud. For til dette ble dere kalt, fordi også Kristus led for dere, og etterlot dere et eksempel, for at dere skal følge i hans fotspor, han som ikke gjorde synd, og det ble ikke funnet svik i hans munn, han som ikke skjelte igjen når han ble utskjelt og ikke truet når han led, men overlot det til ham som dømmer rettferdig, han som bar våre synder på sitt legeme opp på treet, for at vi skal dø bort fra syndene og leve for rettferdigheten. Ved hans sår er dere blitt legt.»

Dette skal vi nå betrakte. Apostelen Peter har holdt fram Kristi lidelse som forbilde for de kristne alene. Og slik det var på apostelens tid, slik går det også i våre dager: Gjør vi noe godt, men blir spottet for det, så vi må lide for Jesu skyld, da blir vi utålmodige.

Men Peter sier: «For hvilken ros fortjener dere vel om dere finner dere i straff når dere har syndet? Men om dere tåler lidelse når dere har gjort godt, da finner det nåde hos Gud.»

Å, om vi kunne prege dette inn i tankene og hjertene våre! Har jeg gjort noe ondt, er jeg villig til å lide for det. Men må jeg lide noe for Herrens skyld og følge Jesus i hans lidelse, da vil jeg ikke lide noe.

Ja, slik er menneskenaturen, og slik viser mange seg i hverdagen. Vi vil alltid regne det som en fortjeneste når vi gjør noen godt. Vi hører folk si: «Ja, jeg gjorde det og det for ham, men jeg får ingen takk igjen.»

Å nei, sier Peter, dette er vrangt, «for til dette ble dere kalt, fordi også Kristus led for dere, og etterlot dere et eksempel, for at dere skal følge i hans fotspor». Det er en kristens kall å gjøre godt og lide ondt, å lide verdens hån. For de som har vært de største helgener, har fått lide mest.

De hellige martyrene og apostlene har gitt oss eksempler som burde gjøre oss skamfulle. Det jeg må lide i hverdagen, er småting; martyrene ble derimot slept fram for grusomme tyranner og behandlet forferdelig. Men jo mer de led, desto mer gledet de seg. Derfor bør vi ta dette inderlig til hjertet.

Til dette er jeg kalt: Jeg skal se på Kristus og se hva han gjorde. Han led tålmodig, enda det ikke ble funnet svik i hans munn. Mens han virket som lærer, kunne han si til jødene: «Hvem av dere kan overbevise meg om synd?» (Joh 8,46). Men nå, da han led, tidde han og svarte ingenting.

Ja, den samme lærdommen finner de som leser hva Luther sier i mange av prekenene sine. Han måtte selv lide mye, da de forfulgte ham overalt og kalte ham en forfører. Slik må de lide som gjør gode gjerninger. Men holder jeg meg nå stille under lidelsen, gir Gud meg den styrken David hadde. Da Sjimi forbannet ham, sa han: «La ham bare forbanne, for Herren har befalt ham det.»

Dette vil Peter lære oss med formaningen i de ordene vi har hørt, der han stiller fram Kristus selv i hans lidelse som et eksempel for de kristne. Når vi lider, bør vi huske at Kristus led tålmodig alt som ble gjort mot ham. Og når vi blir spottet – noe som ofte hender hjemme og på gaten, ja, overalt i verden – og vi må tåle hån og forakt, å, la oss da være stille!

Kristus ble langt verre utskreket og hånet av mennesker. De ropte og larmet og triumferte over den seieren de trodde de hadde vunnet over ham. Han hadde sagt at han var Guds Sønn, og likevel hadde de ham nå i sine hender og naglet ham fast til korset. Derfor bør vi ta imot advarselen, gi akt på apostelens formaning og regne det som en nåde fra Gud når vi lider for hans skyld.

Videre står det i teksten vår at de bandt for øynene hans og slo ham. Grusomme menn mishandlet og slo ham. Hvilken lidelse har vi som kan lignes med dette? Likevel skal alt dette være et eksempel for oss.

Om dette taler Hebreerbrevet svært trøsterikt i kapittel 12: «La oss derfor løpe med tålmodighet i den kampen vi har foran oss, med blikket festet på Jesus, troens opphavsmann og fullender. I stedet for den gleden han hadde foran seg, led han tålmodig korset, uten å akte vanæren, og har nå satt seg på høyre side av Guds trone.»

Det er sant, det apostelen her antyder: Vi blir ofte trette. For jo lenger vi vandrer mot graven, desto mer tornefull blir veien. Hvilken tilstand en sjel enn er i, finnes det alltid torner på denne veien.

Men apostelen sier at vi under slike kår og i slike lidelser skal se på Jesus. Han tålte alt villig, enda han kunne ha hatt glede, og han var tålmodig da han ble slått og spottet. Nagler ble slått gjennom hendene og føttene hans. Han tålte mye mørke og lidelse i sjelen i denne forferdelige tiden. Ingen av oss har lidd noe slikt. Likevel skal vi ta dette som et eksempel.

Vil du være en kristen, hjelper det ikke å prøve å flykte fra lidelsen i Kristi etterfølgelse – – jo, én ting hjelper: at du sier farvel til Gud og evangeliet og blir lik verden. Men vil du være et Guds barn, skal du i alle fall lide; slik er veien. For du skal gå ut fra verden og dens forfengelighet og dø fra verden og fra deg selv.

Vær derfor stille! For flykter du fra den lidelsen du har, får du likevel en annen. Vil du være med i det toget som går til himmelen, må du få del i lidelsen.

For Herren sørger nok for at jeg får lidelse og kors, for at jeg skal ligne Jesus. Også djevelen sørger for det og påfører oss alt ondt. Herren tillater ham iblant å gjøre oss ondt, slik han fikk gjøre med Job: Først tok djevelen eiendelene hans, og til sist påførte han ham tunge lidelser. Men han fikk ikke gå lenger enn Herren ville. Og det er vår trøst at Herren gjør det vi trenger.

Gjennom lidelse skal vi gå. For apostelen sier at Kristus har lidd, og slik skal det også gå oss: «Og dere har glemt den formaningen som taler til dere som til barn: Min sønn! forakt ikke Herrens tukt, og mist ikke motet når du blir refset av ham» (Hebr 12,3–5).

Hvor underlig: Denne lidelsen er bare Faderens tukt, selv om den også kommer fra djevelen. Men ingen synes at lidelsen er sann lykke og nåde fra Herren; for da ville vi gjøre hver dag til en salig dag.

Paulus ba om å bli spart for «tornen i kjødet» som plaget ham, og for det onde som bodde i ham og som han klaget over: «Jeg elendige menneske! Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme?» (Rom 7,24). Men da det kom over ham, svarte Herren: «Min nåde er nok for deg, for min kraft fullendes i skrøpelighet» (2 Kor 12,9).

Når du kjenner at en lidelse tynger deg, så overgi den derfor til din kjære Gud og Frelser, som måtte lide mye mer enn du.

Dette bør vi særlig ta som lærdom av det vi hører om Kristi lidelse i teksten vår. Gud gi oss nåde til å ha dette for øye i hverdagen! Det blir aldri annet enn mangler, aldri blir det fullkomment.

Du ser hvordan verden pleier å oppføre seg under lidelse – skal du også oppføre deg slik? Å nei, det duger ikke. Vi må være det folket som vil følge sin Frelser. Den kjære og nådige Frelseren gi oss å følge ham slik! For gjennom lidelse kommer vi til ham i den evige herligheten. Slik vitner han selv i sitt ord. Gud gi oss nåde til å holde fast på det! Amen.

* * *

Lovet være du, kjære Frelser, Herre Jesus, at du har lidd døden for å forsone oss med Faderen. Lovet være du, at du har «legt det som feilte oss, og brakt Guds nåde fram i lyset». Lovet være du, at du vil gi oss den trøst at vi midt i sorgen har din nåde. Gi oss derfor også nåde til å huske at vi må gå inn i Guds rike gjennom mange trengsler.

Herre, gi oss nåde til å prise denne store, evige tanken du har med oss: at du vil rense og feie oss i trengselens ovn, for uten det kan du ikke føre oss hjem til deg. Bruk derfor hvilken måte og hvilket middel du finner godt, bare du vinner hjertene våre og vi blir stadig mer lik deg – om vi så blir prøvd gjennom mange lidelser, så vi må gå i dine spor, bare vi får komme med deg inn i herligheten. Hør oss, milde Herre Gud!

Og tilgi oss alle våre synder, som holder oss tilbake så vi ikke ser på deg og ikke påkaller deg. Lær oss å forstå at du gir oss din nåde når vi roper til deg, selv om vi ikke er slik vi burde. Tilgi oss alle våre synder og all vår skyld, for du sier: «Jeg, jeg er den som utsletter dine

misgjerninger for min skyld.» Å, da er det visselig sant at du vil tilgi oss alle våre synder.

Vi ber særskilt for alle som prøves i korsets skole. Å, tukt oss slik du vil og ser at vi trenger – også når vi må gå gjennom mye sorg – bare vi får være hos deg. Hør oss, milde Herre Gud!

Hør og hjelp alle dine barn som sukker til deg. Vekk dem som sover. Vis dem som spør bekymret etter deg, veien til ditt kjærlige hjerte, og si til oss alle at du ikke blir trett av å tilgi, men sier: «Jeg, jeg utsletter dine synder.» Gi at vi må elske deg, «for den som elsker mye, har også fått mye forlatt». Å, gi oss denne forlatelsen!

Og den nød som møter oss, er det du som sender. Du vil ta deg av oss slik vi trenger det. Derfor overgir vi oss og våre bekymringer til deg og ber deg om dette i den bønnen du selv lærte oss:

* * *

Åttende betraktning

Søndag 17. mars 1861

Vi sukker atter, Far, til deg
og roper alle sammen;
til nåde fins ei annen vei,
for ingen tar ditt ord til seg
om ikke du gir nåden …
Å Jesus Krist, vår bror så kjær,
ditt løfte vi påkaller:
send oss din Talsmann nær
og lære sannhet alle,
så ingen fra deg faller!

Du som ser og kjenner alles hjerter og sinn – du ser «om vår bønn og sang av hjertet går, eller bare i ord består». Vekk oss opp, så vi ikke sover i et fiendeland. Du ser hvilke farlige fiender vi har. Du vet hvordan fienden går omkring og søker noen han kan oppsluke. Gi oss slike fryktende og troende hjerter når vi nå atter betrakter din lidelse.

Bevar oss mot fienden, så han ikke får ta ordet bort fra hjertene våre, men la oss høre ditt ord, ditt rop om vår salighet. Å Herre, hjelp oss å tro ditt løfte, for du har sagt at du vil gi nåde til dem som roper til deg. Nå vil du atter tale til oss; gi oss åpne hjerter, så vi tar imot det du vil gi. Hør oss for din evige kjærlighets skyld! Amen.

* * *

I betraktningene våre over Kristi lidelseshistorie kommer vi nå til fjerde avsnitt. Det handler om hva Kristus gjør og lider hos de verdslige dommerne, Pilatus og Herodes, og om hvordan han står for retten i landshøvdingens borg.

> Og de bandt ham, og førte ham bort og overga ham til landshøvdingen Pilatus. Da Judas, som forrådte ham, så at Jesus var blitt domfelt, angret han. Han kom tilbake til yppersteprestene og de eldste med de tretti sølvpengene og sa: Jeg har syndet da jeg forrådte uskyldig blod! Men de sa: Hva kommer det oss ved? Det blir din sak. Da kastet han sølvpengene inn i templet, og gikk bort og hengte seg. (Matt 27,2–5)

«Herre, hellige oss i din sannhet! Ditt ord er sannhet.» Amen.

Det første vi møter i dette avsnittet av Kristi lidelseshistorie, er «den ynkelige enden som Judas Iskariots selvsikkerhet og hykleri førte med seg». Her ser vi hvordan selvsikkerhet og hykleri ender – overfor Gud og overfor Jesus, som ble sendt for å frelse syndere. Herren hjelpe oss og gjøre oss våkne, så vi kan betrakte dette rett! For her er det tale om slike som hører ordet – som er ordets venner, som elsker og akter det. Nettopp de trenger å høre dette.

Vi må nemlig ikke glemme det som blir sagt så ofte og med slik ettertrykk om Judas: at han var «en av de tolv». Han var en av dem Jesus hadde utvalgt til å være hans vitner for verden. Derfor fulgte de ham i de salige dagene da han vandret her på jorden. De hadde sett underne han gjorde, og hørt det klareste og reneste ord forkynt fra hans lepper.

Derfor sier han også: «Salige er de øynene som ser det dere ser! For jeg sier dere: Mange profeter og konger har ønsket å se det som dere ser, men fikk ikke se det, og høre det som dere hører, men fikk ikke høre det!» (Luk 10,23–24).

Dessuten hadde de fått det store kallet å være verdens lys. Ja, Jesus sa til dem at de skulle gjøre større gjerninger enn dem han selv gjorde (Joh 14,12). Og enden deres skulle bli herlig, som han sier: «Dere skal sitte på tolv troner og dømme Israels tolv stammer» (Matt 19,28).

La oss merke oss at nettopp én av disse var blitt så forhekset og forherdet av sjelefienden at han for en liten vinning kunne forråde sin Herre og Mester og overgi ham i fiendenes hender.

Han hadde jo fått mange advarsler av Jesus, og særlig denne kvelden hadde Jesus advart ham; men ingenting virket på ham. Herren sa så forferdelige ord om ham at vi må undre oss når vi tenker på det – og aller mest over at Judas ikke fryktet det minste, men fortsatte trygg og sorgløs. Han visste jo hvordan Herrens ord gikk i oppfyllelse. Når

vi kristne får høre slike grufulle ord, tar vi dem til oss og er redde for at de skal gjelde oss.

La hver og en tenke over sin egen erfaring. «Jeg sier ikke dette om dere alle»; for uten tvil er det fremdeles mange som ikke tror at de kunne huse så skrekkelige tanker. Herren bevare oss fra et hjerte som Judas' hjerte, for nettopp det hjertet var årsaken til hans ulykkelige tilstand. Derfor gikk det ham nå slik det heter i Davids første salme: «De ugudelige er lik agner som vinden blåser bort.»

Hvilket oppriktig menneske tenker ikke, når han hører slikt: «Ja, jeg er nettopp et av disse agnene»? Men verken med sine under eller med sine ord utrettet Herren Jesus noe hos Judas som fikk ham til å frykte for seg selv. Han tenkte alltid: «Ja, men jeg er da fri for dette.»

Dette er altså det første vi merker oss av denne teksten om Judas: Den som burde frykte og forskrekkes over sitt onde hjerte og over fristelsens makt, frykter ikke for seg selv, mens den som ikke trenger å frykte, gjør det. Det merkelige er at Judas ikke plaget seg med noen bekymring for seg selv. Han hadde så sterk en tro at han ikke trengte å ta til seg de advarslene Jesus kom med.

Se, nettopp dette er skillet mellom Judas og sanne kristne: De sanne kristne engster seg alltid og klager over sitt onde hjerte. De er urolige natt og dag og sier: «Jeg vil ikke gjøre som Judas, men hjertet mitt er så farlig. Jeg vet jo at jeg ikke elsker Herren som jeg burde, men mange ganger elsker synden og verden, og jeg er ikke riktig åndelig og våken.»

Hadde det vært slik med Judas – hadde han ropt til Herren og sagt: «Å Herre, hjelp meg og ta pengekassen fra meg, den er en så stor fristelse for meg, for jeg er en tyv; å Herre, hjelp og frels meg!» – ja, hadde Judas hatt et slikt sinn, da hadde Herren visselig forbarmet seg over ham.

Men så står det: «Da Judas, som forrådte ham, så at Jesus var blitt domfelt, angret han.» Nå kom angsten. Nå fikk Satan plage ham så mye han ville, og nå fikk Judas angre så mye han ville. Hva var så grunnen til at angeren kom over ham nettopp nå? «Da han så at Jesus var blitt domfelt», heter det. Av dette skjønner vi at Satan hadde gitt ham den tanken at så langt skulle det ikke gå med Jesus.

Satan hadde bildt ham inn: «Vær viss på at de ikke kan felle Jesus, for de kan ikke dømme ham uten lov.» Eller også: «Han er jo allmektig, vær viss på at ikke noe ondt skal ramme ham.»

Hadde vi vært der den gangen, ville ikke vi heller ha regnet ut at Jesus skulle falle i fiendenes hender – like lite som jødene den dag i dag kan forstå at den lovede Messias skulle være en slik Messias. Det var altså mange omstendigheter som gjorde Judas viss på at det han foretok seg, ikke kunne få så farlige følger.

Men nå så han hva han hadde gjort. Han våknet – men litt for sent. Alt hadde nå snudd seg så forferdelig for ham; hadde han visst dette kvelden før, kunne det ha vært hjulpet. Men nå fantes det ingen nåde og ingen Jesus lenger for ham. Og det ble et slikt rop, en slik angst og et slikt bulder inne i ham at han bestemte seg for å gå bort og henge seg – for å gjøre ende på hele lidelsen sin.

For det andre ser vi av teksten at Judas var en av dem som ville se før de ville tro Herrens ord. Vår lærefar Luther sier det så fortreffelig: «Vil du lære noe av Judas, så merk deg dette: Han fryktet ikke det minste da han på forhånd hørte tale om synden; men da det var blitt for sent, fryktet han.» Dette må vi alle ta til oss som et eksempel til advarsel.

Om du ikke frykter for deg selv når du hører Guds dom, men likevel trøster deg i hjertet med at slikt aldri kan hende deg – det som hendte Judas kvelden før – da kan du heller ikke få noen trøst når saken snur og du trenger den så sårt. Du er ulykkelig om du bare lytter til hjertet ditt. I alle fall bør jeg mistro det mitt eget hjerte gir meg inn når det sier: «Fred, fred, fred», selv om Jesus kanskje er langt borte.

Men når hjertet roper: «Her hjelper ingenting, du kan ikke lenger finne noen hjelp», da kan du være viss på at ordet sier noe annet. Ordet gir hjertet en frykt som leger, ikke en frykt som fører til fortvilelse. Å, om hver og en ikke fryktet noe annet enn sitt eget hjerte!

I den fortreffelige, åndrike boken «En kristens reise» fortelles det om samtalen mellom Kristen og Uvitende. Kristen spør hvordan det står til mellom Gud og hans sjel, og Uvitende svarer at det står godt til, «for», sier han, «hjertet mitt sier meg det». Da sier Kristen: «Spør min kamerat om jeg er en tyv! Er det ditt eget hjerte som sier deg det? Om ikke Guds ord vitner i denne saken, er alle andre vitnesbyrd slett ikke verdt noe.»

Og Guds ord sier: «Den som setter sin lit til sitt eget hjerte, er en dåre» (Ordsp 28,26).

Er du våken, ser du ikke annet enn elendighet hos deg selv. Da holder du din synd for den aller mest uforsvarlige og deg selv for den aller mest uverdige. I anfektelsens stund kan du ikke ha noen trøst i at du har vært oppriktig. Men djevelen lykkes alltid i å innbille hyklerne at alt er rolig og ingen fare på ferde. Derfor må vi huske at sannheten er stikk motsatt av det hjertet ditt sier. Gud gi oss denne vissheten!

Her ser vi, som alltid, at fienden først legger an på å gjøre mennesket selvsikkert og oppblåst – det gjorde han allerede i paradiset. «Har Gud virkelig sagt …?» het det. Da han fikk vite at det bare var ett tre de ikke måtte ete frukten av, sa han: «Gud vet at den dagen dere eter av det, vil øynene deres åpnes, dere vil bli slik som Gud» (1 Mos 3,1.5).

Nettopp slik hadde han også talt i Judas. Den angeren som dessverre kom for sent hos Judas, viste nettopp at han før ikke hadde hatt noen frykt for å gå fortapt. For djevelen hadde sagt: «Det er ikke farlig, det skal aldri gå så langt …»

La oss prente dette inn i oss, så vi ikke stoler på hjertets følelser og meninger, men bare på ordet, akkurat slik det står skrevet. Synder som du ellers skjelver for, blir småting når du bare gir akt på det hjertet ditt føler. Selv om ordet sier at djevelens forhekselse og bedrag ender i fortvilelse, mener hjertet ditt: «Det ordner seg nok; jeg skal nok passe meg så det og det ikke hender meg.»

Får djevelen tale slik i deg, må du ta det som et skjult og forferdelig tegn. Å følge lysten fritt og likevel si: «Det skal nok gå bra» – å nei, det går aldri bra! Dette bør en kristen prente inn i seg.

Du leser for eksempel apostelens ord: «Far ikke vill! Verken horkarer eller avgudsdyrkere eller ekteskapsbrytere eller de som lar seg bruke til unaturlig utukt, eller menn som øver utukt med menn, eller tyver eller pengegriske eller drankere eller baktalere eller røvere skal arve Guds rike» (1 Kor 6,9–10).

Men lever du i noen av disse syndene, er det nettopp slikt du driver med. Likevel mener du at det egentlig ikke er noen fare på ferde. For – slik tenker for eksempel en pengegrisk – «skal en ikke prøve å få så mye en kan? En tar det jo bare fra sin Far.»

En tenker bare på hvordan en skal vinne så mye som en trenger. Men merk deg: Nettopp derfor kan en ikke ta ordet til hjertet – det er ikke rom for ordet når de verdslige bekymringene fyller hele hjertet.

Vi peker særskilt på denne snaren, for ingenting er farligere enn pengegriskheten. Merk deg at Jesus sier på ett sted at nettopp dette «kveler den gode sæden» (Matt 13,22), og på et annet sted at det «hindrer de innbudte i å komme til bryllupet» (Luk 14,18–20). Hjertet blir opptatt av det. Derfor blir pengegriskheten også kalt en av «kjødets gjerninger» i Galaterbrevet kapittel 5.

Slik er det også med drukkenskapen. En har jo bare med Guds gaver å gjøre, uskyldige ting, slik de var før syndefallet. Skulle det være farlig? Å nei, slett ikke, mener en. Og slik er det med hver eneste syndesnare som djevelen fanger sjeler i. Se, det var slikt som hadde brakt Judas i denne ulykkelige tilstanden. Først hadde han bare lånt litt av kassen, men siden kunne han ikke holde hånden tilbake.

Og hvilken dranker tenker på at han ved stadig å drikke vin pådrar seg en ødeleggelse som ikke står til å hjelpe?

Men hvordan kom drankeren i den tilstanden som apostelen sier om: «De skal ikke arve Guds rike»? Jo, på samme måte som den pengegriske. Det er blitt hans lidenskap; nå må han ha drikken. Drankeren er fanget av sitt begjær. Og nå er han lettsindig der han burde være alvorlig. Han holder ikke ut alvorlige betraktninger, for det er blitt hans lidenskap å være lettsindig. Å, hvem hadde trodd at den tilsynelatende uskyldige begynnelsen skulle få en slik ende?

Men først hvisker djevelen til den pengegriske og drankeren: «Er det galt at jeg gjør bruk av det Jesus brukte, han som ble beskyldt for å være en fråtser og vindrikker, tolleres og synderes venn? Er det galt at jeg bruker det Gud har gitt?» Du har rett i at det er uskyldige ting du har med å gjøre; men med slike uskyldige ting blir du ulykkelig.

La oss bruke dette på alle synder, for nøyaktig det samme gjelder tyveri, utukt og mye mer. Å, hvor farlige disse tilsynelatende uskyldige tingene blir når en driver avgudsdyrkelse med dem!

Men hvordan skal jeg da bruke disse jordiske tingene? Jo, gi Gud æren for dem, og våk over at ikke noe får ta deg til fange. Paulus sier: «Jeg har lov til alt – men jeg skal ikke la noe få makt over meg!» (1 Kor 6,12).

En skal jo elske sin far og mor og sin ektefelle; det har Jesus befalt. Ja visst, men Jesus har også sagt at de blir deg til hinder når du elsker dem høyere enn Gud. Det ser vi hos den rike unge mannen. Han kunne ikke følge noen annen enn sin avgud, og det var rikdommen.

Å bli aktet av mennesker er det heller ikke noe galt i. Og likevel blir det til fall og ulykke når du er slave under den avguden. Vi sier ikke at du går fortapt bare av den grunn – nei, for vi ser at Peter etter sitt fall ble en trofast bekjenner av Kristus hele livet. Men holder du fast ved avgudsdyrkelsen livet igjennem, da går du fortapt.

Slik gikk det med det meste av folket på Kristi tid. Slik gjorde særlig Pilatus. Mot bedre vitende tenkte han: «Hva vil keiseren si om jeg lar Jesus gå fri?» Og så falt han og gikk fortapt for den avguden som het «keiserens gunst». Han var jo også på vei til å høre kallet, så han forsvarte Jesus og ville sette ham fri.

Slik som det var med Pilatus, er det også med mange kristne. «Hva vil far og mor og slektningene mine si om dette?» tenker en. Og så går en fortapt for deres vennskaps skyld.

Dette er nå sagt for å forklare hva avgudsdyrkelse er, og for at vi skal forstå hvorfor den regnes blant de «kjødets gjerninger» som det tales om i Korinterbrevet. «Ta dere i vare for avgudene!» (1 Joh 5,21). Og vil du vite om ikke også du er en avgudsdyrker, så spør Herren; da skal du nok få visshet om det.

Dette må du nå merke deg: Er du pengegrisk eller en dranker, eller lever du i en annen last, da fører det deg til fordømmelse. For når du hører Guds ord, hjelper det deg ikke at du hører, så lenge du fortsetter å leve i disse syndene. Du håper jo – men se, nettopp på denne måten ble Judas bedratt. På samme måte lever den ene i vellyst blant mennesker og den andre i hat mot sine medmennesker.

Nå sier Jesus deg at den gode sæden blir kvalt under slike forhold. Du blir fordømt fordi du er fanget og er en slave av synden. Men ellers sier Guds ord: «Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull» (Jes 1,18).

Et troende hjerte vegrer seg for å gi rom for selv det aller mest uskyldige når det kan bli en årsak til synd og fordervelse. Skal du da leve i hat, så du ikke tåler den eller den? Eller skal du elske deg selv, så

du alltid skal være den beste? Å, forskrekkelig, forskrekkelig! Du må tilgi om du selv vil få tilgivelse.

Lever du i slike synder, men har det likevel godt og fredelig i hjertet, å, da står du på Judas Iskariots side. Han visste godt hvordan det sto til med ham, men han trodde ikke ordet som refset ham.

Du derimot tviler ofte på at du er benådet, selv om du slett ikke står der Judas sto. Du kan for eksempel være kjøpmann, ha en gård eller en hustru, men likevel er du redd for at hjertet skal feste seg ved det. Hvem kan være uten fristelser når en er våken?

Derfor er den en Judas som ikke frykter det han vet er synd; du derimot vet ikke riktig hva du gjør, men frykter likevel. «Jeg gir nok til de fattige», sier du, «og prøver å gjøre godt; men hvem kan være fri for frykten for at det henger noe ondt ved det? Jeg kunne jo gjøre mye mer godt enn jeg gjør.» Eller du sier: «Jeg vet alt dette og synder likevel. Jeg ligger nok ved nådestolen, men jeg er redd for at jeg er en Judas.»

Se, slik står det til med de troende. De frykter for seg selv. Men til dem sier Gud i ordet at de ikke trenger å engste seg.

Videre hører vi i teksten at den arme Judas kastet de tretti sølvpengene fra seg til yppersteprestene og sa: «Jeg har syndet da jeg forrådte uskyldig blod!» «Å ve, disse pengene! Det var de som bedro meg.»

Det første djevelen ga Judas inn, var at synden hans «slett ikke var så farlig». Det andre djevelen hadde holdt fram for ham, var «hvor godt det ville være for ham å gjøre det». Slik viste han også Eva i paradiset hvor stor nytte hun kunne ha av å ete den forbudne frukten.

Med slikt fyller han hjertet i fristelsens time. Og dette er djevelens fryktelige makt: For det første sier han oss at saligheten kan vinnes likevel, selv om vi ikke gjør oss fri fra det eller det. For det andre viser han oss hvor godt og nyttig det han frister oss til, ville være for oss. Dessuten egger han opp følelsene, så en mener at en trygt kan gjøre knepet, selv om en vet at det ikke er helt riktig.

En annen får han til å falle, og han holder den falne i falsk trygghet ved å si: «Ja, tenk om du ble uvenner med ham, eller om den og den ikke ville snakke med deg mer! Å, tenk så forferdelig det ville være!» Å, så forskrekkelig når djevelen skyter med slike piler – og det mot hvem som helst! Vi trenger å be flittig.

Det går oss da som i det synet en av de gamle lærerne har fortalt om. Han så hele verden omspent av et nett. Han ble redd, for han forsto synet, og sa: «Hvordan skal en komme ut herfra?» Da hørte han en røst fra himmelen som sa: «Den ydmyke.» Ja, det er bare den ydmyke som skal komme igjennom.

Derfor ser vi også at djevelen legger så mye an på at vi selv skal synes vi er så gode og fortreffelige, og at vi ikke skal frykte for oss selv eller rope til Herren. Uten tvil hadde Judas hatt så store gaver at han av den grunn satte seg selv høyere enn de andre. Til dette kom så fristelsen til å ville ha penger. Men tenk: I stedet for glede av pengene fikk han evig pine og kval.

Vi har nå sett hvordan djevelen hadde ført Judas i synd. Nå må vi også tenke over den fortvilelsen som djevelen siden plaget ham med. Av Jesu ord: «Det hadde vært godt for det mennesket om han aldri var født» (Matt 26,24), forstår jeg at Judas aldri skulle komme tilbake slik Peter gjorde; for Jesus hadde profetert om dem begge. Til Peter sier Herren: «Jeg ba for deg at din tro ikke måtte svikte» (Luk 22,32).

Hadde Judas trodd det Jesus hadde sagt, da kunne verken denne eller noen annen synd ha stengt ham ute fra nåden. Du gjør et betenkelig og utillatelig unntak fra evangeliet når du mener at Judas' synd var av en slik art at den ikke kunne tilgis. Slik lærer ikke Skriften.

«Jo, men synden mot Den Hellige Ånd», sier du, «den kan jo ikke bli tilgitt?» Det er sant. Men vi må merke oss at Gud ikke ser på hvor stor synden er; Jesu ord om denne synden gjelder slike som aldri søker nåde. Johannes sier at en ikke engang skal be for slike (1 Joh 5,16). Og en annen apostel sier: «En forferdelig gru for dom, og en nidkjærhetens brann som skal fortære de gjenstridige» (Hebr 10,27).

Men vi ser av Guds ord at hver den som blir fristet av djevelen og faller i synd, men kommer tilbake til Herren, blir frelst og salig. Judas derimot kom aldri til Jesus. Han kom nå til dem han sist hadde talt med, men han gikk ikke til Jesus eller til hans ord. Derfor kunne han ikke ta ordet til trøst nå, like lite som han kunne det før.

Han gikk tilbake til yppersteprestene og de eldste og sa: «Jeg har syndet da jeg forrådte uskyldig blod!» Ingen av dem kunne si noe mot det; ingen maktet å si at Kristus hadde spottet Gud, enda de hadde dømt ham til døden nettopp for det. Nå sa de ikke et ord, og det viser at

de godt visste hvem Jesus var. Men de hadde forherdet hjertene sine, så de ikke lot seg motsi, men handlet mot bedre vitende.

De hadde ikke engang så mye «trøst» å gi Judas som disse ordene: «Du er ulykkelig i tid og evighet»; de sa bare: «Hva kommer det oss ved? Det blir din sak.» Og slik «trøster» djevelen alltid! Har du tjent ham og verden trofast, får du til slutt denne lønnen: «Ta det du har krav på, og gå din vei! Hva kommer det oss ved?»

Å, dette er et forskrekkelig eksempel! Hvordan står det nå til med oss i denne byen? Hvor mange er det ikke som har innlatt seg med synden, handlet med synden og fulgt synden, men som siden, da straffen fulgte etter synden, fikk høre disse ordene: «Hva kommer det oss ved?» Måtte vi bevare i hjertet den lærdommen vi kan ta av Judas. Ordet betydde ingenting for ham.

Måtte vi alvorlig tenke over dette, så vi ikke gir akt på våre følelser og meninger, men akter på det Gud sier i ordet. Husk dette: Du kan ikke bli salig når hjerterommet er opptatt av handel, gårdsdrift og annet. Jesus sier at ordet ikke kan virke så lenge hjerterommet er opptatt av noe annet som stenger ham ute.

Du kan være viss på at du ikke blir salig bare fordi du tar imot nattverden på dødsleiet; tvert imot blir du et forferdelig eksempel på en som ikke ble frelst.

Her hjelper det ikke å si: «Herre, Herre!» «Ikke enhver som sier til meg: Herre, Herre! skal komme inn i himlenes rike» (Matt 7,21). Men tro på Herren og gjør hans vilje, slik han sier i sitt ord. Tro ikke djevelen når han framstiller synden for deg som ufarlig og svært nyttig. Forsak synden og bøy deg under nåden og Guds kraft. Men du må også rope til ham.

Vil du da lære noe av dette eksemplet til advarsel, så er det dette: Rop til Herren om hans nåde, og vokt deg for anledningen til synd.

Men går det deg likevel så ille at du faller, og djevelen da preker for hjertet ditt slik han gjorde for Judas, da må du gå stikk mot dine egne meninger og følelser og midt i synden gå til Jesus og lære hva han vil gjøre med syndere.

Og han sier: «Vend tilbake, frafalne barn! Jeg vil lege deres frafall. … Jeg vil forlate deres misgjerning og ikke lenger minnes deres synd» (Jer 3,22; 31,34). Han sier også ved Jesaja: «Kom og la oss gå i rette med hverandre, sier Herren. Om deres synder er som purpur,

skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull» (Jes 1,18).

Følger du derimot Judas' eksempel og ikke vil høre det Herren sier i ordet, men går bort fra ham og hans ord, kommer du aldri fram til det salige målet. Du må altså ta det «uforferdede spranget», som Luther sier, og gå til Jesus akkurat som du er – særlig fordi du ikke mister noe ved å tro for mye. For du er i alle fall ulykkelig hvis ikke dette hjelper.

Du må skynde deg, for jo lenger du nøler, desto mektigere blir synden, og til slutt får du ingen kraft til å komme. Bare når Herren vil gi, kan jeg ta. Derfor er det så enkelt å ta imot nettopp nå, mens han byr fram tilgivelse. Har jeg tilgivelse fra ham, er jeg salig. Derfor legger djevelen også all sin flid i å holde oss tilbake med falske forspeilinger, slik han gjorde med Judas.

Men hvem skal jeg tro, om ikke Gud selv? Han sier: «Jeg vil glede meg over dem og gjøre vel mot dem» (Jer 32,41). «Skulle jeg ha behag i den ugudeliges død? sier Herren Herren. Mon ikke heller i at han vender om fra sin vei og lever?» (Esek 18,23).

Herren har ingen lyst til å fordømme, å nei! Jesus sier: «Om noen tørster, han komme til meg og drikke!» «Den som tror på meg, skal leve om han enn dør» (Joh 7,37; 11,25). Og særskilt taler han til de sjelene som strever og er tynget: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28). Han har lidt så mye og slitt seg ut nettopp for å frelse syndere.

Gud gi oss nåde til å tro hans ord i alt som hender oss, hvordan vi enn har det. Du kommer ikke fram til ham så lenge du ser etter det som behager deg mest. Tal derfor med Herren. Han vil gi deg nåde og kraft til å bli hans egen i tid og evighet. Dette gi han oss for sin evige kjærlighets skyld! Amen.

* * *

Å Herre Jesus Kristus, forbarm deg over oss alle! Forbarm deg over oss som får høre ditt ord og kjenner din vilje. Nå har vi sett enden på «en av de tolv», en som det sto en stol klar for i himmelen, men som gikk bort. Å Herre, la det være oss en advarsel, så vi ser at det ikke hjelper oss å være disipler, men at vi må vokte oss for djevelens forheksing når han prøver å innbille oss at synden ikke er så farlig.

Lær oss å tro at det ikke skader oss om vi blir tuktet for syndens skyld, men lær oss å ligge for dine føtter og frykte forheksingen. Å

Herre, hjelp og frels! Kom oss til hjelp i vår nød og pleie oss slik vi trenger det. Gi oss alle den trøsten at vi forstår at du har tatt dødens forbannelse fra oss. Deg være ære, takk og lov i all evighet!

Behold dem som du har vunnet med din kjærlighet. Bevar dem fra «kjødets lyst», «øynenes lyst» og «hovmodig skryt». Hjelp oss alle, så synden ikke får ta noen av oss til fange, men at vi får følge deg i denne korte, men viktige tiden, hjem til ditt himmelske rike. Hør oss, milde Herre Gud! Ja, du har lovet og sagt: «Jeg vil forlate deres misgjerning og ikke lenger minnes deres synd.» «Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger.» Å Herre, tal slike ord til oss, så vi får trøst og fred hos deg.

Hør oss, Herre, vår Gud! Hør og hjelp alle som er i fare og fristelse. Driv bort fristelsene til synd, men driv også bort fortvilelsen etter synden. Vi ber deg også for dem som ikke er dine, men lever og trives i verdens usle forfengelighet: Forbarm deg over alle! Forbarm deg over våre nærmeste og slektninger, ja, over alle mennesker. Alle er like dyrebare for deg; hjelp alle og gi alle din nåde! … Amen.

Niende betraktning

Onsdag 20. mars 1861

Jesus, lær meg rett betenke
din så bitre, dyre død …

Slik sukker vi igjen i ditt navn, Jesus, og ber deg: Åpenbar deg for oss. Gi oss en kjærlighet til deg som viser seg, ikke bare i ord, men også i gjerning. Forbarm deg over oss. Du ser at vi ingenting makter; vi er ikke i stand til å tenke noe godt av oss selv. Du ser at vi nå kommer kalde og døde fra våre jordiske gjøremål.

Vi har ingenting som tjener til liv og gudsfrykt, om vi ikke får det fra deg. Hva kan vi gjøre? Ingenting. Men du kan og vil gi oss nåde. Vi takker og priser deg. Gi at noe av det vi nå betrakter, blir til glede for oss – til trøst og veiledning, eller til vekkelse og bedring. Hør oss, du kjære Frelser, som kan og vil lede oss i nåde! Amen.

Vi fortsetter nå med å betrakte fjerde avsnitt av lidelseshistorien, som handler om hva Kristus gjør og lider hos de verdslige dommerne, Pilatus og Herodes.

> Men yppersteprestene tok sølvpengene og sa: «Det er ikke tillatt å legge dem i tempelkisten, for det er blodpenger.» De rådslo da med hverandre og kjøpte så pottemakerens åker for pengene, til gravsted for fremmede. Derfor blir denne marken kalt Blodåkeren den dag i dag. Da ble det oppfylt som var talt ved profeten Jeremia, som sier: «Og de tok de tretti sølvpengene, den verdsattes verdi, ham som Israels barn lot verdsette, og de ga dem for pottemakerens åker, slik Herren hadde påbudt meg.» (Matt 27,6–10)
>
> De førte så Jesus til borgen. Det var tidlig på morgenen. Selv gikk de ikke inn i borgen, for at de ikke skulle bli urene, men kunne ete påske. Pilatus gikk da ut til dem og sa: «Hva slags anklage fører

dere mot denne mannen?» De svarte og sa til ham: «Var han ikke en ugjerningsmann, da hadde vi ikke overgitt ham til deg.» Pilatus sa da til dem: «Ta ham dere, og døm ham etter deres lov!» Judeerne sa til ham: «Vi har ikke rett til å ta livet av noen.» Det var for at det ordet skulle bli oppfylt som Jesus hadde sagt da han ga til kjenne hva slags død han skulle dø. (Joh 18,28–32)

Pilatus gikk da inn i borgen igjen. Han kalte Jesus fram for seg og sa: «Er du jødenes konge?» Jesus svarte ham: «Sier du dette av deg selv, eller har andre sagt deg dette om meg?» Pilatus svarte: «Jeg er vel ikke en jøde! Det er ditt eget folk og yppersteprestene som har overgitt deg til meg. Hva har du gjort?» Jesus svarte: «Mitt rike er ikke av denne verden. Var mitt rike av denne verden, da hadde mine tjenere kjempet, så jeg ikke skulle bli overgitt til judeerne. Men nå er mitt rike ikke av denne verden.» (Joh 18,33–36)

Pilatus sa da til ham: «Men konge er du altså?» Jesus svarte: «Du sier det, jeg er konge. Til dette er jeg født, og til dette er jeg kommet til verden, at jeg skal vitne for sannheten. Hver den som er av sannheten, hører min røst.» Pilatus sier til ham: «Hva er sannhet?» (Joh 18,37–38) Men Pilatus sa til yppersteprestene og folket: «Jeg finner ingen skyld hos denne mannen.» (Luk 23,4) Og mens yppersteprestene og de eldste anklaget ham, svarte han ingenting. Da sier Pilatus til ham: «Hører du ikke alt det de vitner mot deg?» Men han svarte ham ikke på et eneste ord, så landshøvdingen ble meget forundret. (Matt 27,12–14)

Men de presset på og sa: «Han oppvigler folket ved å lære over hele Judea. Han begynte i Galilea, og nå er han kommet helt hit.» Da Pilatus hørte dette, spurte han om mannen var galileer. Og da han fikk vite at han var fra Herodes' myndighetsområde, sendte han ham til Herodes, som også var i Jerusalem i de dagene. Da Herodes fikk se Jesus, ble han meget glad. Han hadde i lang tid ønsket å få se ham, for han hadde hørt om ham. Nå håpet han å få se et tegn av ham. (Luk 23,5–8)

Han spurte ham da med mange ord, men Jesus svarte ham ingenting. Yppersteprestene og de skriftlærde sto der og anklaget ham heftig. Også Herodes med krigsfolkene sine hånet og spottet ham. De la en hvit kledning om ham og sendte ham tilbake til Pilatus. Denne dagen ble Herodes og Pilatus venner. Tidligere hadde det vært fiendskap mellom dem. (Luk 23,9–12)

> Pilatus kalte da sammen yppersteprestene og rådsherrene og folket. Han sa til dem: «Dere har ført fram for meg denne mannen som en folkeforfører. Og se, nå har jeg forhørt ham i deres nærvær. Men jeg har ikke funnet denne mannen skyldig i noe av det dere anklager ham for. Herodes heller ikke, for jeg sendte dere til ham. Og se, han har ikke gjort noe som fortjener døden. Derfor vil jeg refse ham og så gi ham fri.» (Luk 23,13–16)
>
> Men hver høytid pleide landshøvdingen å gi dem én fange fri, den som de ba om. Nå var det en som hette Barabbas, som satt fengslet sammen med noen andre opprørere. De hadde begått et mord under oppstanden. Folket kom nå opp og begynte å be Pilatus om å gjøre for dem som han pleide. Men Pilatus svarte dem og sa: «Vil dere at jeg skal gi dere jødenes konge fri?» For han visste at det var av misunnelse yppersteprestene hadde overgitt Jesus til ham. Men yppersteprestene egget folket til å be om at han heller skulle gi dem Barabbas fri. (Mark 15,6–11; Matt 27,15)
>
> Pilatus talte da igjen til dem, for han ville gjerne gi Jesus fri. Men de ropte tilbake: «Korsfest! Korsfest ham!» For tredje gang sa han til dem: «Hva ondt har da denne mannen gjort? Jeg har ikke funnet noen dødsskyld hos ham. Derfor vil jeg refse ham og så gi ham fri.» Men de trengte på med høye rop og krevde at han skulle korsfestes. Og skrikene deres og yppersteprestenes fikk overtaket. (Luk 23,20–23)

Herre, hellige oss i din sannhet! Ditt ord er sannhet. Amen.

Det første vi møter i teksten som ble lest, er at yppersteprestene holdt rådslagning om hva de skulle gjøre med pengene, etter at Judas hadde kastet de tretti sølvpengene inn i templet. «Det er ikke tillatt å legge dem i tempelkisten», sa de, «for det er blodpenger. De rådslo da med hverandre og kjøpte så pottemakerens åker for pengene, til gravsted for fremmede. Derfor blir denne marken kalt Blodåkeren den dag i dag.»

Og evangelisten gjør oss oppmerksom på at det ved denne handelen ble oppfylt en profeti. Han sier nemlig: «Da ble det oppfylt som var talt ved profeten Jeremia, som sier: Og de tok de tretti sølvpengene, den verdsattes verdi, ham som Israels barn lot verdsette, og de ga dem for pottemakerens åker, slik Herren hadde påbudt meg.»

Når evangelisten så utførlig forteller hva de gjorde med disse blodpengene, denne blodsprisen, aner vi at det ligger noe betydningsfullt

i denne hendelsen. Ja, det ligger noe forferdelig og grusomt i den for de vantro jødene, som forkaster sin Frelser, men noe trøsterikt for alle troende, særlig for dem som ikke hører til eiendomsfolket. Her står det nemlig at det for de pengene Jesus ble solgt for, ble kjøpt en åker til gravsted for fremmede.

Det bør vi vite: Disse ordene finner vi igjen hos Sakarja, ikke hos Jeremia. Mange spør hvorfor de står hos Sakarja og ikke hos Jeremia. Kanskje hører de til en del av Jeremias skrifter som er gått tapt; det kan jo hende at noe av det han skrev, ble borte i løpet av århundrene, før alle profetenes skrifter ble samlet på ett sted. Men Jeremia skildrer likevel den samme hendelsen enda mer utførlig enn Sakarja, om ikke med de samme ordene.

I Sakarja 11, der nettopp disse ordene står, heter det: «Deretter sa jeg til dem …» Hvem denne «jeg» er, finner vi i det som går foran: Der står det at det var Herren Gud som befalte profeten å røkte fårene, det vil si Jerusalems innbyggere.

Men siden sier Herren Gud hvorfor han ikke vil skåne Jerusalems innbyggere. Han, den gode hyrde, sier: «Så røktet jeg slaktefårene, ja, også de usleste av fårene. Jeg tok meg to staver, den ene kalte jeg Godhet, og den andre kalte jeg Samband. Og jeg røktet fårene.»

Men se nå hvordan det endte da de ikke aktet ham, den gode hyrde. Han sier: «Om dere så synes, så gi meg min lønn, men hvis ikke, så la det være! Så veide de opp til meg min lønn, tretti sølvpenger. Da sa Herren til meg: Kast dem bort til pottemakeren, den herlige pris som jeg er aktet verd av dem! Og jeg tok de tretti sølvpengene og kastet dem inn i Herrens hus til pottemakeren. Så brøt jeg i stykker den andre staven, Samband, for å gjøre brorskapet mellom Juda og Israel til intet».

Fra den tid delte Israels folk seg i to riker, Juda og Israel. Slik er denne historien i korte trekk. Så snart jødene hadde forkastet den gode hyrde, ble de spredt.

Men enda mer utførlig taler Jeremia om denne saken i kapittel 19: «Gå og kjøp en leirkrukke hos pottemakeren, og ta med deg noen av folkets eldste og av prestenes eldste. Gå så ut til Hinnoms sønns dal, som er utenfor Solporten.» Slik ble stedet kalt der pottemakeren bodde – eller «Slipesteinsporten», som den egentlig het; der fantes det mange slipesteiner og andre steiner som pottemakeren arbeidet med.

Deretter står det hva han skulle gjøre der: «... og rop der ut de ordene jeg vil tale til deg! Du skal si: Hør Herrens ord, dere Judas konger og Jerusalems innbyggere! Så sier Herren, hærskarenes Gud, Israels Gud: Se, jeg fører ulykke over dette stedet, så det skal ringe for ørene på hver den som hører om det, fordi de forlot meg og ikke aktet dette stedet hellig. De brente røkelse der for andre guder, som de ikke kjente, verken de eller deres fedre eller Judas konger. Og de fylte dette stedet med uskyldiges blod. De bygde offerhauger for Ba'al for å brenne sine sønner i ilden til brennoffer for Ba'al, noe som jeg ikke har påbudt og ikke har talt om, og som ikke er oppkommet i mitt hjerte. Se, derfor skal dager komme, sier Herren, da en ikke lenger skal kalle dette stedet Tofet eller Hinnoms sønns dal, men Drapsdalen.»

Hinnoms dal var, som kjent, det avskyelige stedet der en kastet likene av dem som ikke fikk bli begravet på Israels gravplasser. Og da barn ble myrdet under Manasse, kastet en likene deres der. Så langt hadde avgudsdyrkelsen fått innpass blant jødene at de brakte brennoffer til Molok og bygde et alter for denne avguden. Derfor beholdt stedet navnet «Hinnoms dal» som et forbilde på helvete, som Jesus taler om i Bergprekenen: «Den som sier: Du dåre! skal være skyldig til helvetes ild» (Matt 5,22).

Men så står det videre: «Og på dette stedet vil jeg gjøre Judas og Jerusalems planer til intet. Jeg vil la dem falle for fienders sverd og for de menns hånd som står dem etter livet. Jeg vil gi deres døde kropper til føde for himmelens fugler og for jordens dyr. Denne byen vil jeg gjøre til et skremsel og en spott. Hver den som går forbi, skal bli forferdet og spotte over alle dens plager.»

Denne første straffedommen over jødene var et forspill til det Herren gjorde med folket da Jerusalem til slutt ble ødelagt. Profeten sier at angsten og nøden skulle bli så stor og fiendene skulle trenge dem så hardt at de til og med skulle ete sine egne barn.

Vi vet også fra historien at disse forferdelige tilstandene inntraff da Jerusalem ble ødelagt. Nøden ble så stor at de til og med ble tvunget til å ete sine egne barn. Men det var følgen av at de solgte sin Herre, den gode hyrde, som ville samle dem i sin favn slik en høne samler kyllingene sine under vingene. Slik gjorde Herren med dem fordi de dømte ham til døden.

Dette er den ene betydningen disse ordene har. Men de har også en annen mening. I teksten vår tales det om et «gravsted for fremmede». I Jerusalem fantes det ikke noe slikt, enda det var helt nødvendig, for det var alltid mange fremmede på besøk i byen. Men nå besluttet yppersteprestene å kjøpe et slikt gravsted for de fremmede for disse blodpengene. For denne blodsprisen får altså også de fremmede plass i den hvilen som de troende skal oppstå fra til herlighet.

Både staven «Godhet» og staven «Samband» blir nå brutt i stykker. I samme øyeblikk som straffedommene ble fullbyrdet over Jerusalems innbyggere, skulle nådedommene komme de fremmede og elendige til gode. Kanskje får vi senere bedre anledning til å tale om det. Nå skal vi se hva mer vi har å hente i teksten vår.

Her fortelles det hvilket sinnelag jødefolket hadde da de solgte sin Herre, og det er lærerikt. Det gagnet sjelene våre får av Kristi lidelse, avhenger av hvilket sinnelag vi har. Her står det at jødene ikke kunne tåle tanken på at disse pengene lå i offerkisten; de måtte ta dem ut derfra og sa: «Det er ikke tillatt å legge dem i tempelkisten, for det er blodpenger.» Så nidkjære var de.

Dette var det første vi skulle legge merke til. Det andre var at de ikke kunne gå inn da de kom til borgen. Hvorfor ikke? Jo, av nidkjærhet for religionen – «for at de ikke skulle bli urene», som det står her. Til minne om Herrens store nåde mot fedrene feiret de påsken, som var et forbilde på det store påskelammet; apostelen sier jo: «For vårt påskelam er slaktet, Kristus» (1 Kor 5,7).

Da de nå fulgte Jesus til Pilatus, hadde de med seg anklagen om at han hadde sagt at han var Guds Sønn – det var det de hadde anklaget ham for hos yppersteprestene. Nå tidde de om det, for Pilatus var en hedning. I stedet sier de at han påsto å være konge, og «du som er keiserens venn, får vel dømme i den saken», mener de.

Å, dette er det grusomste en kan høre om i Skriften: hykleri og falskhet. De la stor vekt på småting, men det største i loven lot de ligge. Ja, Matteus skildrer nettopp hykleriet deres i kapittel 23.

Og dette er skrevet, ikke bare for dem, men også for oss. Vi skal ikke lese det som om det bare gjaldt dem, men lese det slik at vi våkner opp av det. Ingen tilstand er mer forferdelig enn denne, for den fører døden med seg.

La oss nå høre hvordan hykleriet deres blir skildret på dette stedet: «Ve dere, skriftlærde og fariseere, dere hyklere, som gir tiende av mynte og anis og karve, men lar ugjort det som veier tyngre i loven: rettferd, barmhjertighet og troskap. Dette burde gjøres, og det andre ikke forsømmes. Blinde veiledere! Dere avsiler myggen, men sluker kamelen! Ve dere, skriftlærde og fariseere, dere hyklere, som gjør beger og fat rene utvendig, men innvendig er de fulle av rov og urenhet. Du blinde fariseer! Rens først begeret og fatet innvendig, så at også det utvendige blir rent! Ve dere, skriftlærde og fariseere, dere hyklere, som ligner kalkede graver som utvendig er vakre å se til, men innvendig er fulle av dødningeben og all slags urenhet. Slik synes også dere i det ytre rettferdige for folk, men innvendig er dere fulle av hykleri og lovløshet.»

I denne teksten ser vi tydelig hvordan det står til med disse fariseerne. La oss derfor, som sagt, prøve og ransake oss selv, så vi ikke i det skjulte eller på noen annen måte lever i noe av det som blir holdt fram her, så vi bare er fromme for menneskers øyne, men ikke for Herren. Han ser etter det indre, ikke på det ytre: om det finnes en frukt som bærer preg av det indre livet.

Se, det er hykleri når en av og til ber til Gud og holder de ytre formene slik fariseeren gjorde, han som sa: «Jeg faster to ganger i uken og gir tiende av alt jeg tjener» (Luk 18,12). Du har nidkjærhet for Gud. Men hvordan står det til i det indre, i dypet – er det like alvorlig der? Se, alt må være like oppriktig, rent og klart for Herren, ellers er det bare hykleri.

Vi vet at det ikke er galt å holde de ytre reglene; de bør holdes. Men det ene bør gjøres, og det andre ikke forsømmes. Fariseeren sier at han faster. Det hadde han gjort til en regel som han måtte holde.

Slik er det med fariseerne ennå i dag. En må ikke banne eller noe slikt, og slik må en ikke tale – men hjertet er fullt av hovmod, så en ser med forakt på tolleren og mener seg å stå så høyt over ham.

Slik er det også, som Jesus sier: En blir ikke var «bjelken i sitt eget øye», men er likevel ivrig etter å ta ut «flisen i sin brors øye». Å leve ordentlig og nøyaktig i det ytre, men likevel være uten Gud, har Jesus framstilt i det grove bildet vi nevnte: «Dere avsiler myggen, men sluker kamelen» (Matt 23,24).

Fariseerne var svært nøye med håndvaskingen, som jødene alltid måtte utføre før måltidene. Slik er det med fariseerne til alle tider: De er svært nøye med å holde de ytre formene.

Men aldri har de gått gjennom den omvendelsen som Skriften taler om, og heller ikke har de tatt imot Kristus som sin eneste venn og hjelper – og likevel skal han være deres venn. En slik tilstand er jo forferdelig. Det er grufullt når synden er stor for Gud, men liten for mennesker.

Jesus sier: «… men lar ugjort det som veier tyngre i loven: rettferd, barmhjertighet og troskap.» Med rettferd menes her lovens knusende dom.

Og barmhjertigheten akter de heller ikke. De er så nidkjære at de ikke kan avbryte bønnen og gå fra den, selv om det lå en døende der og ba om en dråpe av noe som bare de hadde, og som kunne hjelpe om han bare fikk det straks. De kunne ikke gi ham det, «for nå var det bønnetimen deres», som Luther sier.

Jødene er nå så strenge at de ikke kan gå inn i borgen for ikke å bli urene. Men å føre Jesus i døden og rope: «Gi oss Barabbas fri!» – det kan de. Så grovt er hykleriet deres.

Slike hyklere kan ikke ta så mye som verdien av en knappenål, men å forakte og skade nestens gode navn og rykte, det kan de. «Å, jeg sier bare et ord i fortrolighet til vennen min», heter det da. Og dette er noe som har fått innpass til og med blant de kristne.

Det går ofte slik til at du vil være på vakt, og da bryr du deg mindre om hvordan du går fram; men det kan godt hende at det er noens gode navn og rykte som lider skade av det.

Det er ingen dolk du støter gjennom et menneskehjerte, men tungen din kan som et skarpt sverd gi slike dolkestøt at det hadde vært bedre om du brukte dolken, enn at du spredte og avslørte nestens feil. Fikk alt bare være som det er, ble det ikke så farlig.

Slikt skjer lett, og derfor bør vi passe oss for det. Det hender meg, det hender deg, ja, det hender alle mennesker. Kanskje mener du ikke noe ondt med det; men det hender jo likevel ofte at det kommer fram til den det rammer, og gir ham mang en søvnløs natt.

La oss tenke over dette. Liker ikke du at folk taler vel om deg? Du vil så gjerne at det blir sagt noe godt om deg, men du vil nødig høre noe ondt.

Mange har tatt det tungt at andre ikke har vist dem et vennlig ansikt. For når nettopp det samme hender meg som jeg selv påfører andre uten å tenke over hva jeg gjør mot dem, da gjør det meg svært vondt. Kjærlighetens alminnelige lov er: «Alt dere vil at menneskene skal gjøre mot dere, gjør det også mot dem!» (Matt 7,12).

La oss begynne med hovedsaken. Det er hykleri når du går forbi hovedsaken: kjærlighetens tjeneste. Om jeg gjør aldri så mye godt, men ikke gjør det i kjærlighet, så vet Gud ikke av noe godt i det. Derfor sier apostelen: «Bli ingen noe skyldig, annet enn det å elske hverandre! For den som elsker sin neste, har oppfylt loven» (Rom 13,8).

Vi taler nå om det som har hendt i vår kirke: at læren om rettferdiggjørelsen stadig er blitt forvrengt. Slik gikk det på reformatorenes tid: Læren om rettferdiggjørelsen var forvansket, og Guds lov var trengt ut av menneskebud. Folk trakk seg bort fra verden rundt seg og gikk ut i ørkenen, eller, som Luther sier, en «kledde seg i en grå kappe og så sur ut», mens en forsømte de fattige som sto en nærmest, og som en skulle ha tatt seg av.

Å, så ofte er det som Jesus sier, at de «har gjort Guds bud ugyldig på grunn av deres egne forskrifter» (Matt 15,6). Av dette bør vi altså lære at den ytre formen alene ikke er noe verd; alt avhenger av en fri kjærlighet til Guds bud.

Ellers trengs det nok av og til et strengt ansikt og av og til et glad. Blant lettsindige mennesker må en nok også vise et alvorlig ansikt. Men når du er sammen med andre, for eksempel en venn, gjør du nok best i å være glad.

Apostelen sier: «Bli ingen noe skyldig, annet enn det å elske hverandre! For den som elsker sin neste, har oppfylt loven. For disse budene: Du skal ikke bryte ekteskapet, du skal ikke slå i hjel, du skal ikke stjele, du skal ikke vitne falskt, du skal ikke begjære, og hvilket som helst annet bud, de sammenfattes i dette ordet: Du skal elske din neste som deg selv. Kjærligheten gjør ikke nesten noe ondt. Derfor er kjærligheten lovens oppfyllelse» (Rom 13,8–10).

Å, la oss merke oss dette, så vi ikke blir bedratt og havner i fariseernes åndelighet: De er ømme for religionen, men fører den uskyldige i døden. Måtte jeg huske hva kjærlighet er – og at nettopp det som går meg imot, er det Gud vil ha av meg; også det er gode gjerninger, og så videre.

Men la oss gå tilbake til teksten. Da de nå kom til borgen med Jesus, kunne de ikke gå inn, av den grunnen vi nevnte. «Pilatus gikk da ut til dem og sa: Hva slags anklage fører dere mot denne mannen? De svarte og sa til ham: Var han ikke en ugjerningsmann, da hadde vi ikke overgitt ham til deg.»

Så fromme og hellige var de at en skulle kunne ta det for gitt at Jesus var en ugjerningsmann, siden det var de som hadde ført ham dit. For en frekkhet!

«Pilatus sa da til dem: Ta ham dere, og døm ham etter deres lov!» Han var nok utålmodig da han sa dette, for han visste at det var av hat de ville dømme Jesus.

Både han og Herodes hadde hørt mye tale om de underlige og store undergjerningene Jesus hadde gjort. Dessuten hadde Pilatus' kone hatt en urolig drøm om Jesus, og hun visste at han var en religionens mann. Pilatus ble grepet av en beven for denne mannen, og den varte helt til han toet hendene sine og sa: «Jeg er uskyldig i denne rettferdige mannens blod.»

«Ta ham dere», sier Pilatus nå, «og døm ham etter deres lov!» Da sa jødene til ham: «Vi har ikke rett til å ta livet av noen.» – «Det var for at det ordet skulle bli oppfylt som Jesus hadde sagt da han ga til kjenne hva slags død han skulle dø.» – Vi har ransaket ham, sier de, men drepe ham kan vi ikke – og likevel skal han dø.

«Og de begynte å anklage ham og sa: Vi har funnet at denne mannen fører folket vårt vill. Han forbyr å gi keiseren skatt, og han sier om seg selv at han er Messias, en konge.»

Før sa de at han var en religionsforfører, fordi han sa at han var Guds Sønn; men det tier de nå om, og i stedet sier de at han var en konge. Om det skulle Pilatus dømme, han som var keiserens tjener og landshøvding.

«Pilatus gikk da inn i borgen igjen», og nå talte han for første gang med Jesus og sa: «Er du jødenes konge?» – «Jesus svarte ham: Sier du dette av deg selv, eller har andre sagt deg dette om meg?» – «Pilatus svarte: Jeg er vel ikke en jøde! Det er ditt eget folk og yppersteprestene som har overgitt deg til meg. Hva har du gjort?» – «Jesus svarte: Mitt rike er ikke av denne verden.» Jesus nektet ikke for at han var konge.

For et underlig forhør! Han som er alle kongers Konge og alle dommeres Dommer, står nå for en verdslig domstol og kan ikke nekte for

at han er konge. Her er det noe mer trøsterikt å betrakte enn jødenes hykleri da de kom til borgen.

Jesus var og er en konge. Det var det røveren på korset forsto. Jesu svar var et svar uten hykleri. Han er ikke konge for denne verden – hans rike er et evig rike.

Derfor forklarer han det også når han sier: «Mitt rike er ikke av denne verden. Var mitt rike av denne verden, da hadde mine tjenere kjempet, så jeg ikke skulle bli overgitt til jødene. Men nå er mitt rike ikke av denne verden. Pilatus sa da til ham: Men konge er du altså? Jesus svarte: Du sier det, jeg er konge. Til dette er jeg født, og til dette er jeg kommet til verden, at jeg skal vitne for sannheten. Hver den som er av sannheten, hører min røst. Pilatus sier til ham: Hva er sannhet? Og da han hadde sagt dette, gikk han igjen ut.»

Å, måtte vi aldri bære oss slik at! Måtte vi aldri gå fra Jesus når han taler til hjertene våre i teksten vår. Her er så mye som vi ikke makter å betrakte, mange viktige sannheter å tenke over. Vi betrakter nå det Gud gir oss nåde til å høre om dette riket. Nesten hele verden kjenner ikke noe annet rike enn det jordiske.

At Kristi rike må komme inn i hjertet ditt, er meningen med bønnen «La ditt rike komme», for se: «Guds rike er inne i dere» (Luk 17,21). Å, la oss i forbifarten ta dette til hjertet. Vi kommer ikke med Kristus inn i himmelriket om vi ikke lærer ham å kjenne i nåderiket.

Her i nåderiket må vi først stride mot den fienden som Jesus taler om når han sier: «Denne verdens fyrste kommer, og han har ikke noe i meg» (Joh 14,30). Apostelen kaller ham «høvdingen over luftens makter» (Ef 2,2).

Tenk nå på verdens mennesker flest, som denne fyrsten har i sin makt – beskjedne, anstendige og ærbare mennesker, ja, til og med dine venner og nærmeste. Å, det er en forferdelig tanke å vite at «den sterke» holder dem fanget, «til en som er sterkere enn han, kommer over ham og overvinner ham» (Luk 11,21–22). Men vi får nok se mer om dette senere.

Nå sier Pilatus til jødene: «Jeg finner ingen skyld hos denne mannen.» Og det må vi huske. Hvor mye de enn lette, fant de ingen skyld hos ham som de kunne fullbyrde dødsdommen på. «Og mens yppersteprestene og de eldste anklaget ham, svarte han ingenting.»

Han tidde helt, også etter at han var blitt ført til Herodes, som ble meget glad over å se Jesus, fordi han ønsket å se et tegn av ham.

Men Jesus svarte ikke et ord, og derfor ble han igjen foraktet og spottet. Han ble kledd i en «hvit kledning», til tegn på at til og med Herodes holdt ham for uskyldig, og slik ble han sendt tilbake til Pilatus. Den hvite kledningen betyr at han var uskyldig; men likevel ble han spottet, fordi han var anklaget.

Det merkelige var at «Herodes og Pilatus ble venner; tidligere hadde det vært fiendskap mellom dem». Det gjør evangelisten særskilt oppmerksom på. Så snart Kristus kom i klemme, ble uvennene – venner. Slik er det fremdeles når det gjelder Kristi rike: Da blir de som før var uvenner, alltid enige. Slik er verden.

«Pilatus kalte da sammen yppersteprestene og rådsherrene og folket. Han sa til dem: Dere har ført fram for meg denne mannen som en folkeforfører. Og se, nå har jeg forhørt ham i deres nærvær. Men jeg har ikke funnet denne mannen skyldig i noe av det dere anklager ham for. Herodes heller ikke, for jeg sendte dere til ham. Og se, han har ikke gjort noe som fortjener døden. Derfor vil jeg refse ham og så gi ham fri.»

Her er det også noe å merke seg! Den uskyldige skal refses, og de skyldige får slippe fri.

Nå kommer det siste, som vi må skynde oss å betrakte. Og det viser oss det mest levende bildet av mørkets makt.

Her blir Kristus og Barabbas stilt fram: Barabbas, en røver, og Kristus – en som «lærte daglig i templet» og fikk døve til å høre og blinde til å se og gjorde de syke friske; han som, med apostelen Peters ord, «gikk omkring og gjorde vel og helbredet alle» (Apg 10,38). «La alle komme fram og si hva ondt han hadde gjort», sier den gamle kirkefaren Augustin.

Nå blir han stilt side om side med røvere, og folkemengden roper: «Bort med denne!» Så voldsom har vel verdens malstrøm aldri vært før. Moral kan verden tåle og respektere, men kjenner den en duft av Kristus, holder den det ikke ut.

På den andre siden må vi regne det som en stor nåde for svake kristne når de blir tatt ut av verden – vi ser jo hvordan yppersteprestene, Pilatus og hele folket fører Kristus i døden av ren misunnelse. Kristne glemmer så ofte hva de har erfart. Å, tenk på hva du har fått,

om du har åndelige øyne! Da burde du være glad, selv om du ikke eier noen annen glede i verden.

Til slutt bør vi med noen få ord bruke dette på oss selv. «Gi oss Barabbas fri!» sier folket nå; og vi får senere anledning til å se hvordan Herren blir overgitt til å korsfestes.

En annen mann, som de fleste kanskje kjenner, har sagt det slik: «Slik har Guds kjærlighet dømt: Røvere, syndere og skyldige blir frikjent, og den uskyldige blir dømt til døden.» Det var altså egentlig ikke Pilatus, men Herren selv som dømte Kristus til døden. Som Kristus selv sier: «Skulle jeg ikke drikke det begeret Faderen har gitt meg?»

For de blodpengene Jesus ble solgt for, ble det kjøpt et gravsted for fremmede. Like sikkert får vi fremmede gå fri fordi han blir dømt.

Selv om du var en så stor synder at du hadde myrdet din far eller mor, skal du likevel bli frelst når du bare hører det samme som den botferdige røveren. Den samme nåden som han fikk, får også vi. Og derfor ber vi også den samme bønnen som han: «Herre, husk meg når du kommer i ditt rike!» Gud gi oss nåde til å gjemme dette, for sin evige kjærlighets skyld! Amen.

* * *

La oss be:

Takk, lov og pris være deg, Herre Jesus, for denne din store nåde. Å, hjelp oss, for vi er så kalde og døde. Din død skal være oss til liv – hjelp oss så å tro det. Vi ber deg: Gi oss din kjærlighet, som virker de rette gode gjerninger, så vi ikke faller i hykleri. Vekk oss opp med din Ånd. Gi oss nåde til å våke og være edrue; gi oss nåde så vi ikke uten å merke det faller i djevelens garn, som han spenner ut for å fange oss.

Hør oss, milde Herre Gud! Hjelp og frels oss fra alt det hykleriet som hele verden er fanget i. Frels våre venner og nærmeste, våre barn og tjenere, for din store nådes skyld. Gud, barmhjertig og nådig, la ditt rike komme til oss og din vilje skje blant oss. Hør oss, milde Herre Gud! Og hør oss nå når vi til slutt ber deg for alle mennesker. Frels oss, hjelp oss og hør oss, milde Gud og Far.

Tiende betraktning

Lørdag 23. mars 1861 (Maria budskapsdag)

Å du som først har elsket det fortapte, Herre, du store og evige Far, som har skapt menneskene til salighet og gitt din Sønn i døden for at menneskene skulle bli frelst og salige – du har også trofast søkt det fortapte. Vi ber deg: For din trofasthets skyld, søk oss også nå og tal slik til oss ved ditt ord at vi må høre din røst og se hva du har gjort for oss. «Far, herliggjør din Sønn, for at din Sønn kan herliggjøre deg.»

Se, vi er alle fortapt og ikke i stand til å tenke en eneste god tanke av oss selv. Derfor ber vi deg, Herre, at du i nåde vil søke oss uten at vi har fortjent det eller er verdige til det – unge og gamle, høye og lave, fattige og rike. Søk oss med ditt ord og med din Ånd. Å, du har ikke lidd for at vi skulle bli forherdet og forblindet, men for at vi skal våkne og tenke over hva du har gjort for oss. Søk oss derfor i nåde.

Hør oss for din trofaste kjærlighets skyld, du som har sagt at en jordisk far ikke gir barnet sitt en stein i stedet for brød, eller en orm i stedet for fisk, eller en skorpion i stedet for egg, når det ber ham om det. Du vil også høre bønnene til dine arme barn og gi oss mer enn vi kan be om eller tenke.

Og vi ber deg at du ikke bare søker dem som ber deg om det, men også dem som ikke ber til deg. De er bare kommet for å høre en stund – ikke for å høre ditt ord eller lytte til hva du sier; tankene deres er på andre ting. Ja, søk oss alle i nåde for ditt navns skyld. Vi venter på deg; du vil, du kan, og du gjør det du har lovet oss! Amen.

* * *

Vi fortsetter med å betrakte fjerde avsnitt av Kristi lidelseshistorie og leser:

> Da tok Pilatus Jesus og lot ham hudstryke. (Joh 19,1) Og landshøvdingens soldater tok Jesus med seg inn i borgen og samlet hele vaktstyrken om ham. De kledde av ham og la en purpurkappe om ham. Og de flettet en krone av torner og satte på hodet hans, og ga ham en rørstav i høyre hånd. De falt på kne for ham og hånte ham og sa: Vær hilset, du jødenes konge! Og de spyttet på ham, tok rørstaven og slo ham i hodet. (Matt 27,27–30; Mark 15,17)

Herre, hellige oss i din sannhet; ditt ord er sannhet! Amen.

I dag feirer vi Maria budskapsdag, den dagen da engelen kom til Maria og sa: «Det hellige som blir født, skal kalles Guds Sønn» (Luk 1,35). Dette ordet la grunnen til den bekjennelsen vi har i den andre trosartikkelen: «Jeg tror på Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, vår Herre, som ble unnfanget ved Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria.»

Det vi nå har lest av lidelseshistorien, viser hva disse ordene i trosbekjennelsen rommer: «Jeg tror på Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, vår Herre, … pint under Pontius Pilatus.»

Det er viktig at vi holder begge disse sidene sammen. Skiller vi dem fra hverandre, mister vi dem begge. Guds Sønn kom ned på jorden i tidens fylde, ble født av en kvinne og senket seg så dypt ned i lidelse som vi hører i teksten vår – for å frelse oss fortapte og fordømte syndere. Dette kan gi din syndige sjel noe når du kan tro at Guds Sønn har gitt seg selv som offer for din skyld.

Og du som synes du er så god og fortreffelig, selv om du lever i verdens forfengelighet – du kan se noe her som burde vekke deg. Og du som går helt fortvilet under syndebyrden din, kan se av dette at du bør komme til Frelseren din nå, akkurat som du er.

Her bør vi nemlig se to ting: først hva vi selv er, og dernest hvordan alt er fullbrakt og betalt for oss.

Spør deg selv først: «Hvem er denne mannen som står her avkledd, hudstrøket, tornekronet, bespyttet og slått?» Er det mulig at det er den samme som det blir talt om på Maria budskapsdag? Da må du tenke: «Å, for et forferdelig lettsinn jeg lever i, når jeg ikke tenker over dette! For et forferdelig mørke jeg må gå i, siden jeg ikke kan få dette klart for øynene!»

Merk deg dette: Løftet om at Guds Sønn skulle bli født som menneske, var det første løftet som ble gitt, og det kom på syndefallets

dag: «Kvinnens ætt skal knuse slangens hode.» Slik står det i Bibelens tredje kapittel.

Siden taler profetene stadig om dette. I Jesaja 7 er det for eksempel tale om et «tegn»: «Derfor skal Herren selv gi dere et tegn: Se, jomfruen skal bli med barn, hun skal føde en sønn og gi ham navnet Immanu-El», det vil si: Gud med oss. Legg merke til et slikt tegn: «Gud med oss, Gud i vårt kjød.»

Siden blir disse løftene forklart mer og mer i Det gamle testamente, til vi til sist får se at han skal komme fra den lille byen som var så ubetydelig at det ble sagt om den: «Men du Betlehem, Efrata, som er liten til å være blant Judas tusener! Fra deg skal det utgå for meg en som skal være hersker over Israel» (Mika 5,1). Denne profetien var så kjent at yppersteprestene visste at han skulle fødes i Betlehem – enda de ikke tok et eneste skritt for Jesus.

Videre står det: «Hans utgang er fra gammel tid, fra evighets dager. Derfor skal han overgi dem inntil den tid når hun som skal føde, har født». Fram til da holder Herren dem under et tungt styre, under lovens forbannelse og trussel.

Men siden skal en mer trøsterik og nådefull tid komme, da det blir forkynt om ham som det står skrevet om: «Men da tidens fylde kom, utsendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven, så vi skulle få barnekår».

Hva er det da som er så merkelig ved at han ble født av en kvinne? Jo, forstår du ikke at det er Guds Sønn som kom ned hit på jorden og lot seg føde av en kvinne? Se, dette er sagt oss for at vi skal våkne og ikke gå og drømme eller gå i søvne. Gud bevare alle menneskebarn!

Vi holder fast på denne bekjennelsen: «Guds Sønn, som ble unnfanget ved Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet, fór ned til dødsriket, stod opp fra de døde tredje dag.»

Og i barnelærdommen har vi lært at det skjedde for meg, for at jeg, et fortapt og fordømt menneske, skulle bli forløst fra alle synder, fra døden og fra djevelens makt. Kristus har gjort dette «ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige, dyrebare blod og med sin uskyldige lidelse og død».

Men dette har ikke skjedd for at jeg skal leve for meg selv eller for verden, «men for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans

rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet ogsalighet». Så mye vet vi, som sagt, og vi står selv til ansvar for det.

Men vi må minne oss selv om enda mer om Guds og Marias Sønn. Allerede for profetene ble det åpenbart at han skulle fødes i Betlehem, som vi har hørt.

Engelen Gabriel fikk selv kunngjøre for profeten Daniel når han skulle bli født, slik det står i kapittel 9: «Sytti uker er tilmålt ditt folk og din hellige by til å innelukke frafallet og til å forsegle synder og til å dekke over misgjerning og til å føre fram en evig rettferdighet» osv. Profetene forutsier også at han til sist måtte lide og dø.

I teksten som ble lest, ser vi ham i en kamp på liv og død. Men evangelistene har verken kunnet eller villet beskrive alt; når de tenkte på alt han led, klarte de for bare smerte ikke å si stort om det. Hvordan alt gikk til, sier Jesaja oss i kapittel 53: «Han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom.»

Deretter blir det sagt hvordan vi var: «Vi for alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham.» Videre beskrives det også hvordan dette gikk til: «Han ble mishandlet, og han ble plaget, men han opplot ikke sin munn, lik et lam som føres bort for å slaktes.» Akkurat slik forteller historien om ham i teksten vår.

Ja, han taler selv om dette i kapittel 50 hos den samme profeten: «Min rygg bød jeg fram til dem som slo, og mine kinner til dem som rykket meg i skjegget. Mitt ansikt skjulte jeg ikke for hån og spytt.»

Her nevner han også den egentlige grunnen til at han led: «Herren Herren har åpnet mitt øre, og jeg var ikke gjenstridig, jeg vek ikke tilbake.» Det samme sa han til Pilatus: «Du hadde ingen makt over meg om det ikke var gitt deg ovenfra.» Den samme tanken ligger i ordene hans til Peter: «Skulle jeg ikke drikke det begeret Faderen har gitt meg?»

Enda klarere blir dette forklart i Hebreerbrevet 10. Der blir det vist at de daglige ofrene ikke var nok til å ta bort synden, men bare var en påminnelse om synder. «Derfor sier han når han trer inn i verden: Offer og gave ville du ikke ha, men et legeme dannet du for meg.» Og så siteres det som allerede står i Davids 40. salme: «Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst, og din lov er i mitt hjerte.»

Og her i Jesaja 53 heter det: «Ved at de kjenner ham, skal den rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære.» I bokrullen står det skrevet om ham overalt, og han er altså den som skal gjøre «din vilje, Gud».

Dette viser han oss allerede i Jesaja 50: «Herren Herren har åpnet mitt øre, og jeg var ikke gjenstridig, jeg vek ikke tilbake. Min rygg bød jeg fram til dem som slo.» Eller som apostelen sier:«Han fornedret seg selv og ble lydig til døden – ja, døden på korset» (Fil 2,7–8).

Det var nettopp ved sin lydighet at han skulle vise hvem han var og vinne seier – ved at han ble lydig til døden. Det var på det han skulle kjennes: om han kunne gå gjennom alt dette. Å ja, tiden er altfor kort til å betrakte alt det som blir sagt om ham i Det gamle testamente.

La oss nå se hva teksten vår forteller om det som profetene har talt så mye om. «Da tok Pilatus Jesus», heter det. Se her, din Jesus! Se her ham som du ber til, og som du går til i nattverden. Se her: «Da tok Pilatus Jesus og lot ham hudstryke.» De la ham ned mot en lang stang, slik det gikk til etter romersk lov, så ryggen ble strukket ut og soldatene kunne bruke alle kreftene sine på ham.

Å, dette er nok for oss. For noen er det for mye å tenke på; for andre er det for lite, så de kan høre det uten å grøsse.

Nå piskes Jesus til blods, og landshøvdingens soldater fører ham inn i borgen. Se nå hvordan de behandler ham som de vil – han «som gikk omkring og gjorde vel og helbredet alle» (Apg 10,38). Det ligger noe merkelig i at det var hedningene som tok ham til seg. Og hva gjorde de med ham? Jo, de samlet hele vaktstyrken om ham.

Det ser ut som de hadde kledd ham i hans egne klær igjen etter hudstrykingen, for her står det at «de kledde av ham og la en purpurkappe om ham» – for å vise ham fram som konge, for han hadde jo sagt at han var konge. De så bare på ham som en narrekonge.

Krone skal han ha, og derfor flettet de en krone av torner og satte den på hodet hans. Septer skal han ha, og derfor ga de ham en rørstav i høyre hånd. Hyllest skal han ha, og derfor falt de på kne, hånte ham og sa: «Vær hilset, du jødenes konge!» Min Frelser, min Frelser – slik gjorde de med ham! «Og de spyttet på ham, tok rørstaven og slo ham i hodet.»

Å, lever du i fellesskap med din Frelser? Du vet dette om ham – men hvordan står det til med deg? Lever du i takknemlighet mot ham og

gir ham ære? Nei, tvert imot lukker du hjertet ditt for ham, for dette er noe som griper hjertet. Du vet at når du tar ham til deg – eller rettere: når han tar deg til seg – så vil han at du skal elske ham av all din styrke og evne. Å Gud, hjelp oss!

De slo ham og spyttet på ham, de hånte ham og tok en tornekrone og trykket piggene inn i hodet hans for at de skulle stikke ham. Kort sagt: Dette folket, som var hisset opp til raseri, påførte ham nå alt det et løssluppent og forherdet folk kunne gjøre, og alt det djevelen hadde makt til å gjøre gjennom redskapene sine.

Om dette klager han selv i den messianske salmen, Davids 22. salme: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg? Langt borte fra min frelse er min klages ord.» Og senere sier han: «For hunder omringer meg, de ondes hop gjerder meg inne. De hargjennomboret mine hender og mine føtter.» Og videre: «De deler mine klær mellom seg og kaster lodd om min kappe.» Nå hadde de ondes hop omringet ham.

Her kan vi forstå hva profeten sier: at det skjedde «for våre synders skyld». Så streng er Guds rettferdighet at «uten at blod blir utgytt, blir ikke synd tilgitt»; våre synder kunne ikke bli sonet og tilgitt uten at blod ble utgytt. Det er grufullt å høre og går oss inn på livet, men nettopp dette er vår trøst: at «han fullbrakte det vi skulle ha gjort, og ble vår rettferdighet».

Men hvordan ser vi ut i dette speilet? De tok Jesus og slo ham, pinte ham og tornekronet ham. Hvordan ser jeg da ut når jeg i lyset av Jesu lidelse betrakter min vellyst, min kjærlighet til verden og så videre? Se her hvordan han lider for alt dette! Å, la oss tenke over hva vi er og hva vi gjør, når vi synes vi er gode og friske.

Men også om vi lider under og klager over vår kjødelige kjærlighet og vellyst – å, se hvordan han lider for nettopp dette! Det var jeg som i all evighet burde ha lidd tusen ganger mer blant djevler og fordømte. Og nå har han lidd alt dette for min skyld. Men hvor stygg må jeg da være, jeg som til og med iblant kan synes godt om meg selv!

Ja, er du en god kristen, må du stanse litt og tenke over hva du er, og hvordan du nå burde bruke den lille tiden du har igjen. Har vi tatt imot Kristus i tro, så har det skjedd for at vi nå skal leve den korte tiden vi har igjen, til hans ære og i hans tjeneste.

Det er jo sant, det barnelærdommen sier: Han «har forløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt og vunnet meg fra alle synder, fra døden og fra djevelens makt, med sitt hellige, dyrebare blod og med sin uskyldige lidelse og død, for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham».

Les selv hva apostelen Paulus sier om dette i 2 Kor 5. Selv om vi er halvdøde eller sover, kan vi likevel se her hvor forferdelig de bedrar seg selv som mener de har rett til å leve for seg selv, og hvordan de pådrar seg Guds vrede. Det er forferdelig å leve for seg selv.

Tenk hvor klare de ordene er som apostelen sier: «Og han døde for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv.» Har du gjort mye som er prisverdig og godt, kan det likevel hende at det var du selv som gjorde det.

Leser vi sammenhengen i 2 Kor 5, får vi se at det er Kristi kjærlighet som skal tvinge oss til å leve for ham. Her er det nemlig ikke bare spørsmål om hva vi skal gjøre, men også om hva som driver oss til gjerningene våre.

Her har apostelen gjort rede for hvordan han har forholdt seg til korinterne, og at han for sin egen del ikke har vært streng mot dem: «For om vi var fra oss selv, så var det for Gud, og er vi ved sans og samling, så er det for dere. For Kristi kjærlighet tvinger oss, idet dette er avgjort: Én er død for alle, og derved har de alle dødd.»

Derfor våger jeg ikke lenger åleve for meg selv, for «han døde for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som døde og ble reist opp for dem».

Derfor gjør jeg alt jeg gjør, for hans skyld: «For jødene er jeg blitt som en jøde» og for grekerne som en greker, for å vinne mennesker for ham. Slik tvinger hans kjærlighet, fordi han har lidd og er død for meg; og har han gjort det, har jeg ikke rett til å leve for meg selv.

Dette må vi nå ta til oss. Når vi gjør noe godt, hender det ofte at vi gjør det for vår egen vinnings skyld og i egen kraft. Men det må komme dit med meg at jeg viser barmhjertighet fordi han har kjøpt meg med sitt blod; derfor må jeg ikke leve for meg selv.

Her ser du en Frelser som har lidd for alt det onde du har gjort. Men nå kommer det an på om du lever i Kristus og av Kristus.

Og dette minner oss om noe Luther sier, som vi må legge oss på hjerte og sinn om Kristi lidelse skal tjene oss til liv. Han sier nemlig:

«Forbannet er den som lever for seg selv. Forbannet er den som lever fornøyd med seg selv.» Den som synes han er god og lykkelig i seg selv, er under lovens forbannelse. Dette bør vi tenke over når vi ser i teksten vår hvordan Kristus led for oss.

Hold nå sammen alt du vet om Guds Sønn: at han er født av Faderen fra evighet, og at han er blitt vår bror, «født av en kvinne, født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven».

Til dette kan du også legge det du selv har erfart at han har gjort med deg: hvordan han talte til deg i den stille stund med sin Ånds himmelske språk og åpnet ørene dine for ordet sitt, så du begynte å lytte. Ja, når du tenker over dette, må du vel bekjenne at du ikke burde leve for deg selv.

Men i samme øyeblikk som vi sier at du må vokte deg for synden, må vi heller ikke glemme det som er sagt før: Du må ikke tro at du kan bli så trofast at du aldri skulle kunne vike fra Herren. Å nei, å nei!

Aldri får vi se Kristus i hans lidelse med så mange sår som her, da han fikk de fleste av dem. Han fikk ikke så mange sår da han ble korsfestet, som da han ble hudstrøket. Og hvordan dette gikk til, minner Jesaja oss om: «Han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom.»

Vi vet nok at mange ikke liker å høre tale om hans sår og hans legemlige lidelse. «Tal heller om hans åndelige lidelse», sier de, «om hans sjels lidelse.» Ja, det hadde vi anledning til da vi var hos ham i hagen. Og en slik anledning får vi igjen når vi følger med ham til korset, der han roper: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?» Derfor må vi la det hellige ordet være urørt og bare lytte til det som blir sagt.

Og for å gjøre oss riktig oppmerksomme på dette sier profeten at han ble såret og slått for atvi skulle bli helbredet, og nevner ikke noe annet. Men deretter sier han hva vi skulle bli ved det: «Den rettferdige, min tjener, skal rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære» – for at de skal være tatt bort, så de ikke skal komme med i dommen. Dette kjenner ikke den selvrettferdige, men synderen kjenner det.

Du skulle ha blitt pint i evighet for dine synder om ikke Kristus hadde båret dem, slik det står i teksten. Og så mye må du vel tro, om du

skal få være sammen med ham i evigheten: at der det er synd, må det også være sorg. Derfor må du vite at «uten at blod blir utgytt, blir ikke synd tilgitt». Saken kan ikke ordnes ved å forhandle med dommeren på den ytterste dag. Derfor er det best at du tenker på det nå, mens det er tid.

Det fortelles om en gammel lærer som lå på dødsleiet, at han sendte bud til elevene sine, som hadde sørget over ham i tre dager: «Nå ser jeg at Gud dømmer helt annerledes enn mennesker.» Det skal også du få se en gang, selv om du ikke vil la deg si det. Tar du ikke nå imot denne nåden som blir tilbudt deg, kan det hende at du blir en Judas.

Men det finnes andre som ikke har noen ro for syndene sine. Og kjenner du synden, volder den deg smerte og uro. Men her står det nå at han ble knust for våre overtredelser – det vil si for overtredelsene i hjertet, for vi er jo «av naturen vredens barn».

Når så samvittigheten kommer og anklager meg fordi jeg ikke bare har den medfødte synden i hjertet, men i tillegg har begått synder – «gjerningssynder», som det heter – da må jeg huske at det her står om så grufulle ting som «overtredelser», og at han ble knust for dem.

Det skal vel heller ikke gå så langt med en våken sjel at den begår overtredelser. Men går det så langt som vi så det gikk med Peter, så husk at han ble såret for dine overtredelsers skyld, for at du skulle ha nåde og fred.

Nåde og fred er ord som vanligvis står side om side i Bibelen. Nåde hos Gud har jeg når jeg holder meg til Jesus som min Frelser. Fred med Gud har jeg når jeg står i et godt forhold til ham. Her blir det sagt: «Han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred.» Slik står det, og videre: «Ved hans sår har vi fått legedom.» Hvem skal jeg tro, om ikke Gud?

Du får nåde, om det så står aldri så ille til med deg – slik står det her. Det ville jo være forferdelig om du trodde at Jesu lidelse ikke er nok for alle synder. Ser du grufulle synder hos deg selv, så la deg likevel ikke drive bort.

Det gjør riktignok vondt å se at syndene mine måtte betales så dyrt for at de kunne bli tilgitt. Jeg skulle ønske at det sto annerledes og bedre til med meg enn det gjør. Men fordi alt er gjort godt igjen, får jeg vel også ta det slik at jeg er satt fri fra alle mine synder ved hans hellige og dyrebare blod.

Dette lærervi av disse ordene. Selv om vi er blitt visse på syndenes forlatelse, trenger vi likevel å høre igjen og igjen at Kristus har tatt bort syndene, og ikke la denne talen gå oss forbi. Er du våken, vil du jo ikke vite av noe annet enn bare å henge ved Kristus.

«Jeg vet nok at jeg er våken», sier du, «men det står likevel ikke slik til med meg som jeg ønsket, og som det burde.» Ja, det er sant at du ikke er slik du burde være. Men i alle fall finnes det ingen annen utvei for deg enn å tro som en arm synder.

Om dette må vi alltid sukke og be til Herren, for det er likevel bedre å be enn ikke å be. Vår samvittighet dømmer oss nok når vi ser på loven, men evangeliet frikjenner oss. Men denne frikjennelsen får ikke rom hos oss før Gud gir nåde, kjærlighet og lyst til den.

Her må vi slutte; lenger kommer vi ikke denne gangen. Glem ikke din Frelser, slik du så ham for Pilatus. Glem ikke hva synden er – du så ham jo siden bli hudstrøket, tornekronet, hånet og spottet. Måtte Herren nå gjøre alt dette levende og kraftig i hjertene våre ved sin kjærlighet! Amen.

* * *

Herre, nå har vi sett deg i din bitre legemlige smerte. Selv om vi ikke kan se deg med våre legemlige øyne, får vi likevel se deg i ordet. Du er til stede overalt og ser tankene våre langt borte fra. Du ser at vi ikke er skikket til noe godt; derfor ber vi deg om denne nåden: bare å høre på det du vil si oss. Forbarm deg over dem som sover; vekk dem og still dem fram for din pinte skikkelse, ditt tornekronede hode og dine hudstrøkne lemmer. Vis alle lettsindige hjerter alt dette.

Herre, hjelp og frels så lenge det heter «i dag», og la oss vite at vi får komme til deg og be til deg, du som etter Farens råd kom til verden i tidens fylde. Herre Jesus, hjelp oss så vi i din lidelse selv får øye på vår kjødelighet, vår makelighet og vårt lettsinn, ja, alle våre synder, og hvordan vi så ofte glemmer deg.

Herre, vis oss hva du har gjort for oss, om vi bare akter en slik salighet høyt. Lær oss at vi er satt fri ved deg, at ditt blod er utøst for våre synders skyld, og at alt er fullbrakt og betalt i himmelen for alle våre synder. Å Herre, gjør det klart for oss at fruktene av din lidelse og død likevel gjelder i himmelen, selv om vi vet lite om dem i hjertene våre. Åpenbar deg slik for oss at vi må få noe av din kjærlighet inn i

hjertene våre, så vi ikke skal leve for oss selv. Hør oss, milde Herre Gud!

Å ja, gjør det klart for oss at du har betalt, rikelig betalt, alle våre synder – at du ble såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger – så vi må se at du har båret alle våre synder. Takk og pris, det er nok, evig nok!

Så ber vi deg også, Herre, for alle syndere som ligger under syndens og lovens trelldom. Du kanfrelse oss og bære oss fram for Gud som et offer han har behag i. Vi ber deg at du vil forbarme deg over alle syke og lidende … Ja, alle som er i nød, overgir vi til deg og ber for dem i den bønnen du lærte oss:

* * *

Ellevte betraktning

Onsdag 27. mars 1861

Å, du store, hellige og fryktinngytende Gud, du som er nær overalt, sannferdig og trofast, men også nådig og barmhjertig mot dem som søker deg og din frelse! Du ser «om vår bønn og sang går ut fra hjertet, eller om den bare består i ord». Du ser om vi trenger deg av hjertet. Å Herre, vekk oss opp og hjelp oss nå når vi igjen følger deg på din lidelsesvei; snart må vi ut i verden igjen.

La ingen av dem som har hørt om din vilje, ta det så lettsindig at de glemmer det de har hørt. Vekk oss heller, og gi at vi enda mer herlig må se hva du ved din lidelse har gjort for våre arme sjeler, som ellers måtte lide det våre synder har fortjent.

Å du som kjenner hjertene, prøv og ransak oss, om vi kjenner deg og eier deg, eller om vi følger vårt eget sinn. Å Herre, tal til oss slik vi trenger det, så vi for vårt livs og vår salighets skyld ikke glemmer deg og går fortapt. Bevar oss fra det i nåde, for din evige kjærlighets skyld! Amen.

* * *

Vi fortsetter den betraktningen vi har begynt på, og leser slutten av fjerde avsnitt og noe av det femte:

> Pilatus gikk da ut igjen og sa til dem: Se, jeg fører ham ut til dere, for at dere skal vite at jeg ikke finner noen skyld hos ham. Jesus kom da ut og bar tornekronen og purpurkappen. Og Pilatus sa til dem: Se det mennesket! Da nå yppersteprestene og tjenerne fikk se ham, ropte de: Korsfest! Korsfest! Pilatus sier til dem: Ta dere ham og korsfest ham! For jeg finner ingen skyld hos ham. Judeerne svarte ham: Vi har en lov, og etter den loven er han skyldig til å dø, fordi han har gjort seg selv til Guds Sønn (Joh 19,4–7).

Da Pilatus hørte dette ordet, ble han enda mer redd. Han gikk inn i borgen igjen og sa til Jesus: Hvor er du fra? Men Jesus ga ham ikke noe svar. Pilatus sier da til ham: Svarer du meg ikke? Vet du ikke at jeg har makt til å korsfeste deg og makt til å gi deg fri? Jesus svarte: Du hadde ingen makt over meg om det ikke var gitt deg ovenfra. Derfor har han som overga meg til deg, større synd. På grunn av dette prøvde Pilatus ennå å gi ham fri. Men judeerne skrek opp og sa: Gir du denne fri, da er du ikke keiserens venn! Hver den som gjør seg selv til konge, setter seg opp mot keiseren (Joh 19,8–12).

Da nå Pilatus hørte de ordene, førte han Jesus ut og satte seg på dommersetet på et sted som blir kalt Steinlagt, på hebraisk Gabbata. Men det var forberedelsesdagen i påsken, omkring den sjette time (Joh 19,13–14). Mens han satt på dommersetet, sendte hans kone bud til ham og lot si: Ha ikke noe å gjøre med denne rettferdige! For jeg har i natt lidd meget i drømme for hans skyld (Matt 27,19). Og han sier til judeerne: Se deres konge! Men de ropte: Bort, bort med ham! Korsfest ham! Pilatus sier til dem: Skal jeg korsfeste deres konge? Yppersteprestene svarte: Vi har ingen annen konge enn keiseren (Joh 19,14–15).

Pilatus så at ingen ting nyttet, men at oppstyret bare ble verre. Han tok da vann og toet sine hender mens folket så på, og sa: Jeg er uskyldig i denne rettferdige mannens blod. Dette får dere svare for. Og hele flokken svarte og sa: Hans blod komme over oss og over våre barn! (Matt 27,24–25). Da ga han dem Barabbas fri, han som var satt i fengsel for opprør og mord, og som de ba om. Men Jesus overga han til deres vilje, for at han skulle korsfestes (Matt 27,26; Luk 23,25; Joh 19,16).

Soldatene tok kappen av ham og kledde ham i hans egne klær, og de førte ham bort for å korsfeste ham (Matt 27,31). Og han bar sitt kors (Joh 19,17). Da de førte ham bort, tvang de en mann som kom forbi på vei inn fra landet, Simon fra Kyréne, far til Aleksander og Rufus, til å bære hans kors. De la korset på ham, for at han skulle bære det etter Jesus (Mark 15,21; Luk 23,26).

En stor mengde av folket fulgte med ham. Blant dem var noen kvinner, som slo seg for brystet og gråt over ham. Men Jesus vendte seg om til dem og sa: Jerusalems døtre! Gråt ikke over meg, men gråt over dere selv og deres barn. For se, dager kommer da de skal si: Salige er de ufruktbare, de morsliv som ikke har født, og de bryst som ikke har gitt die. Da skal de begynne å si til fjellene: Fall over

> oss! – og til haugene: Skjul oss! For gjør de slik med det grønne treet, hva skal så skje med det tørre? (Luk 23,27–31).

Herre, hellige oss i din sannhet; ditt ord er sannhet! Amen.

Det første vi møter her, er hvordan den stakkars Pilatus blir tvunget til å dømme den mannen han selv kaller «den rettferdige», han som han «ikke fant noen skyld hos», og som «ikke hadde gjort noe som fortjente døden». Gjennom hele fjerde avsnitt har vi sett hvordan Pilatus kjempet for å gi Jesus fri og berge ham fra dødsdommen. Han var jo en rettferdig mann som de ikke kunne finne noen straffverdig forseelse hos. Men nå måtte Pilatus likevel dømme ham.

I Pilatus har vi et merkelig bilde på de sjelene som mot bedre vitende ser seg nødt til å følge mengden og sine avguder, selv om det volder dem pine og kval i hjertet. Pilatus kunne like lite tjene Gud og mammon som den rike unge mannen i Matt 19. Den unge mannen gikk bort mot bedre følelse og vitende, enda det gjorde ham vondt at han ikke kunne gi slipp på avgudene sine; for «han gikk bedrøvet bort».

Akkurat slik var det med Pilatus. Det står om ham at han prøvde å gi Jesus fri, «men han kunne ikke utrette noe», for folket sa: «Gir du denne fri, da er du ikke keiserens venn!»

Som sagt er dette et merkelig bilde på en sjel som ikke kan gi slipp på det kjødelige vesenet, selv om den vet og ser at den helst burde følge Jesus. «Nei, skal jeg dra hele keiserens vrede over meg? Skal jeg forlate den jeg elsker mest? Skal jeg oppgi det levebrødet som er så nyttig for meg?» Nei, det kan de ikke.

Her har vi et levende eksempel på dem Jesus taler om i Matt 10: «Den som elsker far eller mor mer enn meg, er meg ikke verd. Den som elsker sønn eller datter mer enn meg, er meg ikke verd.» Den rike unge mannen kunne ikke forlate sine mange eiendeler og avguder og følge Jesus. Heller ikke Pilatus kunne følge Jesus; han måtte føye folket. Å, slike mennesker lever et pinefullt liv her i tiden og får til sist fordømmelsen i evigheten.

Jesus sier: «Skal du komme til himmelen, må du elske meg helt og høre meg helt til her på jorden.» Gårdene dine, handelen din og hustruen din er alle uskyldige ting. Men disse uskyldige tingene stenger deg ute fra det himmelske gjestebudet, fordi du ikke ville gi slipp på dem.

Pilatus kunne ikke gi slipp på keiserens vennskap, enda detvar en sak han burde ha overlatt til Gud. «Mister jeg keiserens gunst, må jeg ikke miste Guds nåde; mister jeg keiseren, må jeg ikke miste min Gud og Frelser.» Slik burde han ha tenkt.

Riktignok kom han med mange innvendinger mot ypperstepresteene og folket og ville gi Jesus fri. Men nå kom de med en ny anklage, som ga ham særlig grunn til å skjelve enda mer. Prestene og jødene sa til ham: «Vi har en lov, og etter den loven er han skyldig til å dø, fordi han har gjort seg selv til Guds Sønn.»

Som det alltid er med hedninger og vantro, var han dessuten mistenksom. Hedningene blir alltid skremt når de hører tale om en fremmed gud.

Det var underlig med denne Pilatus. Han visste at Jesus var uskyldig, og at det bare var av hat og ondskap jødene hadde overgitt ham. Verken han eller Herodes kunne finne noen skyld hos ham som han kunne dømmes til døden for.

Sannsynligvis hadde Pilatus hørt om Frelserens store under, at han hadde vakt opp Lasarus fra de døde. «Da gikk ryktet om Jesus ut over hele landet, og mange av jødene trodde på ham. Men fra den dagen rådslo yppersteprestene om hvordan de skulle få ham drept.» Når slikt var kommet Pilatus for øre, i tillegg til det han selv hadde sett hos denne mannen han hadde talt med, kunne det gi ham grunn til å tro at Jesus var mer enn et vanlig menneske.

Men nå kom prestene fram med en sak de hittil hadde tidd om, for de visste selv at Pilatus ikke kunne avgjøre religiøse spørsmål.

Likevel våger de forsøket og sier at han har gjort seg selv til Guds Sønn. «Da Pilatus hørte dette ordet, ble han enda mer redd.» Han var redd før yppersteprestene kom med dette, men nå ble han enda reddere. «Han gikk inn i borgen igjen og sa til Jesus: Hvor er du fra? Men Jesus ga ham ikke noe svar.»

Da begynte hovmodet å reise seg i Pilatus, så han sa til Jesus: «Svarer du meg ikke? Vet du ikke at jeg har makt til å korsfeste deg og makt til å gi deg fri? Jesus svarte: Du hadde ingen makt over meg om det ikke var gitt deg ovenfra. Derfor har han som overga meg til deg, større synd.»

Med dette mente han Judas, som forrådte ham, eller rettere den første dommeren, ypperstepresten, som hadde overgitt Jesus til Pila-

tus; derfor hadde han større skyld enn Pilatus. Dette vakte en erkjennelse av synd hos Pilatus, for han sa: «Jeg er uskyldig i denne rettferdige mannens blod. Dette får dere svare for.» Ingen vil bære skylden, enda Jesus var dømt som en forbryder. Judas kastet sølvpengene inn i templet og sa: «Jeg har forrådt uskyldig blod.» Yppersteprestene svarte ham: «Hva kommer det oss ved? Det blir din sak.»

De ville også legge alt over på Pilatus. Men han toer hendene sine i vann som tegn på at han vil være fri for alt ansvar i denne saken, og sier: «Jeg vil være fri; dette får dere svare for.» Det viser oss at den stakkars mannen var i stor uro.

Uroen ble enda større av det budskapet hans kone sendte ham da han satte seg på dommersetet. Hun hadde fulgt hele forhøret med oppmerksomhet, og da hun nå så hvordan det gikk, kunne hun ikke vente lenger, men lot si til ham: «Ha ikke noe å gjøre med denne rettferdige! For jeg har i natt lidd meget i drømme for hans skyld.»

Slike advarsler fikk den stakkars Pilatus. Men trass i alt dette finner han seg likevel tvunget til å dømme Jesus, bare på grunn av disse ordene: «Gir du denne fri, da er du ikke keiserens venn.»

Pilatus ga rom for denne tanken: «Jeg er avhengig av keiseren; jeg er helt og holdent avhengig av keiseren.» Og denne tanken – «jeg er avhengig av den og den» – har djevelen brukt til å fange sjeler med til alle tider og blant alle slags folk. «Det går ikke an at jeg bryter med ham som er min beste venn, og som jeg er helt og holdent avhengig av. Hvordan vil det gå om jeg gjør det?» Ja, her kjenner vi med en gang igjen Pilatus.

Verdens vennskap og verdens yndest – å, så viktig det er for mange sjeler! En tenker: «Jeg er lykkelig når jeg er aktet og ansett i verden; skal jeg nå bli en dåre? Jeg hører jo at de som hører til den flokken som kalles et ‹parti› (Apg 24,14), blir regnet for dårer og blir foraktet. Skal jeg bli en av dem?

«Å nei, nei, det går ikke an.» Dette kjødelige ropet fikk veie tyngre enn samvittighetens røst hos Pilatus. Måtte hver og en kjenne seg selv igjen!

Slike tanker trenger seg inn på mange i denne byen, i hele vårt land, ja, i hele kristenheten på jorden. Tanken på at det finnes et Kristi rike på jorden, at bare noen få vandrer på den veien som fører til livet, at veien som fører til fortapelsen, er bred, og at mange går på den – slike

tanker trenger seg inn på mange i våre dager. «Men skal jeg vende meg mot min venn, som har meg kjær?»

«Å, det finnes noen som kjemper den gode strid, og som sies å være Jesu venner for alvor; men blir jeg som dem, mister jeg mang en kjær venn.» Slik tenker de, og denne tanken koster dem mang en søvnløs natt.

«Å, disse menneskene som sies å være omvendt – det kan til og med være riktig med dem. Og det er galt av meg at jeg vil være både verdens venn og venn av gudsfrykten – at jeg om morgenen leser bønnene mine og kapitlet mitt i Bibelen, men om dagen er som verden og verdens venn.

«Det er jo sant at jeg ikke kan være både verdens venn og Guds venn.» Det viser apostelen oss når han sier: «Dere horkarer og horkvinner!» – i åndelig forstand betyr dette at den som er verdens venn og følger verden, er en horkar eller en horkvinne. «Dere horkarer og horkvinner! Vet dere ikke at vennskap med verden er fiendskap mot Gud? Den som vil væreverdens venn, blir Guds fiende» (Jak 4,4).

Å, sjelebrudgommen som kjøpte deg med sitt blod, tåler ikke at du står i vennskap med denne verdens venner.

Tenk at disse hyggelige og hederlige menneskene som nå og da møter fram ved nattverdbordet og i kirken til jul og påske, men ellers sjelden eller aldri kommer dit – tenk, de er verdens venner!

Og du som har det helt på samme måte, er ikke du en verdens venn, selv om du av og til kommer for å høre Ordet? På den måten lykkes det ikke å frykte Gud. Det skal vitne mot deg at du visste det, men likevel ikke elsket Jesus og fulgte ham. Slik var det med Pilatus.

Det hjelper ikke at du gråter over det; for Jesus sier at det var bedre for dem som gråt over ham, om de aldri var født (Luk 23,29–30). Det hjelper ikke å høre om Jesu kjærlighet når en siden går bort fra den. Du går til handelen og gårdene dine og finner din glede i dem, selv om du vet at den som vil være verdens venn, blir Guds fiende. Du vil ikke følge Jesus, vandre etter ham og kjempe for ham.

«Den tjener som kjente sin herres vilje og ikke gjorde etter hans vilje, skal få mange slag» (Luk 12,47); han blir ikke salig. «Men den som gjør min himmelske Fars vilje» (Matt 7,21), sier Jesus. «Om noen vil komme etter meg, da må han fornekte seg selv og hver dag ta sitt

kors opp og følge meg» (Luk 9,23). Slike er Jesu disipler. Snuble kan de, falle kan de, men følge Jesus kan de likevel.

Slik var det med disiplene den torsdagskvelden da de gjorde den avskyelige synden at «det ble strid mellom dem om hvem av dem som skulle regnes for den største». Jesus irettesatte dem for det, men tronene sine i himmelen hadde de likevel ikke mistet; de var fremdeles hans disipler. Men slik er det ikke med dem som er verdens venner. De kristne er nå en gang et «parti».

Luther sier: «Når du kommer fram med dine gode gjerninger på den ytterste dag, skal Jesus komme, se på deg og spørre: Hvor har du arrene etter naglene og tornekronen?» Eller som gamle Arndt uttrykker det: «Kjennetegnet på Kristi ringe tjenere.» «Det dere gjorde mot meg» (Matt 25,40) – det er det det kommer an på, sier Jesus. Å, måtte mange gode, vakre og prektige mennesker våkne opp av dette!

Hva synes du er mest anstendig: å ligne ypperstеprestene, som dømte Jesus til døden, eller å ligne Pilatus, som sa at Jesus var uskyldig og ga ham et slikt vitnesbyrd, men som likevel gikk til helvete med sitt vitnesbyrd? Å, Herren hjelpe oss så vi stanser og tenker over at vi helt og holdent må forlate alt som hindrer oss i å følge Jesus.

Det var nettopp ulykken med Pilatus at han satte keiserens vennskap høyere enn Jesu vennskap. Gud hjelpe oss til å ta vare på denne lærdommen og beholde den.

At Pilatus toet hendene sine, hjalp ham heller ikke. Selv om du prøver å trøste deg selv, trøster ikke Gud deg. Det skal gå deg som Guds ord sier om den late: «Den latesønske dreper ham» (Ordsp 21,25).

Men, sier du, hva skal en da gjøre? Du skal bekjenne din nød for Herren, rope til ham og spørre ham om han kan gjøre noe, for du kan ikke gjøre noe selv. For vi ser at husbonden ble vred på dem som var innbudt til bryllupet, men som ble borte. De klaget ikke sin nød for ham og bekjente ikke at de var fanget, men fant tvert imot sin glede i gårdene og handelen sin – slik vi har sett at det var med Judas Iskariot.

Å, vil du vite hva som hjelper? Det er en hel omvendelse, en ny fødsel. Vil du ikke synke ned i Johannes' dåp, omvendelsens dåp, men bare fare over overflaten, kan du ikke bli frelst. Du vil ikke synke ned i den og undersøke hvorfor du føler deg trygg, slik det står i Rom 7: «For at den skulle vise seg som synd, ved at den benyttet det som er godt, til å føre død over meg. Ved budet skulle synden bli overmåte syndig.»

Men du vil være falsk og ha med Gud å gjøre bare på overflaten. Du vil ikke gi akt på hjertet og se hvor fullt det er av onde lyster og begjær. Du vil ikke regnes som åpenbart ugudelig – du har jo ikke stjålet, myrdet eller gjort noe lignende. Slike får sin fortjente lønn: De får være forblindet. Slik var det med fariseerne, som gjorde begeret og fatet rene utvendig, mens de innvendig var fulle av urenhet (Matt 23,25).

Nei, du må bli så enfoldig at du tar inn over deg at Gud mener det alvorlig når han sier: «Du skal elske Herren din Gud av hele din sjel … og din neste som deg selv» (Luk 10,27). Du må ikke være kald og lunken i din kjærlighet til Gud. Du må heller ikke bare være hyggelig mot din neste – du må elske din neste. Slik sier Gud.

Stanser du for hans ord, får du se at du har syndet, og da gjør loven deg til en fortapt synder. Slike kan bli kristne. Da får du kjenne deg selv. Du får se at hjertet er fullt av alt ondt, at det ikke spør etter å elske Gud, ikke ser etter nestens nød og ikke spør etter å elske nesten for Herrens skyld. Alt dette står nå for deg som avskyelig synd, og du blir en arm og fattig synder.

Du kjenner syndens farlige bånd; du ser at du ikke har elsket Gud og ikke fryktet Gud. Da står du virkelig der som en ugudelig.

Å, da stiger det opp et rop fra dypet, og da blir Jesus ikke bare en trosartikkel for deg, men en Frelser. Nå slipper du ham ikke før han velsigner deg. Nå våkner det i hjertet ditt en lengsel etter forsoning, og så blir det født et nytt hjerte, som ikke kan leve uten Jesus. Siden vandrer du på den veien Herren vil føre deg, for han vil føre deg til seg.

Lever du i verden, kan du nok være opplyst og alvorlig og skjelve, men du må likevel følge med mengden, slik Pilatus gjorde. Se derimot på de hellige martyrene, som heller gikk på bålet med glede, led alt med tålmodighet og satte dette høyere enn keiseres og kongers gunst.Kom det svakhet over dem, var det bare forbigående; troskapen var der likevel, slik som hos Peter etter at han falt.

Da kom det en ny sorg over ham, men han fikk også en ny nåde, en ny kraft og et nytt vennskap med Gud. Han forble likevel en disippel og til sist en martyr. Herren gi at hver og en må søke den veien som fører til det evige liv – ikke gå sin egen vei, men den veien Skriften viser til vår frelse og salighet.

Vi vil nå ikke dvele ved jødenes frekkhet da de ropte: «Hans blod komme over oss og over våre barn!» Vi vet at hans blod også kom over dem på en forferdelig måte da Jerusalem ble ødelagt så jammerlig.

Det sa Jesus også til kvinnene som fulgte ham og gråt og jamret over ham mens han bar sitt kors: «Jerusalems døtre! Gråt ikke over meg, men gråt over dere selv og deres barn. For se, dager kommer da de skal si: Salige er de ufruktbare, de morsliv som ikke har født, og de bryst som ikke har gitt die.»

Jødene pleide å prise de fruktsommelige lykkelige; nå skulle de tvert imot prise de ufruktbare salige. Så forferdelig skulle det bli for dem at de skulle rope til fjellene: «Fall over oss! – og til haugene: Skjul oss!» Med dette ga Jesus til kjenne hvordan det skal gå dem på den ytterste dag. En slik dom, sier Skriften, skal komme over den verden som ikke akter Jesus.

«For gjør de slik med det grønne treet, hva skal så skje med det tørre?» De tørre greinene skal hogges av og kastes i sjøen som brenner med ild og svovel.

Israels folk var et skudd av den gamle Isais rot, som profetene i Det gamle testamente taler så mye om. Og når en slik dom kom over dem, hvordan vil det da gå oss, som har sett og hørt lidelseshistorien, men lagt så lite vekt på den og gått med lette skritt over både Getsemane og Golgata? Dette er verdt å tenke over. Vi har et speil i Jerusalems folk.

Men her har vi et annet stykke som er lærerikt og svært gripende for kristne. Det er der femte avsnitt begynner, og med det vil vi nå slutte. La oss ikke betrakte det lettsindig.

Her blir det først fortalt hva soldatene gjorde med Jesus etter at dødsdommen var avsagt. «De tok kappen av ham og kledde ham i hans egne klær», for ikke å miste dem, men kaste lodd om dem når de kom fram til stedet der han skulle korsfestes. Slik gikk profetien i Davids Salme 22 i oppfyllelse: «De deler mine klær mellom seg og kaster lodd om min kappe.»

Deretter står dette korte, men betydningsfulle ordet: «Og han bar sitt kors.» Har vi noen gang tenkt rett over det? Malere og kunstnere synes å ha tenkt en del over det, for de har ofte malt scenen der Jesus holder på å segne under korsbyrden.

Han som gikk omkring og aldri gjorde noe ondt, men gjorde vel og hjalp alle hvor han kom, han som aldri brukte hendene sine til

noeondt, men la dem på de syke og gjorde vel – han måtte nå bære et slikt tre. Han visste at han skulle nagles fast til det, og med den vissheten måtte han legge det på skuldrene og bære det den slett ikke korte veien gjennom Jerusalems lange gater og opp til fjellet der han skulle korsfestes.

Har du tenkt over at det er din Frelser – han som du ber til, og som du roper til om hjelp i nøden? Har du noen gang tenkt på at det er han som bærer en slik byrde? La oss tenke over dette. Å, den kjære Frelser, som bar et slikt tre som han skulle korsfestes på! Er ikke dette noe å tenke på? Burde ikke dette vekke deg opp, så du spør: Hvorfor skulle han bære dette? Hvorfor?

Og da skal du få til svar at det som egentlig trykker ham, er nettopp den tunge vekten av vår synd – at det er mine og dine og hele verdens synder han måtte bære på, og at det kommer oss til gode. Burde ikke et slikt syn ta hjertet ditt fangent? Har du din lyst i synden, burde du tenke over hvor dyrt Jesus måtte betale den da han bar din tunge syndebyrde.

Å, dette er forferdelig! Det var også dette som grep Jerusalems døtre; de gråt da de så ham bære en slik byrde. «Tenk hva han må føle», sa de antakelig, «når han vet at dette korset som han nå bærer, er det samme som han skal henges opp på. Og han har da gjort så mye godt.» Og kanskje var det en eller annen mor blant dem som han hadde hjulpet i en eller annen nød. Når de tenkte på dette, gråt de.

Har han gjort deg noe godt, eller kjenner du at du har gjort noen synd som du burde gråte over? Men det er heller ikke det det kommer an på. Kan du bli forferdet over det, så må du gråte; for da har Guds Ånd i det minste virket noe i deg, nemlig at du ved å se dette har fått se hvor stygge syndene dine er.

Det er det aller første Kristi lidelse skal virke i deg, slik som hans oppstandelse virker glede og fred når du får se at han «har ført liv og uforgjengelighet fram i lyset ved evangeliet» (2 Tim 1,10). Men hans oppstandelse kan ikke bli deg til liv og fred om du ikke først får kjenne synden.

Alle som i fastetiden har fått se syndene sine, og som ikke vet hva de skal gjøre, skal få den rette trøsten av Kristi oppstandelse; den viser at han har tatt bort våre synder, og at alt er fullbrakt.

Nå hender det at hjertet ditt er så hardt at du ikke kjenner noe som helst. Andre kjenner syndene sine med forferdelse når de betrakter Kristi lidelse. Men atter andre klager over at de ikke føler noe. Det er likegyldig hvordan du føler, bare du kjenner synden. Det er ikke likegyldig i den forstand at det er det samme om du kjenner din synd eller ikke; for slik vil verden ha det.

Får Guds Ånd virke noe i deg, skal det også bli godt for deg å vite at han har båret dine synder. For det står skrevet at «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6), og at han «ble gitt for våre overtredelser og reist opp til vår rettferdiggjørelse».

Men særlig må denne betraktningen hjelpe oss til å se på den frykten for korset som finnes hos oss, siden vi er så redde for å bære det korset Herren finner det godt å legge på oss. Du synes kanskje du har grunn til å tenke: «Å, hvor lykkelig Simon var, han som fikk bære korset for Jesus! Om jeg bare var så lykkelig!» Eller: «Om jeg bare hadde gitt Jesus en dråpe vann å leske seg med!»

Å ja, svarer Jesus, vil du gjøre noe? Vil du virkelig gjøre noe for meg og for min skyld? Å, jeg har så mange lemmer igjen på jorden, og «alt dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, det gjorde dere mot meg» (Matt 25,40).

«Når jeg tenker på dette, å Jesus, vil jeg også gjøre noe for deg. Da vil jeg også bære min lidelse og min byrde, hva det så er, og regne den for ingenting mot det du bar for meg. Du gikk med din byrde gjennom lidelse til herlighet; slik går også vi gjennom lidelse til herlighet.» Slik sier du.

Vil du se rett på de fotsporene Jesu etterfølgere har satt, så se først på Jesus selv i hans lidelse, slik Hebreerbrevet sier i kapittel 12: «med blikket festet på Jesus, han som er troens opphavsmann og fullender. For å oppnå den gleden som ventet ham, led han tålmodig korset, uten å akte vanæren, og har nå satt seg på høyre side av Guds trone». Han har gått gjennom lidelse til herligheten. Det må også vi gjøre, om vi er hans etterfølgere.

Å, hver kristen må tenke over at veien går gjennom lidelse og forakt til herligheten, og at nettopp dette er det fremste kjennetegnet på en Kristi etterfølger. Det kan være mye godt å si om deg, men har du ikke dette kjennetegnet, har du ikke for alvor gått ut fra verden for å følge Jesus.

I det samme brevet står det: «La oss da gå ut til ham utenfor leiren og bære hans vanære!» (Hebr 13,13). Slik Jesus gikk ut gjennom byporten i Jerusalem for å lide, må også vi gå ut fra verden, ta korset på oss og følge ham i lidelsen.

Så jammerlige er vi at vi i det ene øyeblikket klager: «Ja, jeg vet ikke hvordan det står til med meg; jeg har ikke noe kors å bære», og i det neste synes vi at nettopp den byrden vi bærer, er helt uutholdelig.

Det er nok sant at du ikke har noe kors av tre å bære på; men hva er det da du klager over og synes er så uutholdelig? Akk, det er et kors – et kors som en aldri kan tro er et kors. Det er her som ordtaket sier – et ord verden ofte urettmessig tar til seg: «Jo større kors, desto bedre kristen.»

Simon fikk bare bære den ytterste enden av korset, har noen ment; Jesus måtte i alle fall bære den tyngste byrden. Simon var uten tvil en venn av Jesus og hadde ikke vært med og ropt: «Korsfest ham, korsfest ham!»Det var for øvrig merkelig at ikke en eneste av Jesu venner i hele flokken som fulgte ham, kunne gå fram og bære korset for ham.

Men da denne Simon kom fra arbeidet på marken og hørte hvordan kvinnene gråt og jamret seg, gikk han fram for å se hva som var på ferde. Da tvang de ham til å bære korset, og de la korset på ham, som det står her.

Alt du lider, er sendt deg av Gud. Alt er styrt av Faderens kjærlighet, selv om det er mennesker som påfører deg det – slik Kristus sier at alt han led, var sendt ham av Faderen (Joh 18,11). Og du skal alltid få noe av din Far å bære for Kristi skyld når du vil følge ham.

Det finnes en byrde som bare de kristne har å bære, men som er felles for dem alle, og som kanskje er den tyngste av alle byrder. Jesus uttrykte den gjerne med disse ordene når han hadde helbredet en syk: «Ta sengen din og gå!» Hva betyr så dette? Jo, det er vår synd. I vår vantro tilstand har vi hatt vår glede i synden og ligget i den som i en seng; men så snart vi ble kristne, ble denne synden en trykkende byrde for oss.

Synden er et tungt kors, selv når verden er stille. Jeg behøver ikke lide ytre forfølgelser. Har jeg ikke noe annet å lide av, så bærer jeg likevel på mitt eget onde hjerte, og det volder meg bitter sorg. Dette er nevnt blant de lidelsene Hebreerbrevet beskriver. Og den lidelsen synden fører med seg, er det tyngste korset.

Dessuten finnes det mange kors av ulike slag. Den ene lider av et bittert sinn, en annen blir lett sint, og så videre. Så finnes det kors i familien, som kommer i huset, og videre sykdom, fattigdom og lidelse i timelige ting, som gjør at du ikke kan ha en glad dag her i verden.

Men se på Jesus, formaner Skriften oss. Av det kan jeg vite at jeg har noe fra Herren, om jeg hører ham til. Dette være nå sagt til dem som synes de ville ha vært lykkelige om de hadde vært i Simons sted.

Her står det ikke at han selv gikk fram til Jesus for å hjelpe ham å bære korset, men at de tvang ham til det. Dette lærer oss at vi ikke trenger å gå og synge: «Søte kors, søte kors.» Du trenger ikke å søke etter korset, for den dagen kommer nok da du blir tvunget til å ta det opp.

Blant katolikkene var det før slik at de la seg på gulvet, selv om de hadde en seng å ligge i. Det trenger du ikke gjøre; du skal nok bli tvunget til å bære korset, etter kjødet.

Men det er trolig, som noen har ment, at Simon tenkte seg om da han hadde båret korset en stund, og at han da kjente seg så lykkelig fordi han fikk bære korset etter Jesus. Slik skal det også gå med deg i ånden. I kjødet skal korset kjennes bittert, men i ånden skal du bære det villig for Herrens skyld. Gud hjelpe oss til å ta vare på disse lærdommene, for sin evige kjærlighets skyld! Amen.

Å du kjære Frelser, som har frelst det fortapte! Slik du elsket dine, som var i verden, slik elsket du dem til det siste. Vi ber deg: Tilgi oss all vår utakknemlighet. Ta fra oss alt som du ser er skadelig for oss, hva det så er, og gi oss nåde til å bære med tålmodighet alt du finner det godt å legge på oss. Vi ber deg også om at du vil velsigne disse betraktningene av ditt hellige ord.

Hør oss, milde Herre Gud! Tilgi oss alle våre synder og gjør oss visse på din nåde, for din kjærlighets og barmhjertighets skyld. La oss i denne vissheten bevare den tro som seirer over verden. Amen.

* * *

Tolvte betraktning

Langfredag 29. mars 1861

Å, du Guds Lam, som døde og har gjenløst oss med ditt blod! Du har selv sagt: «Jeg var død, og se, jeg er levende.» Du, Jesus, som døde for oss, lever ennå blant oss. Derfor tror vi at du vil tjene oss med ditt liv slik du tjente oss med din død. Du har lovet å gi oss din Hellige Ånd, og derfor flyr vi til deg med disse ordene: «Be, så skal dere få. Let, så skal dere finne. Bank på, så skal det lukkes opp for dere.»

Herre, nå ber vi deg: Lukk opp våre øyne, hjerter og tanker, så vi kan se deg på korset i din pinte skikkelse. Tal fremdeles med oss, tal med hver og en av oss på årets siste lidelsesdag.

Herre, forbarm deg over oss og gi oss noe ut av denne betraktningen som kan lege våre sjeler, så vi virkelig får se deg og betrakte deg. La oss aldri slutte å betrakte deg, la oss tenke på deg hver dag – men i dag fremfor alt ønsker vi å se deg. Herre, vi tror at du lever, og at du kan og vil gi oss nåde. Du kan, du vil, og du gjør det du har lovet oss! Amen.

Vi har i dag en tekst foran oss som intet menneske kan gå gjennom eller betrakte slik den fortjener. Og når ingen kan gå til bunns i et slikt emne, gjør vi best i å følge beretningen slik den henger sammen i teksten. Vi betrakter derfor på ny femte avsnitt av lidelseshistorien, fra og med stykket om hvordan Jesus ble korsfestet. Vi påkaller Herren og ber om hans nåde, og så leser vi:

> Også to andre, to ugjerningsmenn, ble ført bort med ham for å henrettes (Luk 23,32). Og de kom til et sted som kalles Golgata – det betyr Hodeskallestedet. Der ga de ham å drikke vin blandet med myrra, men da han hadde smakt det, ville han ikke drikke (Matt 27,33–34; Mark 15,22–23).

Og de korsfestet ham, og sammen med ham to andre, en på hver side, og Jesus midt imellom, den ene på hans høyre og den andre på hans venstre side (Joh 19,18; Luk 23,33). Og Skriften ble oppfylt, som sier: Og han ble regnet blant ugjerningsmenn. Det var den tredje time da de korsfestet ham (Mark 15,28.25). Men Jesus sa: Far, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør (Luk 23,34). Pilatus hadde også skrevet en innskrift, og den satte han på korset. Der sto det skrevet: Jesus fra Nasaret, jødenes konge. Denne innskriften leste da mange av jødene. For stedet der Jesus ble korsfestet, lå nær byen. Og innskriften var på hebraisk, gresk og latin. Jødenes yppersteprester sa da til Pilatus: Skriv ikke: Jødenes konge. Men skriv at han sa: Jeg er jødenes konge! Pilatus svarte: Det jeg skrev, det skrev jeg (Joh 19,19–22).

Da nå soldatene hadde korsfestet Jesus, tok de klærne hans og delte dem i fire deler, en del til hver soldat. De tok også kappen. Men kappen var uten søm, vevd i ett stykke ovenfra og helt ned. De sa da til hverandre: La oss ikke rive den i stykker, men kaste lodd om hvem som skal ha den! – for at Skriften skulle bli oppfylt, som sier: De delte mine klær mellom seg og kastet lodd om min kappe. Soldatene gjorde da dette. Men ved Jesu kors sto hans mor og hans mors søster, Maria, Klopas' kone, og Maria Magdalena. Da nå Jesus så sin mor og den disippelen som han elsket, stå der, sa han til sin mor: Kvinne, se, det er din sønn! Deretter sa han til disippelen: Se, det er din mor! Og fra den stund tok disippelen henne hjem til seg (Joh 19,23–27).

De som gikk forbi, spottet ham, ristet på hodet og sa: Du som river ned templet og bygger det opp igjen på tre dager! Frels deg selv! Er du Guds Sønn, da stig ned av korset! På samme måte spottet også yppersteprestene ham, sammen med de skriftlærde og de eldste, og sa: Andre har han frelst, seg selv kan han ikke frelse! Han er Israels konge, la ham nå stige ned fra korset, så skal vi tro på ham! Han har satt sin lit til Gud, la nå Gud fri ham om han har behag i ham. Han sa jo: Jeg er Guds Sønn (Matt 27,39–43). Også soldatene hånet ham. De kom bort til ham og rakte ham eddik og sa: Er du jødenes konge, så frels deg selv! (Luk 23,36–37).

En av ugjerningsmennene som hang der, spottet ham og sa: Er ikke du Messias? Frels deg selv og oss! Men den andre tok til orde og irettesatte ham og sa: Frykter du ikke engang for Gud, du som er under den samme dom? Og vi med rette, for vi får det vi fortjener

etter våre gjerninger. Men han har ikke gjort noe galt. Og han sa: Jesus, husk meg når du kommer i ditt rike. Og han sa til ham: Sannelig sier jeg deg: I dag skal du være med meg i Paradis! Det var nå omkring den sjette time (Luk 23,39–44).

Da den sjette time kom, ble det et mørke over hele landet, og det varte til den niende time. Og ved den niende time ropte Jesus med høy røst: Elo'i, Elo'i, lama sabaktani? Det betyr: Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg? Noen av dem som sto der, sa da: Se, han roper på Elia! (Mark 15,33–35). Etter dette, da Jesus visste at nå var alt fullbrakt, og for at Skriften skulle bli oppfylt, sier han: Jeg tørster! Det sto et kar der, fylt med vineddik. De satte da en svamp, fylt av eddik, på en isopstilk og holdt den opp til munnen hans. Da Jesus hadde fått vineddiken, sa han:

Det er fullbrakt! (Joh 19,28–30). Og han ropte med høy røst og sa: Far, i dine hender overgir jeg min ånd! Og da han hadde sagt dette, utåndet han (Luk 23,46).

Og se, forhenget i templet revnet i to, ovenfra og ned. Og jorden skalv, og klippene revnet. Gravene åpnet seg, og mange av legemene til de hellige som var sovnet inn, sto opp. Etter Jesu oppstandelse gikk de ut av gravene, og kom inn i den hellige by og viste seg for mange (Matt 27,51–53).

Men da høvedsmannen så det som skjedde, ga han Gud ære og sa: Sannelig, denne mannen var rettferdig! Og folkemengden, alle som var kommet sammen for å se dette syn, slo seg for sitt bryst og vendte tilbake da de så det som skjedde (Luk 23,47–48).

Det var også noen kvinner der som sto på avstand og så på. Blant dem var Maria Magdalena og Maria, mor til Jakob den yngre og Joses, og Salome. De hadde fulgt ham og tjent ham. Der var også mange andre kvinner som hadde gått med ham opp til Jerusalem (Mark 15,40–41).

Det var forberedelsesdagen. For at ikke de døde legemene skulle bli hengende på korset sabbaten over – for denne sabbaten var stor – ba judeerne Pilatus om at deres ben måtte brytes og deres legemer tas ned. Soldatene kom da og brøt benene på den første og den andre som var korsfestet sammen med ham. Men da de kom til Jesus, så de at han allerede var død, og de brøt ikke hans ben. Men en av soldatene stakk et spyd inn i siden på ham, og straks kom det ut blod og vann (Joh 19,31–34).

> Og den som har sett det, har vitnet om det, og vitnesbyrdet hans er sant. Han vet at han taler sant, for at også dere skal tro. For dette skjedde for at Skriften skulle bli oppfylt: Ikke et ben skal brytes på ham. Og igjen sier et annet skriftord: De skal se hen til ham som de har gjennomstunget (Joh 19,35–37).

Herre, hellige oss i din sannhet; ditt ord er sannhet! Amen.

Intet menneske kan med sin trange sjel fatte eller ta vare på alt det som står i denne teksten. Vi makter heller ikke å utlegge alle disse merkelige delene i en kort stund som denne. Hele året ellers har vi forkynt om fruktene av Kristi død, som er hovedinnholdet i evangeliet. I dag holder vi oss til selve historien slik den står i teksten vi har lest.

Nå er det nettopp den tiden på dagen da vår Frelser hang på korset. Han ble hengt opp ved den tredje time på dagen. Siden står det at det ble mørke over hele landet fra den sjette til den niende time. Han hang altså på korset i seks timer, fra klokken ni om formiddagen til klokken tre om ettermiddagen – eller, som det står her, fra den tredje til den niende time. (*Det vil si da prekenen ble holdt. Rosenius' andaktsstunder ble som kjent holdt mellom halv ett og halv tre, like etter de vanlige høymessene. Utgiverens anm.*)

Vi nevner dette fordi mange ikke forstår hva evangelistene sier om det. Andre igjen tviler på Kristi guddom når de finner det de mener er tydelige motsigelser mellom evangelistenes beretninger om korsfestelsen.

Hos Johannes står det nemlig at Pilatus satte seg på dommersetet omkring den sjette time (Joh 19,13–14), men hos Markus at Jesus ble korsfestet den tredje time (Mark 15,25). Da sier tvileren: «Her er jo åpenbare motsigelser.» Men saken er at evangelistene har fulgt to forskjellige tidsregninger. Romerne begynte å regne fra klokken tolv om natten, jødene fra klokken seks om morgenen. Slik lar de tilsynelatende motsigelsene seg lett forene.

De hadde altså vært oppe hele natten for denne fangens skyld. Prestene, som ellers var så søvnige – profeten kaller dem søvnige og late – var nå våkne, for nå gjaldt det å få dømt til døden den fangen som hadde voldt dem så mye uro.

Etter at han var dømt til døden, hadde de det travelt; de hadde ikke unt seg ro om natten, for saken måtte være avgjort før høytiden

tok til. Før klokken var seks om morgenen, var de oppe og forstyrret landshøvdingen, så han straks måtte opp og forhøre fangen.

Slik satte Pilatus seg på dommersetet klokken seks om morgenen – eller, som evangelisten Johannes sier, «den sjette time», regnet fra klokken tolv om natten. Johannes brukte den romerske tidsregningen, Matteus og Markus den jødiske. Kristus hang altså på korset fra klokken ni om formiddagen til klokken tre om ettermiddagen, eller etter Markus' regnemåte fra den tredje til den niende time.

Dette var den tiden vi synger om: «Ingen smerte noen gang / var som Jesu smerte var.» Prøv å sette deg inn i den lidelsen Jesus gikk gjennom. Den var ikke bare menneskelig, men også guddommelig, for «det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv» (2 Kor 5,19).

Tenk deg hva han nå led i sin sjel, med hele sitt hjertes følsomhet – hvordan dødsrikets og dødens kval og alle fordervelsens strømmer omgav ham, som vi synger. Ja, tenk først over hva han led i sitt legeme da hans hender og føtter ble gjennomboret, slik det heter i Davids 22. salme: «De har gjennomboret mine hender og mine føtter.»

Å, tenk over dette, så sant du har et hjerte som kan fatte hva Jesus gjorde for deg! Er du bare et naturlig menneske, skal du likevel se på korset i dag – det skal kjennes selv i ditt lettsinn.

Så stiller vi oss da ved korset og ser hvordan de driver naglene gjennom hans hender og føtter. Stikker du en knappenål gjennom hånden din, kjenner du det. Og nå har de gjennomboret de hendene som bare har gjort godt, og de føttene som har gått så mange møysommelige skritt for å hjelpe og frelse mennesker. Jeg ser hos evangelisten at nettopp dette grep disiplenes hjerter. Tenk over dette, du som mener du har nok av godhet og tro.

Fra den sjette til den niende time ble det mørke over hele landet. Og etter disse tre mørke timene ropte Jesus – tenk over at det er Jesus som roper: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?» Dette står, som så mye annet som skjedde ved korsfestelsen, i Davids 22. salme.

Dette er din Frelser, han som var død, men nå lever. Det var etter disse tre mørke lidelsestimene han ropte: «Min Gud, min Gud.» Han sier ikke «min Far», slik han sa i hagen, men nå sier han: «Eli, Eli» – «Min Gud, min Gud.»

Det er ingen tvil om at han i den timen kjente helvetes kval og pine. Å være forlatt av Gud er det forferdeligste av alt som kan tenkes. Grunnen til at syndere går bort med uforlatte synder, er at de har forlatt Gud. Gud i Kristus har lidd for alle syndere; men når dere har forkastet Kristus og hans forsoning, finnes det ingen forløsning mer for dere. Hva det vil si å være forlatt av Gud, fikk nå Kristus smake for oss, før han sa: «Det er fullbrakt.»

Videre leser vi at han sa: «Jeg tørster.» Også dette var et profetisk ord som siden skulle gå ut i hele verden. Hungre og tørste – å, for et innholdsrikt ord! En gang begynte han sin preken slik: «Salige er de fattige i ånden … Salige er de som hungrer og tørster etter rettferdigheten» (Matt 5,3.6). Slik heter det også på Bibelens siste side: «Den som tørster, han får komme!» (Åp 22,17).

Når Jesus sier: «Jeg tørster», ligger det samme mening i det som når han sier: «Når jeg blir opphøyet fra jorden, skal jeg dra alle til meg» (Joh 12,32).

Han hungrer og tørster etter syndere. I Joh 4 står det at disiplene hadde kjøpt mat og ba ham spise, og da svarte han: «Jeg har mat å ete som dere ikke vet om!» Og maten hans var da den sjelen han hadde vunnet, den samaritanske kvinnen. Han ga sitt legeme i døden fordi han hungret og tørstet etter sjeler; og derfor kunne han selv si: «Det er fullbrakt.»

Han sa «Jeg tørster» for at Skriften skulle bli oppfylt. Luther bemerker at Kristus i denne viktige stunden bare bruker ord fra Skriften.

Nå er vi kommet til et svært viktig punkt. Får du ikke øynene opp for dette, hjelper alle dine betraktninger deg ingenting.

I dag feirer vi at alle Skriftens profetier om Kristus er oppfylt. I Hebreerbrevets 10. kapittel står det: «Loven har bare en skygge av de goder som skulle komme, ikke tingenes virkelige skikkelse. Derfor kan ikke loven, ved de ofrene som hvert år blir båret fram, gjøre dem fullkomne som kommer fram med dem.» Siden står det at det overalt «i bokrullen» – det vil si hos profetene i Det gamle testamente – «er skrevet om meg».

I Det gamle testamente skulle ypperstepresten på den store forsoningsdagen ved sitt offer sone folkets synder mot loven. Det var likevel ingen fullkommen forsoning, bare skyggen av den forsonin-

gen som skjedde i Jesu død. Hele dagen var ypperstepresten opptatt med å ofre og stenke offerblodet, med å lese og å lyse velsignelsen over folket – slik også Jesus måtte lide hele dagen. Langfredag var avbildet ved Det gamle testamentes forsoningsdag.

Ingen fikk gå inn i templets aller helligste; det sto dødsstraff på det. Bare ypperstepresten fikk gå dit, én gang om året, på den store forsoningsdagen – innenfor forhenget som skilte det aller helligste fra det hellige.

Her fortelles det nå om et tegn som skjedde på den store forsoningsdagen da Kristus ble ofret for all verdens synder: Forhenget revnet. Nå trengtes det ikke lenger noe offer. Nå hadde den som den gamle offertjenesten pekte fram mot, gitt sitt legeme som et fullkomment offer. På denne dagen ble alle disse forbildene levende virkelighet.

Om dette ble det talt allerede i paradiset til våre første foreldre: Kvinnens ætt skal knuse slangens hode (1 Mos 3,15). Siden taler hele Den hellige skrift om det.

I dag ble det tegnet oppfylt som Jesus sa han ville gi jødene, nemlig «profeten Jonas tegn» (Matt 12,39). I dag ble det tegnet oppfylt som ble gitt Israels folk i ørkenen, kobberslangen (4 Mos 21,9), etter Jesu egne ord: «Likesom Moses opphøyet slangen i ørkenen, slik må Menneskesønnen bli opphøyet, for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv» (Joh 3,14–15).

Jeg ser at i Jesu død ble alt fullbrakt. Alle lovens krav ble oppfylt, og syndefallet ble gjort godt igjen. Å, nå har jeg noe å leve av – ikke bare i dag, men hele livet! Nå er han gitt og alt gjort; vi leser, hører og synger: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» (Joh 1,29). Nå er alt skjedd.

Hvordan står det så til med deg? Har du del i denne forsoningen? Å, hvordan lever du for Jesus?

Vil du leve som verden, som går til alters og av og til leser og ber litt for å bli forsonet med Gud, men ikke vet om noen annen forsoning? Holder det – ja, da skulle ikke Jesus ha behøvd å bli gitt til forsoning for all verdens synder.

La hver og en tenke over hvorfor Gud har talt om dette helt fra verdens begynnelse: Han har aldri latt noen sjel bli frelst uten forsoning. Å, det hjelper ikke at du er slik og slik eller gjør det og det. Hver den

som tror han selv kan gjøre noe til sin frelse, må vite at ingenting annet hjelper enn det Skriften taler om i denne teksten og overalt.

For alle fattige og bekymrede sjeler er dette derimot en skjønn og herlig tekst.

Mens vi taler om dette, ser vi hva apostelen sier i Gal 3,13 om hva de utrettet ved å henge Kristus på korset: «Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss. For det står skrevet: Forbannet er hver den som henger på et tre.»

Med dette forklarer han hvorfor Kristus skulle avlives på romersk vis. Han skulle henge på et tre for å bli en forbannelse for oss. Gud hadde allerede tidligere gitt en slik befaling i 5 Mos 21, der det heter: «Når en mann har en synd på seg som fortjener døden, og han blir henrettet og deretter hengt på et tre, da skal hans døde kropp ikke bli natten over på treet, men du skal begrave ham samme dag. For forbannet av Gud er den som blir hengt.»

Dette var Guds særskilte forordning om dem som ble hengt på et tre. Denne viktige saken får vi straks grunn til å tenke over når vi betrakter røveren som så sin synd.

Apostelen sier at Kristus forløste oss fra lovens forbannelse. Det var nettopp dette vi trengte. Dette var den egentlige nytten av Jesu død: Han tok bort lovens forbannelse, så lovens krav og trusler ikke kan dømme deg når du tror på Jesus. Eller rettere: «Kristus har tatt bort lovens fordømmende kraft for meg.»

Likevel kjenner jeg onde tanker, uren lyst og kjødelige rørelser, som iblant til og med kan bryte ut i ord. Slik kjenner de troende det. De ugudelige derimot kjenner ikke den synden som Gud må straffe. Det er de troende som lider mest under den. De kjenner at de ikke elsker Gud over alle ting – kort sagt: De kjenner at de har lyst til å gjøre alt det som det første bud forbyr.

Har vi erfart vår naturlige fordervelse, må vi bekjenne at vi trenger å høre og se hva Jesus gjorde for oss da han tok bort lovens forbannelse. Når han led så mye, må vi vokte oss for all synd. Men hvordan bærer vi oss at? Vi skulle flykte som for helvete fra alt som mishager Gud. Har han ikke på langfredag fortjent dette av oss? Hva synes du? Har han ikke gjort alt for oss?

Hver dag burde vi elske Gud over alle ting og hver stund brenne av iver for hans ære og for andre sjelers frelse. Men nå vet vi at det går

stikk motsatt. Selv om ånden er villig til å brenne i sukk og bønn og kjærlighet, er kjødet så svakt at vi er inne i synden igjen før vi vet ordet av det.

Vi er ulykkelige om vi bare ser på oss selv. Men nå henger Kristus på treet for våre synder. Djevelen prøver å innbille meg at Kristus ikke har tatt bort mine synder, at de ennå står ubetalt og uutslettet – men på det må jeg ikke høre. Det heter jo: «Se der Guds lam» – ikke: «Se Ånden, som tar bort synden», heller ikke: «Se Israels lege, som har legedom for synden», men: «Guds lam, som bærer bort verdens synd.»

Er du en trett og rådløs synder? Du har en slik Frelser, som gjorde deg den tjenesten at han tok bort all din synd – selv om du ikke klarer å vokte deg for synden slik du burde.

For dette må vi love Herren i dag og i alle stunder. For apostelen sier at «Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse», eller tok bort lovens forbannelse for oss. Men han sier også at det kostet intet mindre enn at «han ble en forbannelse for oss» da han hang på treet.

Men hvorfor står det at han *ble* en forbannelse for oss? Det er jo ikke godt sagt; det burde heller ha stått at han var belagt med eller omgitt av vår forbannelse. Men det må vel være slik apostelen uttrykker det, både her og andre steder. For han sier også i 2 Kor 5: «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud.»

Han led forbannelsen i vårt sted da dine og mine og alle verdens synder ble lagt på ham, mens han hang på korset. Alle verdens synder – Adams synder og Davids synder, dine, mine og hele verdens synder – var samlet på ham. Når du ser dette, kan du ha trøst. Skriften sier overalt at han ble gjort til synd av Gud, og at lovens forbannelse hvilte på ham.

Når vi tenker over dette, blandes takknemlighet, kjærlighet og glede sammen i langfredagsbetraktningen. Å Herre, er det den tjenesten du gjorde meg, at du tok bort alle mine synder? Å, da vil jeg fryde meg! Da er jeg et Guds barn og kan ha trøst av det, hva som enn må hende meg. Er lovens forbannelse tatt bort, er synden borte. All synd er, sett fra lovens side, brudd på loven, lovovertredelse, og for den fortjener vi timelig og evig straff.

Når vi ser dette, kommer det en mann og sier at han har tatt bort alle de syndene vi har gjort. «Jeg har båret forbannelsen for alle synder», sier han. «Alt dere har fortjent med deres synder, vil jeg kreve av ham», sier Gud. Slik er Kristus gjort til en syndebærer for oss; han har tatt bort alle våre synder, lagt dem på seg og båret dem. Tar en noe fra ett sted og legger det på et annet, er det jo klart at det ikke ligger på det første stedet lenger.

Velg nå hva du vil. Vil du beholde syndene dine selv, blir de liggende på deg. Og blir de liggende der, skal du en gang få se at du blekner av dem når du skal tre fram for Guds ansikt. Vi må ikke sove under lidelsesbetraktningene og overlate til andre å ta det til seg, fordi vi ikke selv vil ha noe med det å gjøre. Nei, du må se at han har tatt bort alle synder.

«Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» Ja, pris og lov ham for det! For gjelder det verden, er det jo verdens synder han tar bort, og da er dine synder med. Men hører du ikke til verden, får du jo heller ikke noe av det. Vil du ta bort syndene dine selv, får du se til hvordan du blir kvitt dem.

Gud hjelpe oss! Vi ser og hører så mye om dette at vi blir helt søvnige og sover bort velsignelsen – at det skal gjelde oss selv. Men når jeg tar dette til meg – å, da takker og lover jeg Herren, som har tatt bort alle synder.

Da har jeg syndenes forlatelse, «og der det er syndenes forlatelse, der er liv og salighet». Jeg må nok tuktes og refses for min synd, men fordømt skal jeg ikke bli, for Kristus var under forbannelsen og fordømmelsen i mitt sted. Da har jeg velsignelsen av det, Abrahams velsignelse, den han fikk da han fikk løftet om det lovede landet. Meg er lovet et land som er bedre enn noe land jorden har å by på; men det får jeg først ta i eie ved den rette og salige hjemkomsten.

Gud har nå ingen grunn til vrede mot meg; hos ham er det bare kjærlighet. Luther sier: «Gud er som en glødende ovn eller et stort hav som bare brenner av kjærlighet, noe vi kan se i alt det skapte.» Hans kjærlighet er like stor som hans vrede, som brenner helt ned til det dypeste helvete; men hans vrede ble tatt bort på langfredag.

Når du ser at han i kjærlighet har gjenløst deg med sitt blod, kan du tro det og si: «Å, min Gud! Har du gjort så mye for meg som jeg nå ser, så vil jeg også tjene deg av hele mitt hjerte.»

Dette får vi riktignok se bedre på påskedag, når han selv taler om de velsignede fruktene av sin lidelse. Men også i dag trenger vi å høre om det, for «Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss». Glem aldri disse ordene!

Nå må vi se på Kristi kjærlighet og iver når han hungrer etter sjeler, og av det slutter vi: Sin kjærlighet viser han med det første ordet han talte på korset. Hans ord kan sammenlignes med Moses' rop da han skyndte seg å be Herren om i nåde å komme folket i hu og ta bort deres synder. Folket hadde syndet mot Herren, og derfor ville han straffe dem. Slik skynder Jesus seg nå og sier: «Far, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør.»

Han ber altså ikke for alle, men bare for dem som ikke vet hva de gjør; for dem som vet hva de gjør, ber han ikke. «Nåde og sannhet går fram for ditt åsyn» (Sal 89,15). «Nåde og barmhjertighet er alltid hos ham, men også dom og rettferdighet» (Hos 2,19). For dem som kjenner sannheten, men likevel ikke tror på Kristus, ber han ikke.

Troen er ikke noe hvem som helst kan si at de har. Ofte kan den bare vise seg i et ønske: at man gjerne ville tro, selv om man kjenner at hjertet er fullt av synd. Det lar seg godt forene: Troen kan godt finnes selv om synden også finnes. Men dette viser oppriktighet: at det finnes en ånd som refser synden.

Merk deg likevel: Er det slik med deg at du har forstått sannheten, men likevel lyder syndens lyst og følger den, så hører du jo til dem som synder med vitende og vilje. Om dem sier apostelen at «da er det ikke lenger tilbake noe offer for synder, men bare en forferdelig gru for dom, og en nidkjærhetens brann som skal fortære de gjenstridige» (Hebr 10,26–27).

Slike mennesker som apostelen beskriver her, synder mot Kristus enda de vet bedre. Annerledes er det med dem som kjenner syndens makt over seg og kjenner at synden flommer over i dem; for slike ber Jesus. Yppersteprestene visste godt at Jesus var en hellig og ulastelig mann, og likevel tok de ham til fange og lot ham drepe. De var utelukket fra denne forbønnen, for de visste hva de gjorde. Men de som siden ble omvendt og ble troende venner av Jesus, hadde ly i denne forbønnen, for den gjaldt dem.

Hvem vet om ikke noen av dem som var med og korsfestet Jesus, også var blant de tre tusen som det fortelles om på den første pinse-

dagen? Vi hører nemlig at det stakk dem i hjertet da Peter sa til dem: «Dere har grepet herlighetens Herre og korsfestet ham» (Apg 2,32–37). Ja, her ser vi tydelig Jesu store kjærlighet, da han ba for sine uvenner: «Far, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør.»

Det er også verdt å merke seg den ømheten han viste både Johannes og sin mor. Midt i sin nød og forbannelse hadde han hjerte for dem, og i denne stunden bandt han dem sammen, så Maria ble Johannes' mor og Johannes ble Marias sønn, han som skulle ta seg av henne og pleie henne til hun døde.

Med et blikk på sin mor sa han: «Kvinne, se, det er din sønn!» Deretter så han på Johannes – han hadde jo ingen hånd å peke med, for den var naglet fast – og sa til disippelen: «Se, det er din mor!» Og de ga så nøye akt på dette testamentet at disippelen fra den stund tok henne hjem til seg.

Se hvordan han tenker på de minste ting, og det midt i den forferdeligste smerte! Slik leser vi også at han ikke tåler å se de to disiplene som i fortvilelse forvillet seg bort fra flokken den første påskedagen. Han oppsøker dem og lar dem få vite at han lever. En morgen etter dette står han nede ved stranden hos sine sultne disipler og spør om de har noe å spise. Hans aller ømmeste kjærlighet viser seg i at han gir akt på det aller minste.

Nå fikk Johannes av ham en mor å ta seg av, og Maria fikk en sønn til forsørger. Han kunne sørge for dem midt i den hardeste striden. Er du en disippel, mann eller kvinne, kan du være viss på at han har øm og kjærlig omsorg for deg. Han har omsorg for hele sitt skaperverk, men særlig sørger han for sine troende, som setter sin lit til ham.

Det tredje ordet han sier, er det mest bemerkelsesverdige av alle, nemlig det han sier til røveren. Gud hjelpe oss å ta imot det! Her blir Jesu lidelse gjort gjeldende for en synder på selve korset. Tenk, for en ubegripelig omtanke og kjærlighet, at han i sin siste stund kunne gi denne nåden videre! Han ville så å si selv se til hvordan hans nåde kunne tjene.

Den ene av røverne hadde i sin vantro hørt folket si: «Er du Messias, så hjelp deg selv og oss!»

Tenk, hvor forferdelig! De vantro fikk bevis for sin forherdelse ved at Jesus ikke kunne hjelpe seg selv. De hadde nemlig ikke, slik vi har, hans oppstandelse fra de døde, som beviser hvem han var. Gud stad-

fester deres forherdelse. Hittil hadde de ikke vært helt fri for en viss frykt, men nå kunne de være trygge: Det var gått så langt at de hadde fått ham på korset, og nå kunne han ikke hjelpe seg selv.

Blant alle disse forherdede er det en annen røver, som også henger ved siden av Jesus, slik som den første. Han irettesatte den andre og sa: «Frykter du ikke engang for Gud, du som er under den samme dom? Og vi med rette, for vi får det vi fortjener etter våre gjerninger. Men han har ikke gjort noe galt.» Og han sa: «Jesus, husk meg når du kommer i ditt rike.» Og Jesus sa til ham: «Sannelig sier jeg deg: I dag skal du være med meg i Paradis!»

Å, for et salig ord! Det viser at alle synder virkelig var tatt bort. Se nå her at synden er tatt bort og lovens forbannelse er borte. Hadde ikke røveren synd? Men hvor er den nå? Og hvor er loven med sin forbannelse over synden? Hva hadde røveren gjort, siden han fikk et slikt løfte, som om han hadde vært en ren engel? Han hang jo på korset for synder og overtredelser. Slik har Kristus tatt bort alle synder, og røveren er fri.

Av dette må vi ikke trekke den læren at vi ikke trenger å omvende oss til Herren før på dødsleiet og da bare rope: «Herre, tenk på meg!» Nei, slike slutninger har Guds Ånd forebygget.

Hos denne røveren finner jeg både omvendelse, tro og helliggjørelse. Han kunne tro i det svarteste mørke, mens disiplene, som hadde sett så mye, hadde så lite tro at de nå løp bort og gjemte seg.

Men røveren, som ikke hadde sett noe av de undergjerningene Jesus hadde gjort, sier nå at Kristus er konge i et rike. Da måtte han være Gud, når han var konge i et rike; på jorden hadde han jo ikke noe kongedømme. Dette kunne røveren tro i det svarteste mørke. Om det har jeg bedt og kjempet i mange år, og likevel ikke klart å tro en slik nåde.

En kristen må i dødstimen se at Jesus er konge i et evig rike. «Det er ikke alle som har troen» (2 Tess 3,2). En kan ikke omvende seg når som helst eller når en selv vil. Det kommer an på når du blir kalt, på når din Far vil gjøre sin gjerning i deg. Da gjelder det for deg å gi akt på det, følge hans kall og la ham få gjøre sin gjerning.

Denne røveren er en Guds undergjerning. En kan ikke gjøre undergjerninger når som helst, og ingen kan komme til Jesus uten at Faderen drar ham, som vi leser i Joh 6,44.

Det hender svært sjelden at en sen omvendelse er ekte, som Augustin sier: «En sann omvendelse kommer aldri for sent, men en sen omvendelse er sjelden sann.» Denne røveren steg fra misgjerninger til korset, og fra korset til himmelen.

Kanskje hadde han hørt om Herren Jesus i fengselet. Dette er noe Jesus særskilt skal holde fram for de troende på den ytterste dag: «Jeg var i fengsel, og dere kom til meg» (Matt 25,36). Enten hadde røveren hørt om Jesus i fengselet av noen som hadde besøkt ham der, eller så hadde Guds Ånd arbeidet på ham ved de ordene Jesus talte på korset. Og på en gang var troens gnist blitt tent i ham, og straks ble det fullt lys.

Hos røveren finner vi, som sagt, både omvendelse, tro og helliggjørelse. For det første kjente han sin synd, da han sa: «Vi får det vi fortjener etter våre gjerninger.» For det andre så han den forferdelige evigheten, flyktet i sin nød til Jesus og fant nåde og redning. Og for det tredje fantes det en drift av kjærlighet hos ham, da han irettesatte den andre og sa: «Frykter du ikke engang for Gud, du som er under den samme dom?»

Han fryktet Gud. Det er dette verden ikke spør etter og ikke tåler: at en vil frykte Gud og bekjenne Jesus. Men til og med på korset blir Jesus bekjent. Dette var troens frukter, røverens helliggjørelse.

Så fikk han dette svaret av Jesus: «Sannelig sier jeg deg: I dag skal du være med meg i Paradis!» Dette ordet gir meg grunn til å si at han allerede samme dag var i Paradis. Her ser jeg altså hvor de troende kommer etter døden. Om de ikke etter døden har den samme klarheten som etter oppstandelsen, så kommer de i hvert fall til Paradis.

Jesus viser oss her at de som kjenner sine synder og i syndenøden flykter til ham, går inn i Paradis. Gud gi oss den nåden at vi får den rette troen og viser den rette troens frukter, så også vi kan gå inn i Paradis når det skal være.

Men slik går det ikke med alle. For her står det videre at «folkemengden, alle som var kommet sammen for å se dette syn, slo seg for sitt bryst og vendte tilbake da de så det som skjedde».

Her fortelles det om mye som vi denne gangen må gå forbi. Siden står det hva den allmektige Far i himmelen syntes om dette forsoningsverket til Jesus: Han slukket solens lys, forhenget i templet revnet, jorden skalv, klippene revnet og gravene åpnet seg. Det var

selve skaperverket som rørte seg da Skaperen hadde fullført sitt store gjenløsningsverk. Solen ville ikke skinne da Skaperen kjempet med døden, og skaperverket ville ikke ha sin skjønnhet når Skaperen led slike kvaler.

En hedning skal ha sagt da han så denne solformørkelsen – den viste seg nemlig flere steder enn i jødenes land: «Enten lider Gud selv i dag, eller så lider det en som han lider med.» Etter det som fortelles, ble denne mannen siden en kristen, og han er nevnt i Apg 17,34.

Ved Kristi fødsel ble himmelen opplyst, så det ble lyst midt på natten. Men ved hans død ble himmelen formørket, så det ble mørkt midt på lyse dagen. Men hos de fleste som sto og så alt dette, fikk ikke Guds Ånd gjøre sitt verk; de slo seg for sitt bryst og vendte tilbake til sitt gamle liv.

Herren gi oss sin nåde, så vi ikke blir som dem! Må han ved sin Ånd virke det samme sinnet i oss som hos den botferdige røveren, så vi kan be den samme bønnen som han: «Herre, tenk på meg!» – og få den samme nåden som han. Herren gi oss dette for sin kjærlighets skyld! Amen.

* * *

Å Herre Jesus! Nå har vi sett enden på din lidelse, da du bøyde ditt hode. Men du lever, for at vi skal leve, og du hjelper oss når vi flyr til deg. Ja, Herre Jesus, gi oss den samme nåden som du ga den botferdige røveren. Tilsi oss alle den nåden at du har gjort alt vel for oss. Å ja, «ved Guds nåde smakte du døden for alle». Du tok bort syndens makt, så vi kunne bli frelst. Takk og lov og pris for at du gjorde dette for oss! Herre, hjelp oss å tenke over dette alle våre livsdager.

Her ved korset henter vi den balsamen du gir alle som kommer til deg i tro på ditt navn. Herre, velsign alle lidelsesbetraktninger. La ikke denne lidelsestiden være uten frukt, men gi at en og annen sjel må kjenne at den har synd, så den får hungre etter deg og få tillit til deg, kjærlighet og gudsfrykt. Ja, Herre, gi oss alle dette; gi liv og salighet!

Velsign alle som hører ditt ord og tar imot den hellige nattverd. Herre, forbarm deg over vårt land og over vårt Sion … Og alle lidende og trengende sjeler overgir vi til deg, du som hadde medlidenhet med din mor i selve dødens stund. Og vi påkaller deg med din egen bønn, som du selv har lært oss:

«Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den Hellige Ånds samfunn være med oss alle!» Amen.

* * *

Sjelens sanne omvendelse

I Lammets død og smerte
mitt nådevalg består;
i Jesu stungne hjerte,
i sjelekval og sår,
der er jeg selv tatt med,
betalt, forløst fra nød;
det skjedde den dag han led
og var på korset død.

Fra den dag har jeg vært
hans arv og eiendom.
Men selv for jeg vill, og svært
lite brydde jeg meg om
hvilken vei jeg gikk,
om den til livet bar,
ell' om jeg til slutt fikk
dø som så mange har.

Slik gikk det halve livet
forbi meg som en strøm;
i syndens trelldom trivdes
jeg usselt, som i drøm.
Jeg gyser når jeg minnes
det usalige liv
der jeg var glad i sinne
ved dødens tidsfordriv.

Men midt i døden sendte
den Evige meg bud;

i dødens land jeg vendte
og flyktet bort fra Gud.
Jeg så at jeg var naken,
spedalsk, ja stum og døv,
og ville bøte saken
med Adams fikenløv.

Først i Moses' ørken
har jeg min tid forødt
og midt i vantroens tørke
båret byrden trett.
Så snart jeg den fikk funnet
med mange tunge skritt,
så snart har Satan spunnet
et listigere nett.

Den usle tid jeg fulgte
naturens ville bud,
jeg brydde meg ei det minste
om hva som tekkes Gud.
Men vakt opp fra de døde
ble jeg til slutt en trell
og hadde med stor møye
nær ødelagt min sjel.

Jeg ville Gud påkalle
og til hans trone gå
når jeg var fri for fall –
en uke eller så.
Når hjertet kjente nådens
kraft og søte bud,
da gjaldt min løsepenge
fullt og helt for Gud.

Men var min sjel ei riktig,
kald eller spredt omkring,
var nåden mindre viktig
og blodet ingenting.
Da for jeg fram i villhet,
så utslitt som en trell,

og hadde det så ille
med en fortvilet sjel.

Jeg kjente i min ånde
og i mitt kjøds begjær
de laster allehånde
som kunne nevnes her.
Jeg søkte dem å dempe,
men alt gikk bare i kvav;
jeg hadde ei lært å kjempe
i kraften Jesus gav.

Mitt hjerte var en bølge
som på et stormfullt hav;
den måtte vindene følge
og grudde seg for grav.
Av alt det jeg trodde,
var ingenting mer visst,
for i min ånd kun grodde
fortvilelse, dom og brist.

Jeg talte nok om troen,
om nådens rike elv;
jeg ropte: «Herre, skån meg!»
men stolte på meg selv.
Når ingenting jeg kjente
som såret meg i bryst,
ble det i min elendighet
for meg en lønnlig trøst.

Mitt hjerte holdt for ringe
at Jesus døde for meg,
mot det å kunne tvinge
mitt kjød på hellig vei.
At Gud for hele verden
har vunnet seier stor,
det aktet jeg mindre verdt
enn noe her på jord.

Men hellig bli og salig
var tråden i mitt liv,

tross utallig, daglig
naturens drag og kiv.
Løfter om å bli bedre
gikk gjennom marg og bein,
men bygningen ble reist
foruten hjørnestein.

Jeg fant det godt å mene
at Jesu død og blod
bare var for fromme og rene
en hellig rensingsflod,
men ei for dem som lever
i gudløshet som jeg;
det var å kaste nåden
på kjødets lyst og vei.

Alt som ble fullbrakt
i Jesu blod og sved,
ble ynkelig nok sagt:
«Jo, det er vel nok skjedd»;
men den som ei kunne fatte
helt riktig denne trøst,
han var bare å skatte
som aldri gjenløst.

Jeg søkte saken gjøre
i Herrens øyne god
og sjelen min fram føre
med tungt og såret mot;
men aldri ble det fullgjort
og grått ut ved hans dør,
så intet håp om nåde
hos Jesus fikk jeg før.

Mitt hjerte kjente stundom
at nåden trengte inn;
straks trodde jeg: Nå kommer
det jeg så lenge hadde i sinn:
«Nå er jeg ren og riktig
og hellig i det hele,

og synden er ei mektig
å skade meg i sjelen.»

Knapt var en dag til ende,
så hadde jeg ingen tro;
jeg var fra grunnen vendt
og uten sjelero.
For fruktene ga ikke
den planten ros som grodde,
men viste meg til fulle
at jeg ei hadde trodd.

Jeg leste Åndens skrifter,
men tydet dem selv ut,
og loven som ble gitt meg,
ble meg en dødsdom fra Gud;
for dekket hang og skjulte
for mine øynes hus
og stengte Jesus ute,
all verdens sol og lys.

Nå gikk jeg selv forvillet
og førte mot Gud krig,
og nåden fikk så ille
lide urett i meg;
nå ville jeg omvendes,
nå holde Guds forbund,
nå velte overende
den ene livsens grunn.

Jeg ville ei gi etter
at Gud var alt forsont,
men at han skulle bli det
når jeg ei gjorde ondt,
når lovens tordenslag
meg sønderknust har lagt,
og jeg er løst en dag
fra syndens vold og makt.

At Jesus for meg døde
og alt i dette stod,

at nådens kilder flødde
langt mer enn syndens flod
for alle syndere på jord –
det støtte min forstand,
enda dette hellige ord
bør straks bli lyst som sant.

Hvor mye jeg enn maktet
med tusen strev og møye,
lot jeg dog synden råde
og alt som lå den nær.
Til sist jeg ga meg fortapt
og tenkte i min nød:
«Kanskje har Gud meg kåret
og valgt til evig død.»

Å, for en ond lære,
det verste raseri:
å – Jesus til vanære –
gå nådens trone forbi,
å hate og forkaste
hans evangelium
og helt unødig haste
til mørkets pinerom.

Slik har jeg gått og myrdet
min sjel, min arme sjel,
og nådens ord vanæret
som jødedommens trell.
Når jeg den sjelevåde
betenker, i støv og grus
jeg rødmer: Av bare nåde
er jeg kommet til hans lys!

Om jeg ei hadde trengt
igjennom annen tro,
ble jeg av vantro stengt
ute fra nådens tron,
der nåden er gitt fritt
i fredens store råd,

og livets dom står skrevet
på nåde av idel nåd.

Se, dette er det første
som Gud forkynner først,
det hellige, det fremste,
av alle ting det størst:
apostlers og profeters
både grunn og hjørnestein,
ja, alle evigheters
og herligheters skinn.

Å tro at blodets verdi
ei gjelder for vår Gud
for dem som er besværet
av syndens bånd og bud –
det er, hvordan det enn klinger,
tvert mot Guds hellige skrift,
og sjelen myrdet ligger
som av den fineste gift.

Visst gjelder det for alle,
ja, for Guds trone der
dets verdi ei kan falle;
det rommer nåde for hver,
for onde som for fromme;
men den som det forsmår,
skal ei til bryllup komme,
selv om han innbudt står.

Guds Lam blir også fremstilt
som bare en lege – se! –
av Faderen gitt for kun
å virke hellighet.
Helt annet lærer Paulus
i sine korintbrev;
men du, ennå en Saulus,
betenk det han skrev.

En annen maler Jesus
som Faderens kjærlighets pris,

der bare mildhet lyser
og nåde på alle vis.
Men Kristus er gitt hen
og for oss led han nød;
ja, vreden er stilnet igjen
ved Jesu blod og død.

Slik kunne de forvandle
det dyre fredens råd
og ved Guds nådestol handle
med usel dyd om nåd;
den andakt er avguderisk
som øves uten tro,
ja, i blodet mer enn jødisk,
en farget religion.

Gud er ei lenger vred
på Adams falne slekt,
siden Sønnen steg ned
i menneskenes drakt
og tok på seg med vilje
hva mennesket har gjort,
og bar den straff som skulle
ha vært vår rette lott.

Men Lammet er og slaktet
helt fra begynnelsen,
og Adams slekt er aktet
og utvalgt alt fra den.
Før verdens grunnvoll lagdes,
ble i Jesus Kristus da
vår sak alt lagt til rette
og avgjort, slik den står.

Og siden Gud forsonet
all verdens skyldighet,
har han og verden skånet
for sin rettferdighet
og krever ikke tvende
betalinger for én gjeld,

når han én gang for denne
med blod betalte selv.

Så er da Jesu lydighet
vårt eneste frelsesbrød,
hans lidelse vår prydelse
som står i liv og død;
hans kjærlighet ei krenkes
av Adams syndeflod,
men den som tror, blir senket
og renset i hans blod.

Om blodet ikke dekket
vår hele skyld for Gud,
om loven krevde mere,
så Jesu marterskrud
ei vredens bølger stanset
for alle syndere,
da var hans død ei annet
enn dødsdom, intet mer.

Hva ble da vel naturen?
Til frafall evig solgt,
de døde kreaturer
i dødens grumme vold,
som ikke selv formådde
å gi seg liv igjen;
for døden evig rådde
med dem som syndere.

Nei, alle herrers Herre
med sterk allmaktens hånd
har skapt både fler og færre,
ja, verdener som sand,
og nådig tatt seg av dem
i snart seks tusen år;
han er den som det behaget
å dø for sine får.

Bør du da ikke skjemmes,
du som fortvile kan

og lar deg slik skremme
som om han ei var mann
til skylden din å betale?
Hva gjør du, arme sjel?
Kom, la deg nå husvale:
Her er Immanuel!

Kom, tro det Ånden har skrevet,
som evig er sant:
at Jesus satte livet
for livet vårt i pant;
at aldri mer skal finnes
hos Gud et vredens mot,
for alle ble gjort rettferdige
i Jesu Kristi blod.

At synden er tatt bort,
misgjerningen forsont,
og på den store dagen
ble hele verden skånt.
Den dyre helsebrønnen
er gravd i hans sår,
og full forløsning funnet
for atten hundre år.

At Gud for Jesu pine
har hele verden kjær,
og Adams synd med dine
i dypet senket er;
for Herren har et hjerte
som brenner ennå i seg
av kjærlighetens smerte
for ei å miste deg.

Slik leses det i skriften,
slik lyder Åndens ord,
og Guds nådes bedrifter
forkynnes for vår jord.
Jeg tror som ordene lyder,
og vet at Herren vil

at slik de skal betyde,
og verken fra eller til.

En sjel som dette hører
med full oppmerksomhet
og dit med seg fører
alt det den om seg vet,
i Jesu lidelsesspeil
ser den sin egen dyd
falle under dødens stempel
og lovens strenge bud.

All synd og dom den kjenner
til fulle i sin nød,
all nåde, liv og velvilje
den ser i Jesu død.
Den tar det han gir
av nåde, bøyd og rørt;
slik går det når en blir
fra døden til livet ført.

Men én ting er å være
i Jesus gjenløst,
en annen å erfare
i sjelen denne trøst;
men hender ei det siste,
står likevel det første fast:
Du står på dødens liste
med Jesu blod til last.

Merk: Troen er av nåden,
men nåden ei av troen;
først bærer himmelbåten
sin nåde til hver person;
men siden følger: våkne,
bli opplyst, bøyd, ja, gå
all egen kraft å savne
og alt for intet få.

Det ene Jesus gjorde,
og det er én gang gjort,

i himmelen og på jorden
er det nå blitt hørt;
det andre skal nå hende,
det gjør hans Ånd – og merk:
det er å oss omvende
og virke Åndens verk.

Skjer dette eller ikke,
er nåden gitt oss dog;
om vi til den oss skikker,
har vi gaven òg;
men om vi den forkaster,
er gaven likevel til.
Vil du ei livet nyte,
så dø da, som du vil.

Du dør, men ei behøver
å dø – for du er kjøpt.
Guds Ånd du nå bedrøver,
især om du er døpt;
du står i største fare
i en ufrelst gestalt,
så dør du uten forsvar,
og dermed er det alt.

At nåden oss forhverve,
se, det har Jesus gjort,
og retten til å arve
og åpne livets port
for hele menneskeslekten,
se, alt er nå gjort;
ja, han har knust den lenken,
og det er mer enn stort.

Men det som nå bør gjøres,
er nåden å ta imot
og la seg av ham føre
som brud til brudgom god,
å kle seg i hans rettferd,
selv fattig og uverd,

og tre i troen inn i arven
som nåden har beskjært.

Her finnes tusen trøster,
og den som vil, kan ta;
hver sjel ble løskjøpt, frelst
på berget Golgata.
Den som tror dette, blir
så salig, hellig, bøyd,
og går med glad iver
i liv og død fornøyd.

Ja, den som tror, han gleder
både Gud og himlens hær,
og herlig kledd han er
i Lammets hvite klær;
men den som vantro øver
mot Jesus, feig i mot,
Guds Ånd han da bedrøver
og forakter Jesu blod.

Den som så frivillig skilles
fra nådevalgets ord,
gjør det som Satan ville,
det største sjelemord.
Mot Ånden, den dyre,
det siste syndefall
begår han i sitt styre
og evig angre skal.

Men den som på blodet hviler,
har alltid sol og dag,
står fri for skudd og piler,
fra vantro, synd og lovens krav;
for alt han skulle gjøre,
har Jesus alt jo gjort,
og alltid vil han føre
sitt verk i sjelen fort.

Hver dag den sjel berømmer
mer nåde, tro og kraft,

mer lyst til lov og bønner,
mer liv av livets saft;
mer lys, mer klarhet, styrke
får den nå tusenfold,
og Gud i Kristus dyrke
og helliges i alt.

Dog, dette er ei grunnen
den nå skal hvile på;
men som i første stunden
den nåde fikk av nåd,
slik vil den også nyte
forlatelse av nåd
og liv og rensing hente
i kraft av fredens råd.

Utfattig den seg kjenner
i livets første stund,
da Ånden til den sendte
et hjerte bittert, tungt;
men enda mer den kjenner
sitt dype syndefall
jo nærmere den finner
til Jesu fotskammel.

Den sjel som står på grunnen
som på et klippefjell,
skal ei i siste stunden
bli blek for døden selv.
Dens liv er Jesus kjenne
og stadig kjenne mer;
dens livslov er nettopp denne:
en Gud og menneskevenn.

Se, den kan alltid kjempe
både inne og utenfor seg,
og syndens gnist kan dempe
og føre Åndens krig
mot selve Leviatan
og hele mørkets makt;

for Jesus har jo Satan
i døden for oss nedlagt.

Se, den kan synge, prise,
tilbe Herren Gud,
seg for hans åsyn vise
i Lammets bryllupsskrud
og fra den hele verden
hver time avskjed ta
og gjøre siste ferden
fornøyd – halleluja!

Guds Ånd, du meg bevare
fra all min egen trøst,
og lær meg akte bare
at jeg er gjenløst!
Det dyre ord å høre
til all min sjelefryd –
se, det skal evig gjøre
min ånd i meg fornøyd.

Er det Guds blod som strømmet
til alle sjelers vel,
da må det høyt berømmes –
hvem har vel mer grunn til det
enn Adams falne slekter,
som bare for Gud består
i hvite silkedrakter
som de ved blodet får?

Å, om hver eneste tunge
om det som Jesus har gjort
ville preke, tale og sjunge,
da ble saken vunnet fort.
Rop trofast, dere hyrder,
og gjør hva Ånden bød,
så den arme flokken
blir reddet fra sin død.

Nå kommer alle sammen
til nådestolen fram;

la evig blant oss gjalle:
Halleluja, Guds Lam!
Ha evig pris og ære
av dine kjøpte får!
All verden, fryd deg, juble:
Guds salighet er vår!

A. C. *Rutstrøm*

Om Carl Olof Rosenius

1816–1868

Carl Olof Rosenius (1816–1868) var en svensk lekpredikant og forfatter, og en av de viktigste skikkelsene i den nyevangeliske vekkelsen i Norden. Han var prestesønn fra Västerbotten og begynte å studere teologi i Uppsala, men ble i stedet predikant i Stockholm.

Fra 1842 og resten av livet redigerte han bladet *Pietisten*. Der skrev han artikler og betraktninger om lov og evangelium, om rettferdiggjørelsen ved tro og om livet i Guds nåde. Han var også med på å grunnlegge Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen i 1856.

Skriftene hans ble lest i hjem og bedehus over hele Skandinavia, og de fikk stor betydning for lekmannsbevegelsen i Norge. Artiklene her er oversatt fra den danske utgaven av hans samlede skrifter.